

Uradni list

Evropske unije

C 54

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 54

19. februar 2011

<u>Obvestilo št.</u>	Vsebina	Stran
I <i>Resolucije, priporočila in mnenja</i>		
MNENJA		
Evropski ekonomsko-socialni odbor		
467. plenarno zasedanje 8. in 9. decembra 2010		
2011/C 54/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o energetske strategiji za obdobje 2011–2020	1
2011/C 54/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o Islandiji kot državi kandidatki (raziskovalno mnenje)	8
2011/C 54/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o državnih pomočeh za lažje zaprtje nekonkurenčnih premogovnikov (mnenje na lastno pobudo)	15
2011/C 54/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zanesljivosti preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju v EU (mnenje na lastno pobudo)	20
2011/C 54/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o odnosih med EU in Rusijo (mnenje na lastno pobudo)	24
III <i>Pripravljalni akti</i>		
Evropski ekonomsko-socialni odbor		
467. plenarno zasedanje 8. in 9. decembra 2010		
2011/C 54/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o približevanju zakonodaj držav članic, ki se nanašajo na merske enote (COM(2010) 507 konč. - 2010/0260 (COD))	31

SL

Cena: 4 EUR

(Nadaljevanje na naslednji strani)

<u>Obvestilo št.</u>	<i>Vsebina (nadaljevanje)</i>	Stran
2011/C 54/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o dovoljeni ravni hrupa in izpušnem sistemu motornih vozil (COM(2010) 508 konč. – 2010/0261 (COD))	32
2011/C 54/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zadaj nameščenih varnostnih konstrukcijah pri prevrnitvi za ozkokolotečne kmetijske in gozdarske traktorje na kolesih (COM(2010) 510 konč. – 2010/0264 (COD))	33
2011/C 54/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o označbah ali znakih za identifikacijo serije, v katero spada živilo (COM(2010) 506 konč. – 2010/0259 (COD))	34
2011/C 54/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 460/2004 o ustanovitvi Evropske agencije za varnost omrežij in informacij glede njenega trajanja (COM(2010) 520 konč. – 2010/0274 (COD))	35
2011/C 54/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o podrobnih pravilih za dostop do vladne storitve, ki jo ponuja globalni satelitski navigacijski sistem, ki izhaja iz programa Galileo (COM(2010) 550 konč. – 2010/0282 (COD))	36
2011/C 54/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1060/2009 o bonitetnih agencijah (COM(2010) 289 konč. – 2010/0160 (COD))	37
2011/C 54/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu Uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o homologaciji kmetijskih ali gozdarskih vozil (COM(2010) 395 konč. – 2010/0212 (COD))	42
2011/C 54/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov (COM(2010) 484 konč. – 2010/0250 (COD))	44
2011/C 54/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku (COM(2010) 392 konč. – 2010/0215 (COD))	48
2011/C 54/16	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2010/18/ES glede možnosti držav članic, da omejijo ali prepovejo gojenje GSO na svojem ozemlju (COM(2010) 375 konč. – 2010/0208 (COD))	51
2011/C 54/17	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropska digitalna agenda (COM(2010) 245 konč.)	58

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

467. PLENARNO ZASEDANJE 8. IN 9. DECEMBRA 2010

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o energetske strategiji za obdobje 2011–2020

(raziskovalno mnenje)

(2011/C 54/01)

Poročevalec: **g. HERNÁNDEZ BATALLER**

Evropska komisija je 12. maja 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednji temi:

Energetska strategija za obdobje 2011–2020

(raziskovalno mnenje).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 16. novembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 9. decembra) s 138 glasovi za, 40 glasovi proti in 21 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod in povzetek

1.1 Evropska komisija namerava sprejeti energetske strategije za obdobje 2011–2020 in časovni načrt za prehod na nizkoogljični energetski sistem do leta 2050. Odbor je zaprosila, da kot prispevek k njenemu delu pripravi raziskovalni mnenji na ti dve temi.

1.2 Odbor z veseljem ugotavlja, da se ti temi obravnavata skupaj. Naložbe v energetski sektor imajo dolgotrajen učinek, tako da je zelo pomembno, da strategija za obdobje prihodnjih deset let upošteva dolgoročneje cilje, zastavljene za leto 2050.

1.3 Komisija je kot podlago za posvetovanje objavila dokument z analizo stanja, imenovan *Na poti do nove energetske strategije za Evropo 2011–2020*. V točki 1 tega mnenja so povzeta stališča in priporočila Odbora. Točka 2 poudarja nekatere glavne teme, ki bi jih bilo treba zajeti v strategiji. V točki 3 pa so obravnavana konkretna vprašanja, ki so bila v dokumentu Komisije z analizo stanja predlagana za razpravo.

1.4 Zadnjih 200 let se je svet pri zagotavljanju energije in prevoza zanašal predvsem na fosilna goriva. V tem obdobju so bila fosilna goriva na voljo za izkoriščanje po razmeroma nizkih cenah in so prispevala k močnemu povečanju produktivnosti in zvišanju življenjskega standarda v razvitem svetu.

1.5 Vendar pa se večina strokovnjakov strinja, da bodo zaloge nafte in plina v prihodnjih 40 letih postale redkejšje, zaradi česar bo preostanek virov podvržen večji konkurenci in zvišanju cen. Premoga bo verjetno še vedno razmeroma veliko in verjetno bo v prihodnjem stoletju tveganje za resno moteno preskrbo z njim manjše. Toda svet mora tudi nujno zmanjšati raven emisij CO₂, ki izvirajo iz izgorevanja fosilnih goriv, da bi se izognili katastrofalnim podnebnim spremembam; to pa velja tako za premog kot za nafto in plin.

1.6 Svet mora zato do leta 2050 preoblikovati svojo energetska osnovo in uporabo energije. Vse različne možne alternativne vire energije je treba čim bolj spodbujati. Tam, kjer se bodo fosilna goriva še naprej uporabljala, bo treba večino njihovih emisij CO₂ zajeti pri viru za skladiščenje ali ponovno uporabo, da se preprečijo izpusti v ozračje. V vseh sektorjih pa je treba energijo uporabiti precej bolj učinkovito kot doslej.

1.7 Učinkovito preoblikovanje je eden od največjih izzivov, s katerimi se soočajo družba in državne vlade v 21. stoletju. Zato bo potreben nov pristop oblikovanja cen energije in energetskih storitev, predvsem za zagotovitev, da uporaba fosilnih goriv nosi celotne stroške CO₂, ki bremenijo svet, kot tudi za zagotovitev obsežnih naložb v nove tehnologije, močnih novih partnerstev med industrijo in vladami za oblikovanje potrebne infrastrukture ter spremembe odnosa javnosti v zvezi z uporabo energije in njenimi stroški.

1.8 Države bodo morale za doseg potrebnih sprememb med seboj tesno sodelovati. Hkrati pa bo za sam proces preoblikovanja značilna velika konkurenca. Na področju dostopa do preostalih virov nafte in plina bo močna konkurenca, hkrati pa se bodo pojavila tudi nova področja za konkurenco pri razvoju alternativnih virov energije ter energetske učinkovitih proizvodnih in storitvah. Države in regije, ki bodo najhitreje napredovale na področju zagotavljanja večje energetske učinkovitosti in učinkovitega razvoja alternativne energije, bodo še okrepile svoj konkurenčni položaj. Tiste, ki so na tem področju obotavljive in odlašajo s preoblikovanjem, pa se bodo znašle v omajanem konkurenčnem položaju.

1.9 Evropa oziroma Evropska unija je zdaj v odločilni fazi tega preoblikovanja. Ima dobre razloge za pospešitev preoblikovanja, saj je močno odvisna od uvoza nafte in plina iz tujine ter je ranljiva za kakršne koli omejitve, ki se lahko pojavijo v zvezi s tovrstnimi dobavami. Ima tudi v ospredju naraščajočega javnega in političnega ozaveščanja o grožnji podnebnih sprememb in vodilna pri razvoju nekaterih alternativnih virov energije, ki bodo potrebni v prihodnosti, ter ukrepov za povečanje energetske učinkovitosti v nekaterih ključnih sektorjih.

1.10 Toda Evropa si ne more privoščiti, da bi se zadovoljila s tem. Proces preoblikovanja še ni pridobil zadostnega zagona za samostojno nadaljevanje poti ter ga lahko z lahkoto močno zavrejo zdajšnje gospodarske težave in kratkoročnost ukrepov, ki

je značilna zanje. Medtem se druge države in regije, kot sta Kitajska in ZDA, že pripravljajo na hitro ukrepanje. Zlasti Kitajska bo verjetno postala zelo močna konkurentka pri razvoju alternativnih virov energije.

1.11 Bistvenega pomena za Evropo je razvoj nove dinamike za preoblikovanje na področju energije. Nova energetska strategija EU bi lahko zagotovila in tudi mora zagotoviti okvir za vzpostavitve te dinamike. Mora določiti splošne in posebne cilje ter opredeliti ukrepe in strukture, potrebne za njihovo uresničitev. Sprejetje strategije v Svetu in institucijah mora biti priložnost za mobilizacijo skupne politične, poslovne in družbene volje za potrebne spremembe. To je priložnost, ki je ne smemo zamuditi ali napraviti.

2. Ključni elementi strategije

2.1 Nova evropska energetska strategija za obdobje 2011–2020 mora temeljiti na vsaj naslednjih treh opornih točkah: zanesljivi oskrbi, nizkoogljičnem gospodarstvu in energetske konkurenčnosti. EESO podpira prizadevanja za prehod na nizkoogljično gospodarstvo in izboljšanje zanesljivosti oskrbe, vendar obžaluje, da je Komisija v dokumentu z naslovom „Na poti do nove energetske strategije za Evropo 2011–2020“ iz maja 2010, ki vsebuje oceno stanja, premalo pozornosti namenila energetske konkurenčnosti. Srednjeročno bi morala Evropa z nizkoogljičnim gospodarstvom v svetu postati konkurenčnejša. Kratkoročno pa obstaja dejansko tveganje za selitev virov CO₂ in delovnih mest zaradi kumulativnega stroška vseh energetskih politik, če ne bomo nemudoma sprejeli ustreznih ukrepov.

2.2 Po mnenju EESO bi bilo mogoče ključne elemente strategije povzeti z naslednjimi naslovi:

- pravilno razumeti gospodarske signale;
- zagotoviti ustrezne tehnologije;
- mobilizirati financiranje;
- zagotoviti ustrezne institucije in strukture (javne in zasebne);
- zagotoviti udeležnost potrošnikov in javnosti;
- oblikovati evropsko zaveznitvo in partnerstva za izvedbo prehoda in oblikovati splošen dogovor o splošnih ciljih, hitrosti napredovanja in konkretnih ciljih, ki jih je treba doseči v določenih časovnih okvirih.

2.3 **Gospodarski signali.** Z ekonomskega vidika je najpomembnejši način za uresničitev potrebnega preoblikovanja v energetske sektorju ustrezno oblikovanje cen energije, vključitvijo vseh zunanjih stroškov njene proizvodnje in uporabe. Zlasti proizvodnja in uporaba energije bi morala kriti celotne stroške globalne škode, ki jih pri tem procesu povzroča ustvarjanje CO₂.

2.4 To se zaenkrat po svetu še zdaleč ne izvaja. Proizvodnja in uporaba energije še zdaleč ne krije svojih celotnih stroškov ogljika in marsikje še vedno prejema neprimerne subvencije za znižanje stroškov v tem procesu ter za spodbujanje povpraševanja in z njim povezanimi emisijami CO₂. Cilj prihodnje politike bi moral biti, da emisije CO₂, ki se sproščajo ob izgorevanju fosilnih goriv, pokrijejo celotno ceno ogljika. Vse preostale subvencije bi se morale bolj pozorno osredotočiti na:

- spodbujanje raziskav in razvoja na področju novih tehnologij;
- pospeševanje uvajanja nastajajočih novih nizkoogljičnih tehnologij za omejeno obdobje, dokler te same še ne zmorejo preživeti na trgu;
- spodbujanje uvedbe energetske učinkovitih ukrepov in tehnik; ter
- pomoč revnejšim ali ogroženim gospodinjstvom za zagotovitev energetskih storitev, ki jih potrebujejo.

2.5 Evropa je dosegla določen napredek v smeri boljših cenovnih struktur. Toda zdajšnja kombinacija mnogih različnih davkov na gorivo v različnih državah, nekatere subvencije za ostanke proizvodnje, nepopoln in spremenljiv sistem trgovanja z emisijami CO₂ itd. so še daleč od zagotovitve stalnih in usklajenih cenovnih signalov, ki jih dobavitelji energije in potrošniki potrebujejo za prihodnje načrtovanje, ki jim bo dalo samozavest, da izvedejo potrebne večje in manjše naložbe. Nova energetska strategija bi morala opredeliti jasne splošne in posebne cilje za:

- odpravo neprimernih subvencij prek energetskega in z njim povezanih sektorjev tako za proizvodnjo kot tudi za potrošnjo;
- večjo uskladitev obdavčenja vseh goriv, procesov in proizvodov, ki proizvajajo toplogredne pline;
- oblikovanje prave cene ogljika v vseh sektorjih, pa naj bo to z razširitvijo sistema trgovanja in odpravo njegovih pomanjkljivosti ali z drugimi davčnimi sredstvi; ter
- načrtno usmerjanje kakršnih koli preostalih subvencij v posebne namene, navedene zgoraj.

2.6 Cene energije bodo verjetno še naprej višje kot v preteklosti (in dobava nekaterih virov iz evropske ponudbe energije bi lahko bila občasno omejena). Energijo je treba uporabljati čim bolj učinkovito, s čimer bo omogočeno obvladovanje skupne porabe energije in obsega potrebnih novih naložb. V spodbujanju energetske učinkovitosti v vseh sektorjih je treba vložiti čim več naporov.

2.7 Pravilno oblikovanje cen je pomembno, a po mnenju Odbora to vsekakor ni dovolj za dokončno usmeritev v nizkoogljično

gospodarstvo. Potrebni bodo še mnogi drugi ukrepi in pobude, zlasti v začetni fazi, preden bo trg lahko sam začel delovati spodbujevalno.

2.8 **Ustrezne tehnologije.** Še vedno morajo glavna prizadevanja biti namenjena spodbujanju razvoja in uveljavljanju alternativnih virov energije, vključno s celo vrsto obnovljivih virov energije. Ko se bodo te alternative popolnoma razvile, bodo lahko postale povsem konkurenčne na trgu in razen razlike v njihovo korist, ki bo izhajala iz ustrezne cene ogljika, ne bodo več potrebovale posebne podpore. Toda do leta 2020 bo več teh tehnologij še vedno v razvojni fazi, verjetno pa bodo potrebovale tudi finančno spodbudo prek programov za raziskave in razvoj, zagotovljenih odkupnih cen ali drugih spodbud za naložbe ter podporo za razvoj ustrezne infrastrukture.

2.9 Veliko alternativnih virov energije bo verjetno mogoče nadvse učinkovito uporabiti kot surovine za proizvodnjo električne energije. Za optimiziranje njihovega prispevka in kar najboljše uporabo obstoječe zmogljivosti proizvodnje energije bo treba električno omrežje močno okrepiti in razširiti na lokalni, nacionalni in evropski ravni, ga narediti „pametnejšega“, da bo lahko sprejelo različne deleže iz mnogih različnih virov v različnih količinah, hkrati pa bo moralo obvladovati vzorce različnega povpraševanja.

2.10 Vloga rezervnih zmogljivosti ali skladiščenja (skupaj z integriranim omrežjem) bo v prihodnosti še pomembnejša kot danes, saj bo treba obvladovati tako nihajočo ponudbo iz obnovljivih virov, kot sta vetrna energija in sončna energija, kot tudi nihajoče povpraševanje. V zvezi s tem bi lahko poleg preostalih elektrarn na fosilna goriva (zlasti plinskih elektrarn), opremljenih s sistemi za zajemanje CO₂, čedalje pomembnejšo vlogo imele hidroelektrarne, elektrarne na biomaso, skladišča za plin in morda velike zmogljivosti za shranjevanje energije v baterijah.

2.11 Nekateri analitiki menijo, da bo nova generacija jedrskih elektrarn morala imeti pomembno vlogo v novem nizkoogljičnem gospodarstvu, tako da več evropskih in drugih držav že sprejema ukrepe za podaljšanje življenjske dobe obstoječih elektrarn ter načrtuje tudi nove. Večina članov Odbora meni, da bo jedrska energija morala imeti vlogo pri evropskem prehodu na nizkoogljično gospodarstvo. Tehnologija za konvencionalno proizvodnjo jedrske energije je danes dobro razvita, zato bi po mnenju Odbora vsakršen nov razvoj jedrskih elektrarn moral pokriti celotne gospodarske stroške obratovanja, zavarovanja in morebitne razgradnje ter skladiščenja in odlaganja odpadkov brez kakršnih koli očitnih ali prikritih subvencij.

2.12 Premog bo seveda še nekaj desetletij ostal pomemben vir energije, zlasti za pridobivanje energije. Za čim večje zmanjšanje njegovega odtisa CO₂ je treba močno pospešiti prizadevanja za razvoj in vzpostavitev zajetja CO₂ ter določiti časovne načrte, da bo to ustrezno za vse elektrarne na premog.

2.13 Energetska učinkovitost in dekarbonizacija je treba močneje spodbujati v vseh sektorjih, zlasti v prometu, stanovanjskem sektorju in gradbeništvu, energetskega sektorju ter v energetske intenzivnih industrijah.

2.14 Mobilizirati financiranje. To preoblikovanje energetskega sektorja bo zahtevalo obsežne naložbe v prihodnjih 20 letih (verjetno tri- do štirikrat obsežnejše od sedanjih naložb). Za zagotovitev te razširitve je potrebna velikopotezna evropska strategija, da se določijo jasni cilji in oblike ustrezen zanesljiv in usklajen okvir za regulacijo, spodbude in druge vrste podpore zadevnim industrijam, ki bi jim omogočil stalni napredek pri uresničevanju teh ciljev.

2.15 Ustrezne strukture in institucije. Preoblikovanje bo terjalo tudi veliko okrepitev institucionalne ureditve za načrtovanje in usmerjanje razvoja, pri čemer bo hkrati treba nadaljevati spodbujanje dinamičnega in konkurenčnega trga za uresničevanje potrebnih naložb. Na evropski ravni je treba preveriti in povezati ali uskladiti načrtovanje dobave energije, upravljanje omrežja ter ureditev trga energije in njegovih tarifnih struktur, da se zagotovi skladnost navedenega s cilji energetske strategije za obdobje 2011–2020.

2.16 Spremembe, ki jih je treba uvesti, bodo zahtevale hitro in obsežno spreminjanje vzorcev proizvodnje in potrošnje v evropskem gospodarstvu. V sektorju proizvodnje energije je pričakovati, da bodo vzporedno z razvojem virov obnovljive energije ter energetsko učinkovitih proizvodov in storitev ustvarjena številna nova podjetja in delovna mesta, vendar je hkrati možno pričakovati izgubo podjetij in delovnih mest v starejših delih energetskega sektorja. Za usklajeno izvedbo tega prehoda bo potreben obsežen program ozaveščanja, usposabljanja in preusposabljanja.

2.17 Področje novih tehnologij in rešitev, ki so potrebne za preoblikovanje energetskega sektorja, se ponaša z hitro rastočim mednarodnim trgom. Evropa mora razširiti svoje raziskave in razvoj ter spodbujati svoje industrije in podjetja, da prevzame vodilni položaj na tem dinamičnem in konkurenčnem trgu.

2.18 Zagotoviti udeležnost potrošnikov, malih in srednje velikih podjetij ter širše javnosti. Na strani povpraševanja si je treba močno prizadevati za izobraževanje in spodbujanje potrošnikov, tj. tako gospodinjstev kot tudi podjetij, da lahko prispevajo svoj delež k pametni potrošnji, ki bo v prihodnosti nujna. Vsi potrošniki (podjetja in gospodinjstva) bodo potrebovali ustrezne informacije o možnostih, ki so jim na voljo za učinkovitejšo uporabo energije in pomoč pri prehodu na dobavo obnovljivih virov energije. V mnogih primerih bodo potrebovali tudi pobude, da sami izvedejo ukrepe za energetsko učinkovitost ali preidejo k obnovljivim virom energije.

2.19 Cene energije bodo verjetno še naprej višje kot v preteklosti in vpliv na revnejša gospodinjstva in ogrožene skupine ljudi je treba pozorno preučiti ter v skladu s tem oblikovati politike. Tovrstna gospodinjstva bi bilo treba prednostno obravnavati pri dodeljevanju pomoči z uvajanjem ukrepov za energetsko učinkovitost, saj sama morda ne bodo imela sredstev za izvedbo tovrstnih ukrepov in zato, ker bodo višje cene energije nanje vplivale bolj kot na bolj stoječa gospodinjstva.

2.20 Evropsko zavezništvo za spremembo. Za uresničitev potrebnega obsežnega in hitrega preoblikovanja morajo EU in njene države članice deliti svoje zmogljivosti in med seboj tesno sodelovati, da zagotovijo nujno tehnično in gospodarsko povezanost enotnega trga energije, za napredek pri prehodu pa morajo

k sodelovanju pritegniti pomembne industrijske sektorje. Pri strategiji EU je potrebno skupno sodelovanje in skupno izvajanje.

2.21 Cilji. Za ohranitev hitrosti uvajanja sprememb bi bilo po mnenju Odbora koristno, da strategija EU določi vrsto med seboj povezanih in usklajenih rokov za dokončanje posameznih faz procesa prehoda. Vsak cilj bi tako potreboval tudi svoj sklop izvedbenih ukrepov in naložbenih načrtov, ki bi se pripravili v sodelovanju z industrijo in drugimi zainteresiranimi stranmi. Primeri bi lahko vključevali:

- že določene cilje za obnovljive vire energije do leta 2020 in nadaljnje cilje za leta 2030, 2040 ter 2050;
- zahtevo po opremljenosti vseh novih elektrarn na fosilna goriva s tehnikami oziroma tehnologijo zajemanja in shranjevanja ogljika že na samem začetku, ko bo seveda ta tehnologija preizkušena, ter določitev rokov za takšno posodobitev vseh obstoječih elektrarn;
- roke za zahtevo, da morajo vsi novi stanovanjski objekti ali stavbe doseči raven, ko ne bodo več proizvajali emisij CO₂, in za postopno posodobitev obstoječih stavb;
- roke za postopno širitev elektrifikacije voznega parka;
- okvirne roke za popolno odpravo porabe fosilnih goriv za gretje in kuhanje v gospodinjstvih.

2.22 Vse te posamezne cilje in ukrepe je treba vključiti v celostno strategijo za zmanjšanje toplogrednih plinov in jih uskladiti s splošnim ciljem za 20-odstotno (oziroma 30-odstotno) zmanjšanje toplogrednih plinov do leta 2020.

3. Prednostna področja za novo energetsko strategijo, opredeljena v posvetovalnem dokumentu Komisije

3.1 Sodobna integrirana omrežja. Odbor se strinja s Komisijo, da je razvoj bolj stabilne, prilagodljive, pametne in integrirane omrežne infrastrukture za Evropo bistvenega pomena. Za zagotovitev najučinkovitejših rezultatov obnovljivih virov energije bi bilo treba prednost dati uvedbi različnih vrst obnovljivih virov energije na lokacijah, ki so za vsakega izmed njih optimalne (vetrna energija, kjer je najbolj vetrovno, sončna energija, kjer je največ sonca itd.), nato pa se opreti na učinkovito omrežje za prenos energije tja, kjer je potrebna. Uresničitev te optimizacije na evropski ravni bo na koncu pomenila, da bo celotna evropska proizvodnja električne energije obravnavana kot enoten integriran sistem. Treba je oblikovati „enotno evropsko omrežje“, skupne projekte in strukture za njegovo načrtovanje in upravljanje. Omrežje bo moralo zagotoviti pametno upravljanje in delovanje na vseh ravneh, da se bosta čim bolj usklajevali ponudba in povpraševanje. Integrirano omrežje bo poleg drugih ciljev moralo prilagoditi delež energije iz oddaljenih virov (npr. iz vetrnih elektrarn na morju ali solarnih naprav v puščavah); uporabo izmeničnega in enosmernega toka v različnih delih omrežja bo treba optimizirati, da bo mogoče čim bolj zmanjšati izgubo energije v celotnem omrežju.

3.2 Komisija in države članice morajo tako med seboj kot tudi s celotnim Evropskim omrežjem operaterjev prenosnega sistema za električno energijo (ENTSOs) tesneje sodelovati, da oblikujejo usklajeno strukturo za načrtovanje razvoja in upravljanja integriranega omrežja z vključitvijo tehničnih in finančnih parametrov za njegovo izgradnjo in delovanje.

3.3 Odbor se strinja s Komisijo, da bo pomembno vključiti pametno merjenje porabe na vseh ravneh, tudi na ravni posameznih gospodinjstev. Potrošniki bodo potrebovali veliko pomoči od dobaviteljev goriva in javnih organov, da bodo lahko razumeli informacije, pridobljene s pametnimi števci, in bodo lahko dejansko odločali, kako jih uporabiti za optimizacijo svoje energetske porabe.

3.4 Napredek v smeri nizkoogljičnega energetskega sistema. EU se je že zavezala zmanjšanju emisij CO₂ za 20 % do leta 2020 oziroma za 30 %, če bodo ostale države sprejele primerljive zaveze. Ti cilji so pomembno gonilo za vrsto drugih politik in naložbe v nove energetske sisteme, ki bodo izviralci iz njih. Po mnenju Odbora bi bilo zaželeno, da se EU v skladu s predlogom okoljskih ministrov Nemčije, Francije in Združenega kraljestva zaveže k hitremu sprejetju strožjega cilja za zmanjšanje emisij CO₂ do leta 2020, da se tako zagotovi 30-odstotno zmanjšanje namesto zdajšnje zaveze za 20-odstotno zmanjšanje emisij, če bodo to brez izgube konkurenčnosti omogočali gospodarski in družbeni pogoji ter bodo to zavezo spremljali potrebni ukrepi in naložbe za njeno uresničitev.

3.4.1 Evropska unija dobro napreduje na poti k 20-odstotnemu zmanjšanju emisij do leta 2020 (do leta 2009 je dosegla že 17-odstotno zmanjšanje), zato bi ji koristila večja spodbuda v obliki strožjega cilja za zmanjšanje emisij, s čimer bi pospešila energetske preoblikovanje, izboljšala učinkovitost trgovanja z emisijami CO₂ in okrepila dolgoročni konkurenčni položaj Evrope. Vendar bi bilo z vidika politike in ohranjanja konkurenčnosti evropske industrije na krajši rok (zlasti v primeru energetske intenzivnih sektorjev) brez dvoma precej lažje predčasno doseči cilj 30-odstotnega zmanjšanja emisij, če se bodo druge industrijsko razvite države zavezale k podobnemu zmanjšanju in če bodo naprednejše države v razvoju pripravljene ustrezno prispevati k skupnim prizadevanjem. To bi pomenilo, da bi vse velike države enakovredneje prispevale h kritju stroškov investicij in nosile energetske cenovno breme, povezano z vodenjem energetskega prehoda, hkrati pa bi se selitev virov CO₂ zmanjšala na minimum.

3.4.2 EU si je do zdaj prizadevala, da bi možnost doseganja 30-odstotnega zmanjšanja emisij do leta 2020 preoblikovala v pogajalski adut, s čimer bi druge države prepričala, naj sprejmejo podobne zaveze. Vendar se je ta taktika tako v Københavnu kot tudi pozneje izkazala za neuspešno. Hkrati je tudi priložnosti, da bi s strožjim ciljem za leto 2020 pospešili energetske preoblikovanje v Evropi, s časom vse manj.

3.4.3 Ker celovit globalen dogovor o podnebnih spremembah še vedno ni bil sprejet, bi morala EU razmisliti o predčasnem doseganju 25-odstotnega zmanjšanja emisij do leta 2020, kar bi pomenilo, da bi skušala doseči spodnji del razpona ciljev za

zmanjšanje emisij, ki jih je za razvite države za omenjeno leto priporočil Medvladni forum o podnebnih spremembah (IPCC). S tem bi si zagotovila tudi nekaj koristi od preoblikovanja, povezanih s čim prejšnjim sprejetjem strožjega cilja, obenem pa bi zadržala pogajalsko prednost, saj bi lahko z dodatnimi 5 % druge države spodbudila, da v prihodnjih dveh letih dosežejo več.

3.5 Hiter prehod v to smer bi privedel do strožjih zgornjih mej v okviru sistema trgovanja z emisijami in s tem višje in učinkovitejše cene za emisije CO₂. Da bi sistem trgovanja lahko pokazal prave rezultate, je treba po mnenju Odbora določiti najnižjo ceno v vrednosti najmanj 30 EUR in se dogovoriti o predpisih za zagotovitev, da se večji delež zmanjšanja emisij CO₂ v sami EU uresniči z ustreznimi naložbami, namesto da se izvaža v druge države sveta prek mehanizma čistega razvoja (CDM). Kljub tem izboljšavam pa Odbor ocenjuje kot pomembno, da se ne pričakujejo pretirani rezultati, ki bi jih bilo mogoče doseči samo s sistemom trgovanja. Poleg tega se lahko z vidika politike in konkurence izkaže za nedopustno, da se sistem v EU znatno okrepi, če bo drugod po svetu še vedno opaziti odlašanje pri sprejemanju primerljivih ukrepov. V okviru celostne strategije bo v skladu s smernicami, izpostavljenimi v tem mnenju, treba uvesti še mnoge druge politike, da bi preoblikovanje na področju energije lahko potekalo tako hitro, kot je potrebno, morda pa jih bo treba v prihodnji strategiji tudi bolj poudariti, če bo sistem trgovanja v praksi še naprej tako pomanjkljiv.

3.6 EU je že precej napredovala pri oblikovanju standardov energetske učinkovitosti za stavbe, vozila ter različno drugo blago in storitve. Vendar pa treba narediti še več pri širjenju omejitev ter zagotavljanju strožjih meril zanje. Napredek je potreben tudi pri zagotavljanju, da se vsi ti standardi izvajajo in spoštujejo. Komisija bo morala povečati pritisk na države članice za razvoj ustreznih akcijskih načrtov in politik za energetske učinkovitost.

3.7 Vodilna vloga na področju tehnoloških inovacij. Tehnološke inovacije v energetskem sektorju bodo bistvene za razvoj novih proizvodov in storitev ter za nižanje njihovih cen na bolj razumne ravni. Evropa je v nevarnosti, da zaostane za glavno svetovno konkurenco v tem sektorju in mora povečati delež raziskav in razvoja (javnega in zasebnega) na področju ključnih novih tehnologij. Na evropski ravni je treba nemudoma izvesti strateški načrt za energetske tehnologije (SET-Plan).

3.8 Energijo bi bilo treba v vseh ustreznih programih EU, zlasti tudi v okviru strukturnih skladov, bolj prednostno obravnavati. Države članice morajo prav tako dati večjo prednost energiji in energetskim naložbenim načrtom, predvsem v povezavi z energetske učinkovitostjo in razvojem obnovljivih virov energije. EU in države članice morajo tudi zagotoviti, da imajo podjetja zasebnega sektorja, ki dobavljajo in distribuirajo energijo ter delujejo v panogi energetske učinkovitosti proizvodov in storitev, pravnjki stabilni okvir predpisov in spodbud, da lahko pri širjenju prizadevanj ustrezno sodelujejo.

3.9 Odbor se strinja, da imajo lokalne in regionalne oblasti pri spodbujanju energetske učinkovitosti v svojih regijah ter usklajevanju načrtov za razvoj obnovljivih virov energije posebej pomembno vlogo. Priporoča evropsko podporo za odlične pobude, ki jih na energetskega področju izvaja Konvencija županov, ter iskanje načinov za okrepitev in razširitev te pobude.

3.10 **Trdna in usklajena zunanja energetska politika.** Odbor se strinja, da bi EU koristila bolj usklajena energetska politika v odnosu do tretjih držav. Ne glede na usklajenost svoje politike pa bo Evropa, če ostane močno odvisna od uvoza fosilnih goriv iz drugih delov sveta, zlasti če so ti viri skoncentrirani v zgolj nekaj ključnih državah, v mednarodnem okviru še naprej ranljiva. Čim hitreje bo Evropa izboljšala svojo učinkovitost, znižala ravni splošne porabe in zmanjšala odvisnost od tujega uvoza fosilnih goriv, tem bolj bo varna.

3.11 **Zaščita državljanov EU.** Odbor se strinja s Komisijo, da bi bilo treba dati posebno prednost ukrepom ustvarjanja enakih pogojev delovanja za energetske operaterje po vsej Evropi in spodbujanju preglednosti za potrošnike v povezavi z vsemi vidiki energetskih storitev, ki jih prejmejo. Vsi potrošniki (poslovni in domači) se bodo morali navaditi, da namenijo več pozornosti svojim vzorcem energetske porabe in priložnostim, ki bodo na voljo za učinkovitejšo porabo manjše količine energije.

3.12 Energetski proizvodi in storitve se bodo verjetno sorazmerno podražili, kar bo ekonomska spodbuda za delovanje v tej smeri. Toda potrošniki bodo za spodbudo pri ubiranju prave smeri upravičeno pričakovali več od zgolj povišanja cen. Informacije o energetskih značilnostih blaga in storitev bodo postale bolj splošno dosegljive, vključno s posebnimi informacijami o možni izbiri in pomoči za energetski prehod (npr. izbiri glede izboljšanja energetske učinkovitosti stanovanj in drugih stavb, okolju prijaznejšega prometa, nakupovanja, dopustnikovanja itd.).

V Bruslju, 9. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

Naslednje besedilo mnenja strokovne skupine je bilo spremenjeno z amandmajem, ki ga je skupščina sprejela in je prejel več kot četrtno glasov:

Točka 3.4

„Napredek v smeri nizkoogljičnega energetskega sistema. EU se je že zavezala zmanjšanju emisij CO₂ za 20 % do leta 2020 oziroma za 30 %, če bodo ostale države sprejele primerljive zaveze. Ti cilji so pomembno gonilo za vrsto drugih politik in naložbe v nove energetske sisteme, ki bodo izviralci iz njih. Po mnenju Odbora bi bilo zaželeno, da se EU v skladu s predlogom okoljskih ministrov Nemčije, Francije in Združenega kraljestva zaveže k hitremu sprejetju strožjega cilja za zmanjšanje emisij CO₂ do leta 2020, da se tako zagotovi 30-odstotno zmanjšanje namesto zdajšnje zaveze za 20-odstotno zmanjšanje emisij, če bodo to brez izgube konkurenčnosti omogočali gospodarski in družbeni pogoji ter bodo to zavezo spremljali potrebni ukrepi in naložbe za njeno uresničitev. ~~To bo možno samo, če se bodo tudi druge industrijsko razvite države zavezale k podobnemu zmanjšanju in če bodo naprednejše države v razvoju pripravljene ustrezno prispevati k svetovnim prizadevanjem.~~“

Rezultat glasovanja Za: 88 Proti: 82 Vzdržani: 26

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o Islandiji kot državi kandidatki

(raziskovalno mnenje)

(2011/C 54/02)

Poročevalka: ga. CARR

Podpredsednik Evropske komisije Maroš Šefčovič in komisar za širitev in evropsko sosedsko politiko Štefan Fülle sta v pismu z dne 28. aprila 2010 Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije pripravi raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Islandija kot država kandidatka.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 27. oktobra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 9. decembra) s 170 glasovi za, 1 glasom proti in nobenim vzdržanim glasom.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Pridobivanje podpore javnosti prošnji Islandije za pristop k EU je v tem trenutku zelo težavna naloga. To je pokazalo tudi javno posvetovanje septembra 2010. Čeprav članstvo v EU ostaja sporna tema, so pristopna pogajanja v zadnjem času očitno vseeno deležna večje podpore: 64 % prebivalcev namreč meni, da je bolje nadaljevati pristopni proces, kot pa umakniti prošnjo. V primerjavi s prejšnjimi raziskavami javnega mnenja je to precejšen porast podpore pristopnemu procesu.

1.2 Po mnenju Odbora je zdaj čas, da se organizacije, ki se zavzemajo za pristop k EU, bolj vključijo v javno razpravo in ponazorijo koristi, ki bi jih članstvo prineslo Islandiji, pa tudi EU. EESO bi lahko prevzel pobudo in organiziral dogodke, pri katerih bi bila v ospredju predvsem vloga organizacij, ki zastopajo „razne dejavnosti“.

1.3 Odbor se odločno zavzema za članstvo Islandije v EU in opozarja, da je sodelovanje islandske civilne družbe v pristopnih pogajanjih izredno pomembno. Socialni partnerji imajo že tradicionalno močno vlogo v političnem procesu na Islandiji in že vzdržujejo stike z EESO ter evropskimi krovnimi organizacijami.

1.4 Odbor poudarja, da morajo biti poleg socialnih partnerjev v pogajanja vključene tudi različne interesne skupine iz širše civilne družbe. Zagotoviti je treba, da bo med pristopnim procesom poleg bolj tradicionalnega socialnega dialoga potekal tudi „civilni dialog“.

1.5 Odbor priporoča, da se tako kot pri drugih državah, ki se pripravljajo na pristop k EU, tudi za Islandijo čim prej ustanovi skupni posvetovalni odbor. Po mnenju Odbora bo to koristen

mehanizem za izmenjavo stališč in informacij med civilno družbo Islandije in držav članic EU, za posredovanje skupnih priporočil in mnenj pogajalskim stranem, predvsem pa za okrepitev vloge organizacij, ki sodijo v III. skupino, med pogajanja o članstvu.

1.6 Ker je Islandija politično in gospodarsko visoko razvita država in ker je že članica Evropskega gospodarskega prostora (EGP), je kljub zlomu gospodarstva med nedavno krizo na splošno dobro pripravljena na prevzem obveznosti, ki jih prinaša članstvo v EU, predvsem na področjih, ki so že vključena v Sporazum EGP. EESO je tudi prepričan, da bi lahko Islandija kot država članica EU prispevala k razvoju različnih politik EU, npr. na področju trajnostnega ribištva in obnovljivih virov energije ter v zvezi z arktično razsežnostjo. Islandija trenutno v institucijah EU, pristojnih za sprejemanje odločitev, nima sedeža.

1.7 Čeprav Islandija uporablja že večji del pravnega reda EU, pa so na nekaterih glavnih področjih še odprta vprašanja, predvsem v zvezi z ribištvom in kmetijstvom. EESO poudarja, da morajo imeti skupine civilne družbe na teh področjih ključno vlogo v pristopnem procesu, v katerega je treba vključiti tudi druge pomembne skupine, ki bodo islandsko vlado podprle pri pogajanjih o pristopu države k EU.

1.8 Nekatere vplivne organizacije civilne družbe so že izrazile svoje nasprotovanje prošnji Islandije za članstvo. V takšni situaciji je izredno pomembno, da organizacije, ki imajo pozitivno stališče do članstva, kmalu sprožijo javno razpravo o koristih članstva tako za Islandijo kot za EU. Ob upoštevanju evropskega pristopa, ki temelji na iskanju soglasja, EESO meni, da bi bila koristna tudi širša razprava na nacionalni in evropski ravni, saj bi pomagala organizacijam in javnosti oblikovati stališča v okviru demokratičnega procesa.

1.9 Negativno javno mnenje na Islandiji glede članstva v EU je deloma posledica nerešenega vprašanja v zvezi z banko Icesave. Zato je še toliko pomembnejše, da se civilno družbo vključi v konstruktiven dialog o tem vprašanju. EESO vztraja, da je treba vprašanje v zvezi z banko Icesave rešiti zunaj pristopnih pogajanj in da ne sme postati ovira za pristop Islandije.

2. Sedanje stanje

2.1 Islandija je za članstvo v EU zaprosila julija 2009, 24. februarja 2010 pa je Komisija objavila pozitivno mnenje o prošnji za pristop. 17. junija 2010 je Evropski svet sklenil, da se pristopna pogajanja lahko začnejo, ter pozval Svet k sprejetju splošnega pogajalskega okvira. Evropski parlament je sklep potrdil 28. junija 2010. Prva medvladna konferenca je bila 27. julija 2010.

2.2 Islandija je v okviru Sporazuma EGP in Schengenskega pridružitvenega sporazuma prevzela že precejšnji del pravnega reda EU; to bo olajšalo postopek pregleda zakonodaje in poznejša pogajanja o posameznih poglavjih. Vendar pa so na nekaterih glavnih področjih, kot so kmetijstvo, ribištvo in monetarna politika, še odprta vprašanja. Pregled usklajenosti zakonodaje se je že začel in se bo predvidoma končal junija 2011.

2.3 Islandija v celoti izpolnjuje politična merila za članstvo v EU, ki jih je določil Evropski svet na vrhu v Københavnu leta 1993. Država ima dobro razvito predstavniško demokracijo z močnimi institucijami ter obsežen sistem za varstvo temeljnih in človekovih pravic ter spoštovanje pravne države.

2.4 Javna uprava je na splošno učinkovita in deluje brez vmešavanja politike. Vendar pa so nedavni finančni pretresi spremljale tudi politične spremembe in pokazala se je potreba po upravnih reformi. Po mnenju Komisije je finančna kriza odprla vprašanja o možnih navzkrižjih interesov, ki izhajajo iz tesnih stikov med politiko in gospodarstvom; najverjetneje bodo potrebne nadaljnje reforme. Reforma javne uprave se je že začela in v njenem okviru se obravnavajo tudi nekatera vprašanja, na katera je opozorila Komisija.

2.5 Kljub hudim posledicam gospodarske krize ima Islandija dobro delujoče tržno gospodarstvo in se je sposobna soočiti s pritiski konkurence in tržnimi silami v EU. Za boj proti krizi je islandska vlada sprejela stroge varčevalne ukrepe, predlagala pa je tudi ukrepe za večjo razvejanost gospodarstva. Vlada upa, da bo gospodarstvo do konca leta 2010 spet doseglo pozitivno rast. Glavni cilj sedanje vlade je ponovno uravnoteženje državnega proračuna do leta 2013 ob hkratnem odpiranju delovnih mest in spodbujanju inovacij, s čimer bi dosegli, da bi Islandija do leta 2020 ponovno postala konkurenčna država.

2.6 Na splošno Islandija velja za „samodejno“ kandidatko za članstvo, saj ima visoko razvito demokratično kulturo, njena zakonodaja pa je v velikem obsegu usklajena s pravnim redom EU. Pristopna pogajanja bi se zato lahko zaključila razmeroma hitro, seveda če bo Islandija svojo zakonodajo do pristopa v celoti prilagodila pravnemu redu EU. Če bo pogajalski proces uspešen in če se bodo Islandci na referendumu izrekli za članstvo svoje države v EU, bo Islandija s samo 317 000 prebivalci država članica z najmanjšim številom prebivalstva.

2.7 Potem ko je Islandija zaprosila za članstvo, je bilo ustanovljenih deset pogajalskih skupin za različna pogajalska področja. Socialni partnerji in druge ključne organizacije so dobro zastopani in imajo predstavnike v ustreznih skupinah. Čeprav so za pogajanja odgovorni državni uradniki, so bile skupine, ki jih pogajanja najbolj zadevajo, povabljene k sodelovanju pri pripravljalnem delu pogajalskih skupin in so tako neposredno udeležene v procesu.

2.8 Islandska vlada si prizadeva za polno vključevanje civilne družbe v pogajalski proces. Ko je odbor za zunanje zadeve islandskega parlamenta pripravil mnenje o članstvu v EU, so bili organizacije civilne družbe, posamezniki in institucije povabljeni, da izrazijo svoje pripombe, ki so bile tudi upoštevane. Odbor je v svojih sklepih napovedal, da bo za razpravo o vprašanjih v zvezi z EU, o stanju pristopnih pogajanj in pogajalskih izhodiščih na posameznih področjih ustanovljen obsežen forum za posvetovanje.

2.9 Kljub vsem naštetim pozitivnim znakom glede vključevanja civilne družbe v pristopni proces pa sta bančna kriza in spor, povezan z banko Icesave, v nekaterih državah članicah EU zmanjšala verodostojnost Islandije. Stališča Islandcev do EU se spreminjajo. Raziskava javnega mnenja, ki jo je julija 2010 opravil Gallupov inštitut, je pokazala, da 60 % Islandcev podpira umik prošnje za članstvo, toda anketa časopisa Fréttablaðið, izvedena konec septembra, je razkrila, da se 64 % sodelujočih zavzema za zaključek pogajanj, da bi nato lahko o tem vprašanju odločali na referendumu. Čeprav je še prezgodaj za odgovor na vprašanje, ali se je dojemanje EU med Islandci spremenilo, je jasno, da je potreba po bolj konkretnih podatkih o EU in o članstvu v EU ogromna. Vse več ljudi si očitno želi izvedeti več o EU in o pristopnem procesu, da bi njihove prihodnje odločitve lahko temeljile na poznavanju dejstev in jih ne bi zavedli miti in strahovi.

3. Odnosi z EU

3.1 Na podlagi Sporazuma EGP, ki je stopil v veljavo leto 1994, ima Islandija tesne stike z Evropsko unijo. Sporazum državam članicam Efte zagotavlja sodelovanje na notranjem trgu EU. Po prošnji Islandije za članstvo je EU ustanovila predstavništvo v tej državi; pred tem je to nalogo opravljalo predstavništvo v Oslu.

3.2 V skladu s Sporazumom EGP je morala Islandija precejšnji del pravnega reda EU prenesti v nacionalno zakonodajo. Sprejela je večino določb v zvezi s štirimi svoboščinami. Ker je le malo notranjih političnih področij, ki niso zajete v Sporazumu EGP, bi bilo mogoče Islandijo obravnavati kot nekakšno navidezno članico EU. V nacionalno zakonodajo je do julija 2009 prenesla ravno toliko zakonodaje s področja notranjega trga, kot so to v povprečju storile države članice EU.

3.3 Čeprav področje svobode, varnosti in pravice ni zajeto v Sporazumu EGP, Islandija na podlagi Schengenskega pridruženega sporazuma sodeluje tudi na tem področju. Ko so nordijske države članice EU zaprosile za vstop v schengensko območje, so to pogojile z zahtevo, da bo poiskana rešitev za ohranitev Nordijske unije potnih listin z Islandijo in Norveško. Obe državi od marca 2001 dalje uporabljata schengenski pravni red.

3.4 Glede sodelovanja v postopku odločanja EU Sporazum EGP zagotavlja predvsem dostop do Komisije. V skladu s členoma 99 in 100 tega sporazuma lahko države EGP in Efte sodelujejo v strokovnih skupinah Komisije in delovnih skupinah komitoloških odborov, vendar pa nimajo formalnega dostopa do organov Sveta ali Evropskega parlamenta.

3.5 Islandski socialni partnerji z EESO sodelujejo v okviru skupnega posvetovalnega odbora EGP, na politični ravni pa je Islandija zastopana v skupnem parlamentarnem odboru EGP. Skupaj z Norveško se udeležuje tudi neformalnih srečanj pred zasedanji Sveta, na katerih se obravnavajo nordijsko-baltska vprašanja. Na teh srečanjih ima Islandija priložnost seznanjati s svojimi stališči.

3.6 Poleg tega, da Islandija ne more v celoti sodelovati v postopku odločanja EU, je glavna razlika med statusom, ki ga ima na podlagi Sporazuma EGP, in položajem, ki bi ga pridobila s članstvom v EU, v tem, da Sporazum EGP ne predvideva ustanovitve nadnacionalnih institucij, pristojnih za sprejemanje zakonov, ki se neposredno uporabljajo v državah članicah, pa tudi ne prenosa sodnih pristojnosti. Kot članica EU pa bi bila Islandija zastopana v vseh institucijah EU in organih odločanja.

3.7 Čeprav ima tesne odnose z EU, je bila Islandija do pred kratkim odločena ostati zunaj Unije. Takšno odločitev na splošno pogojuje več dejavnikov, predvsem želja države, da obdrži nadzor nad ribolovnimi viri. Tudi skupna kmetijska politika je med islandskimi kmeti nepriljubljena, saj se bojijo konkurence cenejših izdelkov s celine. Nacionalistične težnje so v nekaterih skupinah prebivalstva precej močne in nekateri nosilci odločanja praviloma neradi podpirajo nekaj, kar bi lahko veljalo kot grožnja za suverenost države. Kot možni razlogi za politiko Islandije do EU se včasih navajajo tudi geografska oddaljenost države, posebni odnosi z Združenimi državami na področju varnosti med hladno vojno, majhnost administracije in usmerjenost volilnega

sistema v korist podeželja. Poleg tega je – dokler ni izbruhnila finančna kriza – na splošno veljalo, da Sporazum EGP zadovoljivo služi interesom Islandije.

3.8 Kljub naštetim dejavnikom pa se velik delež prebivalstva že več let zavzema za tesnejše vezi z EU. Zlom islandskega finančnega sistema oktobra 2008 je še bolj preobrnil mnenja v državi v korist članstva v EU in sprejema eura. Julija 2009 je islandski parlament glasoval za to, da država zaprosi za članstvo v EU. Vendar pa se javno mnenje in stališča političnih strank glede tega vprašanja še vedno razhajajo.

3.9 Članstvo Islandije bi koristilo tako njej kot EU. Slednja bi postala geografsko še bolj zaokrožena skupnost, saj bi pridobila trdnejši položaj na arktičnem območju in sodelovala v Arktičnem svetu, Islandija pa bi s pristopom okrepila svoj položaj pri iskanju boljših oblik upravljanja na več ravneh na območju Arktike. Poleg tega bi članstvo do neke mere obnovilo verodostojnost Islandije na mednarodnem prizorišču ter stabiliziralo njeno valuto in gospodarstvo na splošno. Kot članica EU bi Islandija lahko veliko prispevala k politiki severne dimenzije, razvoju in koriščenju obnovljivih virov energije ter okolju bolj prijaznemu gospodarstvu v EU.

3.10 Ker mnoga pomembna področja niso zajeta v sodelovanje v okviru Sporazuma EGP ali Schengenskega sporazuma, se bo treba soočiti še z različnimi izzivi. Nekateri bodo najverjetneje med pogajanji povzročali težave. Posebno ključivi področji bosta po vsej verjetnosti ribištvo in kmetijstvo; organizacije civilne družbe v teh panogah bodo imele v pristopnem procesu ključno vlogo. Pristop bi moral biti prostovoljen, sporazumen in dvostranski proces, med katerim se nobena stran ne čuti dolžna, da zaradi druge strani sprejme zaveze, na katere ni pripravljena.

4. Družbeno-gospodarske razmere

4.1 Islandsko gospodarstvo že tradicionalno temelji predvsem na ribištvu, ki še vedno predstavlja skoraj polovico izvoza blaga na Islandiji. V zadnjem času postajata vse pomembnejša tudi proizvodnja aluminija in turizem. V 90-ih letih se je na Islandiji začel proces deregulacije, liberalizacije in diverzifikacije gospodarstva, pri čemer se je razvil obsežen finančni sektor. Zaradi prekomerne izpostavljenosti, pomanjkanja zadostnega nadzora finančnega sektorja in velikosti bank v primerjavi z nacionalnim gospodarstvom je med svetovno finančno krizo prišlo do zloma islandskega finančnega sektorja. Skupne obveznosti bank so bile več kot desetkrat višje kot BDP države ⁽¹⁾, kar je vodilo v globoko recesijo s socialnimi in ekonomskimi posledicami.

(1) Ministrstvo Islandije za zunanje zadeve, obrazložitev, Program Islandije za oživitve gospodarstva, junij 2010: http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

4.2 Hud padec islandske krone je povzročil visoko stopnjo inflacije, brezposelnost se je povečala, cene premoženja so padle, mnoga podjetja so morala v stečaj, zmanjšala pa se je tudi zasebna potrošnja. Tudi davki (na kapital, od dohodka, trošarine in DDV) so višji, uveden je bil nov tristopenjski sistem davka od dohodka fizičnih oseb in mnoga nadomestila, na primer za porodniški/očetovski dopust ter otroški dodatek, so zdaj nižja. Ravno tako so se skrčili javni izdatki za izobraževanje in zdravstveno varstvo. Mnoga islandska gospodinjstva so izgubila velik del prihrankov in/ali dohodka. Za ublažitev hude krize je v teku obsežno prestrukturiranje dolga, tako za fizične osebe kot za podjetja. V prvem primeru je bil uveden poseben izvensodni okvir za sanacijo dolga gospodinjstev, ki so se znašla v hudih težavah. ⁽²⁾

4.3 Javni dolg je med krizo močno narasel. Velik del tega dolga je posledica obveznosti banke Icesave. V skladu z direktivo o sistemih zajamčenih vlog (Direktiva 94/19/ES) mora Islandija vlagateljem vrniti do 20 000 eurov za posamezen račun. Islandija se je sicer strinjala z izpolnitvijo teh obveznosti, vendar pa pri sporu zaradi dolgov banke Icesave ostaja nerešeno še vprašanje, pod kakšnimi pogoji naj bi Islandija povrnila denar britanski in nizozemski vladi, ki sta izplačali vlagatelje iz svojih držav.

4.4 Islandija je začela izvajati različne ukrepe za premostitev krize. Nacionalizirala, prestrukturirala in dokapitalizirala je tri glavne banke v državi. Uveden je bil nadzor plačilne bilance, ki omejuje mednarodne kapitalske tokove in s tem preprečuje odtokanje tuje valute in nadaljnji padec vrednosti islandske krone. Centralna banka je začela oktobra 2009 postopoma odpravljati ta nadzor. Ustanovljeno je bilo novo ministrstvo za gospodarske zadeve; poleg tega so bile uvedene spremembe upravljanja centralne banke, okrepljena pa je tudi vloga organa za finančni nadzor. Vlada je sprožila obsežno preiskavo dogodkov, ki so privedli do krize. V ta namen je imenovala posebno preiskovalno komisijo in posebnega tožilca.

4.5 Poleg tega je za pomoč prosila mednarodno skupnost, vključno z Mednarodnim denarnim skladom (MDS). Nujna denarna pomoč, ki jo je Islandiji pripravljen zagotoviti MDS, znaša 2,1 milijarde USD; preostale nordijske države, Poljska in Ferski otoki pa so dale na voljo še 2,75 milijarde USD. Gospodarski program, ki ga podpira MDS, zajema ukrepe za stabilizacijo menjalnega tečaja, ponovno vzpostavitev zaupanja v monetarno politiko, revizijo davčne politike, omejitev javnega dolga na sprejemljivo raven, prestrukturirane finančnega sektorja in njegovega regulativnega okvira ter ukrepe za lažje prestrukturiranje dolga gospodinjstev in podjetij. Konec septembra 2010 je MDS potrdil tretji pregled islandskega programa za oživitve gospodarstva.

4.6 Toda makroekonomska stabilizacija države še ni zaključena in konsolidacija proračuna bo tudi v prihodnje najtežja naloga. Sprejet je bil štiriletni načrt konsolidacije proračuna, ki naj bi okrepil finančni okvir. Znaki izboljšanja so že vidni. Po ocenah MDS bo islandsko gospodarstvo zahvaljujoč trdnim

gospodarskim temeljem države do druge polovice leta 2010 doseglo pozitivno rast. ⁽²⁾ Inflacija se znižuje in tudi menjalniški tečaj se je umiril. Nove komercialne banke so bile dokapitalizirane in izvedene so bile obsežne reforme predpisov na finančnem trgu. Stopnja brezposelnosti v nasprotju z napovedmi ni preseгла 10 %.

4.7 Socialni partnerji so imeli ključno vlogo pri načrtu Islandije za oživitev gospodarstva. Vlada in socialni partnerji so junija 2009 podpisali pakt za stabilnost, ki je razviden tudi iz proračuna za leto 2010. Cilj pakta je bil zagotoviti družbeno soglasje za nujne ukrepe prilagajanja, toda ker so pri njem sodelovali predvsem socialni partnerji, so se nekatere organizacije civilne družbe počutile izključene iz tega procesa. Marca 2010 se je islandska konfederacija delodajalcev umaknila iz pakta, kot razlog pa je navedla kršitve pakta in nesposobnost vlade, da bi izpolnila svoje obljube.

4.8 S srednjeročnega do dolgoročnega vidika ima Islandija razmeroma prožen trg dela z visoko stopnjo udeležbe, precej mlado in dobro izobraženo delovno silo ter trdno bazo virov, ki vključujejo bogata ribolovna območja ter znatne vire obnovljive energije. Zato se bo Islandija po vsej verjetnosti sčasoma popolnoma izvlekla iz sedanjih gospodarskih težav. Evropska komisija poleg tega meni, da sodelovanje države v ekonomski in monetarni uniji ne bi smelo povzročati večjih problemov, seveda če bo Islandija svojo zakonodajo na tem področju uskladila s pravnim redom EU.

5. Civilna družba na Islandiji

5.1 Islandija se lahko pohvali z dolgo zgodovino aktivne udeležbe civilne družbe. Predvsem zaradi majhnosti islandske družbe imajo interesne skupine zelo tesne in pogosto osebne vezi z vlado ter so aktivno udeležene v političnem dogajanju. Nekatere skupine, kot so združenja kmetov in ribičev, ter sindikati imajo že po tradiciji zelo tesne stike z nekaterimi političnimi strankami.

5.2 Da bi zmanjšala omejitve zaradi majhne administracije, islandska vlada tesno sodeluje z interesnimi skupinami, ki so dejavne na ravni EU, in se pogosto opre nanje pri zbiranju informacij ter seznanjanju Bruslja z islandskimi vprašanji. Kljub temu pa interesne skupine bolj zbirajo informacije in oblikujejo strategije, kot pa da bi dejansko vplivale na politiko EU, razen na področjih socialne politike, kjer so socialni partnerji posebej aktivni in neposredno sodelujejo v procesu oblikovanja politik.

5.3 Tako kot v drugih nordijskih državah tudi islandska ustava v členu 74 zagotavlja pravico do ustanavljanja vseh vrst združenj brez predhodnega dovoljenja, ki jih z upravno odločbo ni mogoče razpustiti. Združenja morajo biti prijavljena pri nacionalnem registrskem uradu, kjer dobijo nacionalno registrsko številko za davčne namene, imeti pa morajo tudi uradni naslov. Dejavnosti sindikatov ureja zakon o sindikatih in sporih med delodajalci in delojemalci.

⁽²⁾ http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

5.4 Mnoge islandske organizacije imajo dolgoletne in trdne vezi s podobnimi organizacijami v nordijskih državah. Te vezi bi lahko islandskim organizacijam pomagale, da med obdobjem pristopa njihove države k EU izmenjujejo primere najboljše prakse in se učijo iz izkušenj partnerskih organizacij.

5.5 Javno posvetovanje z organizacijami civilne družbe na Islandiji je pokazalo, da so dejavnosti teh organizacij usmerjene predvsem navznoter. S tesnejšim sodelovanjem bi jih bilo mogoče prepričati, naj na svojo vlogo na Islandiji, predvsem v zvezi s procesom pristopa k EU, gledajo širše, prav tako pa bi se tudi organizacije v EU lahko učile od islandskih partnerjev.

5.6 Islandija ima uveden nordijski gospodarski in družbeni model, za katerega je značilna država precejšnje blaginje z velikodušnimi nadomestili. Socialni partnerji z obeh strani trga dela aktivno sodelujejo v socialnem dialogu, da bi izmenjevali informacije in reševali različna pomembna družbena in gospodarska vprašanja. Socialna vprašanja večinoma urejajo kolektivne pogodbe in zakonodaja.

5.7 Razvoj na Islandiji je močno podoben razvoju v sosednjih nordijskih državah, za katerega je značilen porast javnih izdatkov. Urbanizacija in spremembe v strukturi družbe so vodile k nastanku različnih interesnih skupin, predvsem sindikatov, zadrug in združenj kmetov. Na začetku je bilo takšnih skupin malo, vendar so bile vplivne in so imele tesne vezi z raznimi političnimi strankami, ki so jim pomagale pri uresničevanju njihovih interesov.

5.8 V drugi polovici 20. stoletja je hkrati z diverzifikacijo družbe naraščalo tudi število interesnih skupin. Zaradi vse večje raznolikosti so oslabile tudi vezi med nekaterimi političnimi strankami in vplivnimi skupinami, vendar pa je neizogibno dejstvo, da bodo v tako majhni družbi, kot je islandska, vedno obstajale tesne vezi med civilno družbo in vlado.

5.9 Čeprav je islandski model v mnogih pogledih podoben sistemu v drugih nordijskih državah, pa se v nekaterih vidikih od njega razlikuje. Razvoj na Islandiji je bil počasnejši kot v drugih nordijskih državah, tudi izdatki za socialno varstvo so bili že tradicionalno nižji. Devetdeseta leta so zaznamovali ukrepi za liberalizacijo in privatizacijo; posledica finančnega zloma so bile precejšnje omejitve v sistemu socialnega varstva. Sicer pa v nordijskih državah model blaginje na splošno podpirajo stranke z leve in desne strani političnega spektra, kar velja tudi za Islandijo, čeprav na političnem prizorišču prevladujejo desnosredinske koalicije. Socialni partnerji so imeli v političnem procesu ključno vlogo.

5.10 Rezultati javnega posvetovanja so pokazali, da so mnenja islandske civilne družbe glede članstva v EU deljena. Nasprotujejo mu predvsem združenja ribičev in kmetov, podpirajo pa ga organizacije, kot sta konfederacija delojemalcev in industrijsko združenje. Mnoge organizacije so do tega vprašanja neopredeljene.

Razlog za manj usklajeno stališče civilne družbe je iskati v dejstvu, da je demokracija na Islandiji sicer izredno močno razvita, vendar pa so organizacije širše civilne družbe razmeroma slabo zastopane.

6. Glavne organizacije in njihovo stališče v razpravi o EU

6.1 Socialni partnerji

6.1.1 Islandska konfederacija delojemalcev (*Icelandic Confederation of Labour – ASI*) je glavna sindikalna organizacija na Islandiji, ki zastopa delavce na splošno, pa tudi uradnike, zaposlene v maloprodaji, pomorščake, gradbene delavce in delavce v industriji, zaposlene v elektroindustriji ter različne druge poklice v zasebnem sektorju in delu javnega sektorja. Večino zaposlenih v javnem sektorju sicer zastopa federacija zaposlenih v državni in občinskih upravah (*Federation of State and Municipal Employees – BSRB*). Obe organizaciji sta članici Evropske konfederacije sindikatov (ETUC). Tretja najpomembnejša organizacija je združenje, ki zastopa zaposlene z visokošolsko izobrazbo v javnem in zasebnem sektorju (*Association of Academics – BHM*).

6.1.2 Podobna organizacija, kot je konfederacija ASI, vendar na strani podjetij, je islandska konfederacija delodajalcev (*Icelandic Confederation of Employers – SA*), ki je tudi članica organizacije BUSINESSEUROPE. Konfederacija SA ima osem članskih združenj z različnih področij, kot so energija, turizem, finance in ribištvo. Obe organizaciji imata ključno vlogo pri usklajevanju politik na področju zaposlovanja, socialnih zadev, okolja in trga dela. Še ena organizacija, dejavna na ravni EU, ki je ravno tako članica organizacije BUSINESSEUROPE in članica konfederacije SA, je islandsko industrijsko združenje (*Federation of Icelandic Industries – SI*).

6.1.3 Konfederaciji delodajalcev in delojemalcev sodelujeta v številnih odborih in upravnih organih javnih ustanov, kjer v postopku priprave in izvajanja zakonodaje zastopata interese svojih članov, npr. v upravi Islandije za varnost in zdravje pri delu, svetu za enakost ter svetu za znanost in tehnologijo. Poleg tega imata tesne stike z vlado pri pripravi in podaljševanju kolektivnih pogodb. Socialni partnerji tesno medsebojno sodelujejo na področjih skupnega interesa, kot so enakost, varstvo pri delu in seznanjanje z informacijami.

6.1.4 Poleg tega so socialni partnerji na Islandiji že precej dobro vključeni v politični proces EU. Skrbno spremljajo zakonodajni postopek EU, saj politike, ki jih je sprejme EU, prek Sporazuma EGP vplivajo nanje.

6.1.5 Predstavniki organizacij delavcev in delodajalcev v državah Efte imajo stike z EESO prek posvetovalnega odbora EGP, ki je del institucionalnega ustroja EGP. Ta forum deluje kot povezava med socialnimi partnerji v državah Efte in organizacijami civilne družbe v EU. V nasprotju z EESO so člani posvetovalnega odbora Efte samo sindikati in organizacije delodajalcev. To je gotovo omejitev, saj niso vključene vse strani civilnega dialoga.

6.1.6 Socialni partnerji na Islandiji imajo na splošno precej pozitiven odnos do evropskega povezovanja, čeprav zavzemajo različna stališča. Konfederacija ASI je bila prvotno skeptična do članstva Islandije v EGP, vendar je leta 2000 spremenila svoje stališče zaradi prednosti, ki jih članstvo prinaša islandskim delavcem. Tako konfederacija zdaj podpira pogajanja o članstvu v EU in prevzem eura, saj meni, da je popolna vključitev v EU najboljše jamstvo za zaščito interesov islandskih delavcev in za stabilnost gospodarstva na splošno. Vendar hkrati meni, da bi bilo treba med pristopnimi pogajanjimi posebno pozornost posvetiti ohranjanju polnega nadzora nad izključno ekonomsko cono Islandije na področju ribištva in da bi bilo treba zagotoviti podporo islandskemu kmetijstvu. Federacija BSRB, ki zastopa zaposlene v javnem sektorju, še ni izoblikovala stališča glede članstva, kar zadeva pristopna pogajanja, pa se zavzema za odprto razpravo.

6.1.7 Konfederacija delodajalcev SA namerava skrbno spremljati pogovore o članstvu, vendar pa je do tega vprašanja neopredeljena, saj se mnenja članskih združenj razhajajo. Industrijsko združenje SI na primer podpira članstvo v EU z obrazložitvijo, da je islandsko gospodarstvo zaradi nihanja vrednosti valute nestabilno in da bi članstvo v EU in prevzem eura povečala konkurenčnost ter delavcem v industrijskih panogah zagotovila boljše delovne pogoje.

6.2 Ribiški sektor

6.2.1 Združenji lastnikov ribiških ladij (*Federations of Fishing Vessel Owners – LIU*) in obratov za predelavo rib (*Fish Processing Plants*) močno nasprotujeta članstvu v EU. Krogi, ki so vpleteni v ribiško industrijo, se upirajo izvajanju skupne ribiške politike, saj bi to pomenilo, da bi bile tuje naložbe v tej panogi dovoljene in da bi Bruselj odločal o skupnih ribolovnih kvotah v izključni ekonomski coni Islandije, ki obsega 200 milj. Čeprav bi bila Islandija kot država članica v celoti vključena v postopek odločanja, predstavniki organizacij civilne družbe menijo, da zaradi majhnosti njihova država ne bi imela zadostnega vpliva na odločitve, ki se sprejemajo na ravni EU. Poleg tega bi se Islandija morala odreči svoji pravici, da s tretjimi državami sklepa sporazume o ribolovu čezconskih staležev, ki predstavlja 30 % islandskega ulova. Po mnenju združenja lastnikov ribiških ladij LIU so zavržki in prelov resni problemi v EU, na Islandiji pa je ribištvo donosna panoga. Poleg tega ni zajamčeno, da bo EU ohranila načelo relativne stabilnosti.

6.2.2 Vendar pa je predsednik združenja LIU avgusta 2010 za islandski radio RÚV povedal, da mora Islandija nadaljevati pristopna pogajanja in si prizadevati za „najboljši možen dogovor“. Po njegovem mnenju v tej fazi ne bi imelo smisla, če bi Islandija umaknila prošnjo za pristop k EU.

6.2.3 Leta 2006 se je na Islandiji ponovno začel komercialni lov na kite, kar bo po vsej verjetnosti kočljiva tema, saj je v nasprotju s politiko EU. Če se ne bo našla rešitev, bi bilo to vprašanje lahko resna ovira v procesu pristopa Islandije.

6.2.4 Trenutno poteka pregled skupne ribiške politike in predvidene spremembe bodo to politiko verjetno približale islandskemu modelu. Kljub temu bi pogajanja z Islandijo o članstvu temeljila na sedanji zakonodaji s tega področja, zato obstaja

več možnih spornih točk. Ribištvo bo tako po vsej verjetnosti še vedno najpomembnejša tema pristopnih pogajanj. Ribiški lobi ima velik vpliv na politični proces in bo verjetno v razpravi o članstvu v EU imel glavno vlogo, saj je dohodek na prebivalca, ki ga ustvari ta panoga, na Islandiji veliko večji kot v kateri koli državi članici EU.

6.3 Kmetijstvo

6.3.1 Še ena organizacija z dolgo tradicijo političnega sodelovanja je združenje kmetov. Kmetje so že tradicionalno močna sila na Islandiji, ki ima tesne vezi z vlado, čeprav se je njihov vpliv v zadnjih letih zmanjševal hkrati s krčenjem te panoge. Tako združenje lastnikov ribiških ladij LIU kot združenje kmetov skrbno spremljata zakonodajni postopek EU. Združenje kmetov je partnerska organizacija konfederacije COPA/COGECA in zato je njegovo sodelovanje v tej konfederaciji do neke mere omejeno. Ta evropska krovna organizacija se ukvarja predvsem z zadevami, povezanimi z EU.

6.3.2 Združenje kmetov močno nasprotuje članstvu v EU in navaja argument, da bi to pomenilo izgubo številnih delovnih mest v kmetijstvu ter bi precej negativno vplivalo na varnost hrane in zanesljivo preskrbo s hrano v državi. Glavni razlog za ta argument pa je dejstvo, da bi Islandija morala dovoliti neomejen uvoz kmetijskih izdelkov iz EU, kar bi bilo za islandske kmete prehuda konkurenca. Vendar pa je zakonodaja EU s področja živil, ki zagotavlja varnost hrane, ⁽³⁾ že del Sporazuma EGP in bo stopila v veljavo konec leta 2011. Med prenosom svežnja predpisov s področja živil v nacionalno zakonodajo je združenju kmetov uspelo doseči, da je bila v islandski zakonodaji ohranjena prepoved uvoza svežega mesa, čeprav je takšna prepoved očitno v nasprotju s cilji zakonodaje EU. V skladu s členom 19 Sporazuma EGP se je Islandija strinjala z brezcarinskimi kvotami in koncesijami za določene izdelke, kar skrbi združenje kmetov.

6.3.3 Kmetijstvo bo glavna tema pristopnih pogajanj; eden od ciljev Islandije bo izrecna podpora proizvodnji mleka, ovčjereji in drugim tradicionalnim kmetijskim panogam. Dolgoročna nacionalna shema pomoči, podobna shemi za druge regije EU, ki se nahajajo severno od 62. vzporednika, bi lahko pomagala ohranjati kmetijsko dejavnost na področjih z nizko gostoto prebivalstva in težavnimi podnebnimi razmerami.

6.4 Okolje

6.4.1 Na Islandiji delujejo številne okoljske organizacije. Okoljske organizacije v EU običajno pozorno spremljajo okoljsko politiko EU, so dejavne na evropski ravni in članice krovnih organizacij. To očitno že leta ni tako pomembno za islandske okoljske organizacije, čeprav jih ima nekaj tudi mednarodne povezave.

⁽³⁾ Splošna živilska zakonodaja (ES) št. 178/2002 in povezani zakonodajni akti.

6.4.2 Za to obstaja več možnih razlag. Prvič, evropske interesne skupine podpirajo politike za boj proti lovu na kite, zaradi česar se islandske okoljske organizacije mogoče ne čutijo povezane z njimi. Drugič, islandske okoljske organizacije, kot je Landvernd, se osredotočajo predvsem na erozijo tal in ohranjanje naravnih habitatov na Islandiji. Pogosto nasprotujejo gradnji jezov hidroelektrarn za povečanje proizvodnje aluminija. Čeprav je večina okoljske politike EU vključene v Sporazum EGP, pa ta ne zajema zakonodaje s področja ohranjanja naravnih habitatov. Poleg tega okoljske skupine na Islandiji pesti pomanjkanje sredstev in virov. Mogoče so iz teh razlogov manj aktivne kot podobne organizacije na ravni EU in se na splošno tudi ne udeležujejo razprav o članstvu v EU. Organizacija Landvernd na primer nima uradnega stališča glede članstva v EU, čeprav na splošno zastopa mnenje, da ima okoljska zakonodaja EU pozitiven učinek. Zainteresirana je tudi za pojasnitev vloge, ki jo ima lahko med pristopnimi pogajanjmi, vključno z nadaljnjim sodelovanjem v programih EU, kot je okvir za varstvo narave.

6.5 Varstvo potrošnikov

6.5.1 Združenje potrošnikov Islandije (*The Consumers' Association of Iceland – NS*) je neodvisna, nepridobitna in nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1953. Aktivna je na evropski ravni in je članica krovnih organizacij. Tesno sodeluje s centrom za varstvo potrošnikov na Islandiji (*European Consumer Centre –*

ECC-Iceland), ki je del mreže evropskih centrov za varstvo potrošnikov (*European Consumer Centre Network*). Združenje potrošnikov Islandije nima trdnega stališča glede pristopa Islandije k EU, saj ni niti za niti proti. Vendar pa že dolgo zastopa stališče, da mora Islandija preučiti vse prednosti in slabosti pridružitve EU. Generalna skupščina združenja je leta 2008 sprejela sklep, da bi morala Islandija zaprositi za članstvo, da bi tako lahko opredelili dejanska vprašanja in bi se razprava o EU lahko nadaljevala brez predsodkov in na temelju dejstev. Leta 2008 je združenje pripravilo poročilo o prednostih in slabostih, ki bi jih članstvo v EU prineslo islandskim potrošnikom. Čeprav torej združenje NS ni zavzelo trdnega stališča ali oblikovalo politike za ali proti EU, se je vedno zavzemalo za prošnjo Islandije za pristop in si je prizadevalo za začetek razprav o EU.

6.6 Druge organizacije

6.6.1 Druge pomembne organizacije so društvo invalidov, trgovinska zbornica, ki je članica EUROCHAMBERS, združenje trgovinskega in storitvenega sektorja, ki ravno tako deluje v okviru EUROCHAMBERS, islandska trgovinska federacija in različne druge nevladne organizacije. Te organizacije doslej še niso izoblikovale uradnega stališča o članstvu v EU, čeprav bodo verjetno nekatere evropske politike podpirale, nekaterim pa bodo nasprotovale. Obstajajo tudi posebna proevropska in protievrovska gibanja, kot sta Evrópusamtökin in Heimssýn.

V Bruslju, 9. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o državnih pomočeh za lažje zaprtje nekonkurenčnih premogovnikov

(mnenje na lastno pobudo)

(2011/C 54/03)

Glavni poročevalec: g. PEZZINI

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 21. oktobra 2010 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Predlog uredbe Sveta o državnih pomočeh za lažje zaprtje nekonkurenčnih premogovnikov

Predsedstvo EESO je 20. oktobra 2010 zadolžilo posvetovalno komisijo za spremembe v industriji (CCMI), da pripravi mnenje.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) imenoval g. PEZZINIJA za glavnega poročevalca in mnenje sprejel s 158 glasovi za, 8 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da je potreben sveženj ukrepov, da bi spodbudili trajnostni energetske model in sektorju omogočili zanesljiv in stabilen referenčni okvir ter energetske načrtovanje, ob upoštevanju zanesljive oskrbe z energijo, **spoštovanja družbenih, teritorialnih in okoljskih vidikov ter načrta za obdobje 2020–2050**.

1.2 EESO priporoča, da se sedanja uredba o premogovništvu (Uredba (ES) št. 1407/2002 z dne 23. julija 2002 o državni pomoči za premogovništvo) podaljša za toliko časa, kolikor je veljala sedanja, ne da bi to povzročilo dodatne stroške za proračun EU ali kategorično zapiranje premogovnikov, temveč da bi lahko namenili pomoč za naložbe in inovativne tehnologije čistega premoga (*clean coal*) ter usposabljanje delavcev v sektorju strateških surovin. Odbor zahteva spremembo predloga Komisije, da bi se „olajšalo konkurenčno prestrukturiranje premogovnikov“, in uskladitev strateških rezerv Unije.

1.3 EESO zahteva vmesni pregled konkurenčnosti tehnologij čistega premoga glede na konkurenčnost drugih avtohtonih energetskih virov v EU do leta 2020, glede na pomoč, ki se namenja drugim avtohtonim energetskim virom, glede na spodbujanje uporabe premoga na svetovnih trgih, glede na nihanje mednarodnih cen fosilnih goriv, glede na dodano vrednost avtohtonih virov za Evropo in glede na strošek adaptacije elektrarn in spremembo namembnosti nedelujočih premogovnikov.

1.4 Po mnenju EESO bi bilo treba ta pregled, določen za leto 2014, izvesti ob upoštevanju določb Lizbonske pogodbe v zvezi z novo energetske politiko EU (člen 194) in v skladu s strategijo za zanesljivo preskrbo z energijo EU in za dostop do virov ter v skladu z drugimi politikami EU, zlasti politiko za industrijo, trgovino ter raziskave in inovacije.

1.5 EESO zahteva, da se leta 2015 Evropskemu parlamentu, Svetu in EESO predloži vmesno poročilo o konkurenčnosti evropskega premogovništva, ki bi ne glede na izjemne pogoje zaradi trenutne krize upoštevalo zgoraj opisane parametre za opredelitev značilnosti tega sektorja in poudarilo napredek na strateškem, gospodarskem, tehnološkem, družbenem in okoljskem področju ter pri zmanjšanju energetske odvisnosti.

1.6 EESO podarja, da je EU vodilna na področju raziskav in razvoja čistih energetskih tehnologij, zlasti pri zajemanju in shranjevanju CO₂ (*Capture & Storage*), kot so *Clean Coal Technologies* (tehnologije čistega premoga), *Coal-based Poly-Generation* (poliproizvodnja na osnovi premoga) in *Power Generation for Integrated Zero Emission Solutions* (proizvodnja električne energije za integrirane rešitve brez emisij) ⁽¹⁾, ki so sestavni del sedmega okvirnega programa EU za raziskave in tehnološki razvoj za obdobje 2007–2013.

⁽¹⁾ Glej: ZEP – *Zero emissions platform*. Evropska tehnološka platforma za ničte emisije, Načrt izvajanja za obdobje 2010–2012, www.zeroemissionsplatform.eu/ccs-technology/capture.html; konferenca o evropskem strateškem načrtu za energetske tehnologije (načrt SET), ki jo je belgijsko predsedstvo EU organiziralo 15. in 16. novembra 2010, *European Technology Platform for Zero Emission Fossil Fuel Power Plants* (ETP-ZEP), <http://setis.ec.europa.eu/technologies/Zero-emission-fossil>

1.7 EESO poudarja, da na notranjem trgu Unije ni težav z izkrivljanjem konkurence, saj po podatkih Komisije ni pomembne menjave premoga med državami članicami, zlasti zato, ker so elektrarne tehnološko prilagojene domačim vrstam premoga.

1.8 EESO poudarja, da je Uredba (ES) št. 1407/2002 o državni pomoči za premogovništvo aktualna kot še nikoli, zlasti naslednje točke:

- „konkurenčno neravnovesje med premogom Skupnosti in uvoženim premogom je premogovništvo prisililo k uvajanju bistvenih ukrepov za prestrukturiranje, med njimi k pomembnemu zmanjševanju dejavnosti v minulih nekaj desetletjih;
- Skupnost postaja vse bolj odvisna od zunanjih dobav virov primarne energije;
- svetovne politične razmere vnašajo povsem novo razsežnost v oceno geopolitičnih in varnostnih tveganj na področju energetike ter dajejo konceptu varnosti oskrbe širši pomen.“

1.9 Zaradi vsega tega, pa tudi z vidika strateškega pomena energetskih virov EESO priporoča dejanski prehod na novi evropski trajnostni energetski model, ki kombinira vse vrste energije, ob uporabi tehnologij za zmanjšanje onesnažujočih emisij in upoštevanju realnih rokov za izvajanje, ter uvaja in ohranja elemente, ki omogočajo manjšo odvisnost od tujih virov energije.

1.10 V zvezi z energetsko učinkovitostjo, bojem proti podnebnim spremembam in za zmanjšanje emisij CO₂ in drugih onesnaževal EESO poudarja pomen doseganja soglasja na demokratičen in participativen način. Zato poziva k okrepljenemu in bolj strukturiranemu socialnemu dialogu v tem **sektorju** znotraj premogovništva v okviru politike ekonomske in socialne kohezije EU, v regijah proizvajalkah premoga, za katere bi konec te dejavnosti pomenil glede na svetovno krizo izgubo več kot 300 000 delovnih mest na močno specializiranih območjih.

2. Uvod

2.1 Proizvodnja premoga v EU ⁽²⁾ trenutno znaša približno 288 milijonov ton ekvivalenta premoga (Mtce), od tega jih predstavlja 122 milijonov ton črni premog. Premog se običajno uporablja za proizvodnjo elektrike, toplote ali jekla in v drugih industrijskih procesih. Največji proizvajalki premoga v EU sta Poljska in Nemčija.

2.2 Od desetih držav članic, ki proizvajajo črni premog, jih šest dodeljuje vsaj neko obliko državne pomoči: predvsem Nemčija in Španija, v manjšem obsegu pa tudi Madžarska, Poljska, Romunija in Slovaška (Slovenija zagotavlja pomoč le zaprtim premogovnikom).

2.3 Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo iz leta 1951 je določala jasna pravila o tem, ali države članice smejo podeljevati pomoč podjetjem v rudarski in jeklarski industriji: *V skladu s to Pogodbo se kot nezdružljivo s skupnim trgovom za premog in jeklo znotraj Skupnosti obravnava naslednje: ...pomoč ali subvencije, ki jih v kakršnikoli obliki podeljujejo države.* Ta prepoved kakršnekoli podpore za podjetja iz posameznih držav, navedena v členu 4(c), je bila logična posledica ukinitve nacionalnih zaščitnih ukrepov v okviru notranjega trga.

2.4 Vendar pa je po vzpostavitvi skupnega trga kmalu postalo jasno, da oskrba z energijo v Evropi ni zagotovljena. Kot podlaga za dopuščanje nekaterih pomoči Skupnosti je nato služil člen 95 – določba, sprejeta po podpisu Pogodbe, za nepredvidene okoliščine. Dopuščala je intervencijski ukrep Skupnosti, kjer je bilo to potrebno za doseganje enega ali več ciljev Pogodbe.

2.5 Po prenehanju veljavnosti Pogodbe ESPJ, je Svet sprejel Uredbo (ES) št. 1407/2002 z dne 23. julija 2002 o državni pomoči za premogovništvo, ki preneha veljati 31. decembra 2010. V obdobju od leta 2003 do leta 2008 je bilo za sektor odobrenih več kot 26 milijard EUR pomoči.

2.6 EESO je o tem programu državne pomoči pripravil mnenje ⁽³⁾, v katerem je podprl stališče Posvetovalnega odbora ESPJ, da ureditev, katere namen je izboljšati zanesljivost oskrbe z energijo in zagotoviti trdno osnovo za primarno energijo, ne more hkrati zahtevati „stalnega zmanjševanja“ vse pomoči za premog.

2.7 EESO je izrazil zadovoljstvo, da bodo države članice imele možnost, da ohranijo stabilno minimalno domačo proizvodnjo črnega premoga, ki bo omogočala dostop do pomembnih nahajališč. To je pomenilo ohranitev delujoče infrastrukture, močen poudarek in posebne ukrepe na občutljivem področju zdravja in varnosti pri delu, ustrezne poklicne kvalifikacije in tehnološko znanje.

2.8 EESO poleg tega poudarja, kako pomembno je aktivno prispevati k temu posebnemu sektorju v okviru avtohtonih strateških surovin, da bi bila Evropa privlačnejša za vlagatelje in delodajalce, da bi okrepili poslovno konkurenčnost in socialno kohezijo, spodbudili prizadevanja na področju raziskav in inovacij ter pospešili nastanek in širjenje novih znanj ter usposabljanje človeških virov ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ V tem mnenju se izraz „premog“ uporablja v skladu s členom 2 Uredbe (ES) št. 1407/2002: antracit, lignit (rjavi premog) in črni premog.

⁽³⁾ UL C 48, 21.2.2002, str. 49.

⁽⁴⁾ UL C 65, 17.3.2006, str. 1.

2.9 EESO je tudi poudaril, da bi morala Komisija nameniti glavno pozornost državnim pomočem, ki imajo velik vpliv na trgovino, namesto da svoja sredstva porablja za proučevanje velikega števila primerov, ki imajo predvsem lokalni vpliv, ter da bi Komisija morala tudi razjasniti pomen in tolmačenje pojma „lokalni interes“⁽⁵⁾.

2.10 EESO je tudi poudaril, da fosilna goriva⁽⁶⁾ – premog, nafta in zemeljski plin – trenutno tvorijo hrbtnico evropske in svetovne oskrbe z energijo. Svojega pomena ne bodo izgubila niti v naslednjih desetletjih, zato ostajajo nujno potrebna⁽⁷⁾.

2.11 To odvisnost lahko ublaži tudi boljše izkoriščanje evropskih nahajališč premoga. Pri premogu so bili od celotnega potenciala, ki je ocenjen na 3 400 milijard ton enot nafte, doslej izkopani šele približno 3 %. [...] Predvidena razpoložljivost svetovnih virov ter zalog premoga, nafte in plina je odvisna od več dejavnikov (gospodarske rasti, raziskav in tehnološkega razvoja). Ti viri bodo trajali še desetletja (premog morda celo stoletja) [...] (7).

2.12 Po napovedih Skupnega raziskovalnega središča (JRC)⁽⁸⁾ za obdobje 2030–2050 bo premog še naprej imel pomembno vlogo pri zadovoljevanju potreb po energiji v 21. stoletju. Večja pozornost, namenjena zmanjšanju količine emisij toplogrednih plinov, pomeni obsežne naložbe v raziskave in razvoj na področju tehnologij trga čistega premoga in vse učinkovitejše tehnologije zajemanja in shranjevanja CO₂. Na svetovni ravni bo premog še vedno pomemben vir energije in bo pokrival več kot 20 % svetovnih potreb po energiji.

2.13 Kot je poudaril EESO⁽⁹⁾, se po začetnem upadu pričakuje ponovno povečanje porabe premoga od približno leta 2015 naprej, in sicer kot posledica takratnega boljšega konkurenčnega položaja teh energijskih virov v proizvodnji električne energije. Narasčajoče cene zemeljskega plina in pričakovana pripravljenost za uporabo naprednih tehnologij, ki pretvarjajo premog v električno energijo, so glavni razlogi za ta razvoj.

2.14 Kitajska, ZDA, Indija, Avstralija in Rusija so glavne svetovne proizvajalke, pri čemer proizvodnja Kitajske znaša 2 761 milijonov ton na leto (47 % svetovne proizvodnje), ZDA 1 006 milijonov ton (17 %) in Rusije 247 milijonov ton (4 %). EU uvozi 180 milijonov ton črnega premoga letno, predvsem iz Rusije (30 %), Kolumbije (17,8 %), Južne Afrike (15,9 %) in ZDA (12,8 %)⁽¹⁰⁾.

(5) Glej opombo 2.

(6) Antracit, lignit (rjav premog) in črni premog.

(7) UL C 28, 3.2.2006, str. 5.

(8) Coal of the future (supply prospects for thermal coal by 2030-2050) (*Premog prihodnosti (obeti za oskrbo z energijskim premogom)*), Generalni direktorat Skupno raziskovalno središče (DG JRC), Institut za energijo, Petten (Nizozemska), februar 2007.

(9) Glej opombo 9.

(10) ZDA imajo še vedno dejavno vlogo pri financiranju premogovnikov, tako doma kot v tujini. To je v nasprotju z obljubo o postopnem ukinitanju subvencij za fosilna goriva, ki jo je predsednik Obama dal v okviru skupine G-20.

3. Predlog

3.1 Ker bo Uredba Sveta ES/1407/2002 z dne 23. julija 2002 o državni pomoči za premogovništvo prenehala veljati, je Komisija pred kratkim predložila naslednjih šest možnosti:

- možnost 1: Komisija ne predlaga novega sektorskega pravnega instrumenta, ki bi se uporabljal po izteku uredbe o premogovništvu; uporabljala bi se splošna pravila o državni pomoči;
- možnost 2: sprejetje smernic na podlagi člena 107(3)(c) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ki bi bile podobne smernicam, sprejetim za ladjedelništvo in jeklarstvo (pomoč za kritje plačil presežnim delavcem ali delavcem, ki se predčasno upokojijo zaradi zapiranja rudnikov, in za kritje stroškov svetovanja takim delavcem ter stroškov poklicne prekvalifikacije delavcev ter zaprtja rudnikov);
- možnost 3: uredba, ki bi omogočala časovno omejeno pomoč za tekoče poslovanje (pomoč za zaprtje); to bi bila regresivna pomoč za tekoče poslovanje, če se pri tem izvaja urejen postopek prenehanja dejavnosti rudnikov in obratov v okviru natančno opredeljenega načrta za zaprtje;
- možnost 4: uredba, ki omogoča pomoč za kritje izrednih stroškov (socialne in okoljske obveznosti, ki izhajajo iz preteklega poslovanja), povezanih z zapiranjem premogovnikov;
- možnost 5: uredba na podlagi člena 107(3)(e) PDEU, ki državam članicam omogoča, da dobrijo tako pomoč za zaprtje kot pomoč za kritje izrednih stroškov; ali
- možnost 6: podaljšanje sedanje uredbe o premogovništvu za nadaljnjih 10 let, torej do konca leta 2020, brez pogojev v zvezi z zaprtjem rudnikov in z možnostjo odobritve pomoči za naložbe.

3.2 Komisija je sklenila, da predlaga novo uredbo Sveta na podlagi možnosti 5 z dodatnim instrumentom, s katerim bodo države članice lahko omilile socialni in regionalni učinek zapiranja rudnikov in ki bo prispeval k izboljšanju socialne kohezije evropskih regij.

3.3 Poleg možnosti v okviru splošnih pravil o državni pomoči – da bi okrepili poslovno konkurenčnost in socialno kohezijo, spodbudili prizadevanja na področju raziskav in inovacij ter pospešili nastanek in širjenje novih znanj ter usposabljanje človeških virov – ponuja predlog Komisije tudi možnost, da se dve vrsti pomoči premogovnikom črnega premoga razglasita za združljivi z notranjim trgovom: pomoč za zaprtje in pomoč za kritje izrednih stroškov.

3.3.1 Konkretno za dodeljevanje pomoči za obratovanje premogovnikov veljajo naslednji pogoji:

- treba je pripraviti podroben načrt za dokončno zaprtje nekonkurenčnih premogovnikov do 1. oktobra 2014, ki so obratovali na dan 31. decembra 2009;
- pomoč je treba sčasoma drastično znižati: tj. za 33 % po vsakem petnajstmesečnem obdobju;
- če se rudnik ne zapre do določenega datuma se vsa odobrena pomoč izterja; in
- države članice morajo predstaviti načrt ukrepov za zmanjšanje negativnega učinka uporabe premoga na okolje.

3.3.2 Pomoč za izredne stroške naj bi pokrila izredno prestrukturiranje rudnika in stroške zaprtja, ki niso neposredno povezani s trenutno proizvodnjo, ter socialne in okoljske obveznosti, ki izhajajo iz zaprtja rudnika samo, če so nastali zaradi zapiranja enot za proizvodnjo premoga.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO obžaluje, da se Svet z njim ni posvetoval, zlasti zaradi kompetenc posvetovalne komisije za spremembe v industriji (CCMI), ki je stalna delovna struktura znotraj EESO in je prevzela naloge Posvetovalnega odbora ESPJ.

4.2 EESO uveljavlja pravico, da poda mnenje o vprašanju, ki je zelo pomembno za industrijske spremembe v EU, kot je poudaril Posvetovalni odbor ESPJ v zvezi z Uredbo EC/1407/2002, ki je navedel, da izboljšanje zanesljive oskrbe z energijo in zagotavljanje trdne podlage za primarno energijo „ne more hkrati zahtevati ‚stalnega zmanjševanja‘ vse pomoči za premog“.

4.3 EESO poudarja, da je Evropski svet z dne 19. in 20. marca 2009 podprl Drugi strateški pregled energetske politike, ki ga je Komisija objavila 13. novembra 2008 in v katerem je poudarjena potreba po kar „najboljše[m] izkoriščanj[u] domačih energetskih virov EU“ in da je treba „čim boljše izrabiti lastne energetske vire, tudi obnovljive vire, fosilna goriva in – v državah, ki se zanjo odločijo – jedrsko energijo“.

4.4 EESO poudarja tudi, da so med cilji šestega akcijskega programa za okolje za obdobje 2002–2012 „spodbujati obnovljiva in fosilna goriva z manj ogljika za proizvodnjo energije“ in da je v členu 1 sedanje uredbe o pomoči za premogovništvo „kot preventivni ukrep“ predvideno „ohranjanje minimalne količine domače proizvodnje premoga za zagotavljanje dostopa do rezerv“.

4.5 EESO nenazadnje poudarja, da tudi študije Skupnosti, ki jih je izdelal Inštitut za energijo JRC v Pettnu, navajajo, da bo premog še naprej imel pomembno vlogo pri zadovoljevanju potreb po energiji v 21. stoletju.

4.6 EESO pozdravlja ukrepe, ki jih predlaga Evropska komisija v skupnem referenčnem okviru, če so v skladu s potrebo po razvoju konkurenčnosti podjetij v sektorju in ne temeljijo izključno na nekonkurenčnem pristopu ⁽¹⁾, da se doseže naslednje:

- ohrani zadostna raven domačih virov energije, kar prispeva k zanesljivi oskrbi in zmanjšuje energetske odvisnosti;
- ohrani vodilen evropski položaj na področju pametnih rudarskih tehnologij ter okoljskih tehnologij „čistega premoga“ ter zajemanja in shranjevanja CO₂: širša uporaba tehnologije zajemanja in shranjevanja CO₂ bo mogoča šele po letu 2020 in še to le, če bodo pravočasno uspešno izvedene potrebne raziskave in razvoj;
- odziv na tržne neuspehe pri naložbah v raziskave, inovacije in prestrukturiranje, da bi podjetja na področju premogovništva lahko po ugodni ceni pridobila tehnologije novega trga in postala konkurenčna;
- izpolnjevanje socialnih in okoljskih ciljev z ustvarjanjem blaginje in delovnih mest na določenem območju, povezanim z razvojem regij, kjer rudarstvo in izkopavanje rudnin ter s tem povezana industrija prevladujejo ali so edina industrija;
- uporaba pojma lokalnega interesa v sektorju glede na to, da trgovina znotraj Skupnosti malo ali sploh ne vpliva na sektor in zato ne vpliva bistveno na trgovino in da sedanji sistem pomoči ni povzročil bistvenega izkrivljanja trgovine;

⁽¹⁾ Glede na to in glede na dokumente Komisije o energetske politiki (od načrta SET do energetske strategije za obdobje 2011–2020) je treba upoštevati različne parametre, kot so konkurenčnost drugih avtohtonih energetskih virov v EU do leta 2020, pomoč, ki se namenja drugim avtohtonim energetskim virom, spodbujanje uporabe premoga na svetovnih trgih, nihanje mednarodnih cen fosilnih goriv, dodana vrednost avtohtonih virov za Evropo, zlasti v primeru mednarodnih kriz in napetosti, ter strošek adaptacije termoelektrarn in spreminjanja namembnosti nedelujočih premogovnikov.

- omogoči modernizacija elektrarn in zagotovi spoštovanje nacionalnih ⁽¹²⁾ sektorskih rokov in postopkov za prestrukturiranje ter podprejo mreže premogovniških območij in središč ter uporaba mineralnih virov in mreže za usposabljanje visoko usposobljene vodilne sile;
- ohrani pojem minimalnih strateških rezerv domačega premoga, da se izpolni obveznost javnega sektorja o zagotavljanju univerzalnih storitev za zagotavljanje zanesljive preskrbe z energijo v skladu s členom 106 PDEU (nekdanji člen 86(2) PES);
- zagotovi svetovanje, usposabljanje in poklicno preusposabljanje za delavce in strokovnjake iz nekonkurenčnih rudnikov ter pomoč za predčasno upokožitev v sektorju in povezani industriji;
- razvije in podpre evropski sektorski socialni dialog za rudarstvo in organizirajo tehnični forumi na podlagi mrež, kot je Berlinski forum za fosilna goriva;
- podpre razširjanje in izmenjava najboljših praks, zlasti s tehničnega in okoljskega vidika, da tehnološko napredna proizvodnja premoga in načini njene uporabe postanejo konkurenčne in trajnostne ter da se v primerih, kjer ti procesi niso uspešni, začne s prestrukturiranjem, diverzifikacijo in zapiranjem (in sanacijo rudnikov ⁽¹³⁾).

4.7 EESO meni, da so roki, ki jih je določila Komisija, prekratki in niso v skladu z razvojnimi potrebami sektorja: obdobje 2011–2018 (primerljivo z obdobjem 2002–2010) bi bilo primernejše za ugotavljanje, ali so podjetja v sektorju konkurenčna v smislu tehnološkega razvoja trga in stroškovno ugodnih tehnik zajemanja in shranjevanja CO₂, čistega premoga in rudarjenja.

4.8 EESO prav tako meni, da je stopnja degresivnosti previsoka in usmerjena na roke, ki so prekratki za ponovno vzpostavljanje konkurenčnosti in za inovacije na področju proizvodnje in tehnologij čistega premoga in zajemanja in shranjevanja CO₂. Poleg tega bi morala pomoč nagrajevati in ne kaznovati (kot je predvideno v predlogu) podjetja, ki znova postanejo konkurenčna.

4.9 V zvezi z neuravnoteženo konkurenco med uvoženimi in domačimi proizvodi bi bilo morda treba jasneje in z večjo preglednostjo proučiti sisteme pomoči držav izvoznic, preden se poziva k omejitvam sistema Skupnosti. Po mnenju EESO je treba pri podpisovanju sporazumov s tretjimi državami natančneje in bolj konsistentno preverjati, da je vključena zahteva o spoštovanju ustrezni socialnih standardov ILO, da bi preprečili izkoriščanje rudarjev in zagotovili čim varnejše delovne pogoje in čim večjo zaščito delavcev pred nesrečami s pogosto smrtnim izzidom, do katerih prihaja v največjih svetovnih rudnikih.

4.10 Nenazadnje EESO meni, da je za prihodnost dejavnosti premogovništva in sektorja proizvodnje elektrike nujno, da se evropskim podjetjem in državam članicam zagotovi jasen in proaktiven okvir za horizontalno pomoč, ki ga je mogoče aktivirati za socialne in okoljske namene in za namene raziskav in tehnološkega razvoja, inovacij, usposabljanja in pridobivanja poklicnih spretnosti v sektorju.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Glej na primer nemški načrt za premogovnike do leta 2018.

⁽¹³⁾ Zaprtje.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zanesljivosti preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju v EU

(mnenje na lastno pobudo)

(2011/C 54/04)

Poročevalec: **g. KRAUZE**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 18. februarja 2010 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Zanesljivost preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju v EU

(mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. novembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 9. decembra) s 133 glasovi za, 3 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Zagotavljanje preskrbe s hrano bi moral ostati eden od temeljnih ciljev kmetijske politike EU. Glede na izzive in negotovost, povezane s prehransko varnostjo v svetu, bi morala skupna kmetijska politika (SKP) po letu 2013 še naprej zagotavljati zanesljivost preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju.

1.2 Trajnostna kmetijska proizvodnja in brezhibno delujoči kmetijski trgi ustvarjajo podlago za zanesljivo preskrbo s hrano v EU. Prihodnja skupna kmetijska politika potrebuje močne mehanizme tržnega uravnavanja, da se zagotovita delovanje kmetijskih trgov in stabilnost cen. Pravila za trgovino s kmetijskimi proizvodi bi morala zagotavljati preskrbo v kmetijskem sektorju v vseh državah in okoliščinah.

1.3 Da bi se EU lahko odzvala na vse izzive v prihodnosti in zagotovila zanesljivost preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju v vseh državah članicah, potrebuje močno SKP. SKP bi morala biti tudi v prihodnosti ena ključnih politik EU. Financiranje SKP v prihodnosti mora biti primerno.

1.4 Ključ do prehranske varnosti v svetu je trajnostna lokalna proizvodnja hrane. V EU je treba ohraniti raznoliko kmetijsko proizvodnjo in jo spodbujati v celotni EU. Posebno pozornost je treba nameniti oddaljenim regijam in območjem z omejenimi možnostmi.

1.5 EU si mora močneje prizadevati za sistematično načrtovanje za zanesljivo preskrbo, da bi zagotovila uspešno kmetijsko proizvodnjo in uspešno delovanje celotnega živilskega sektorja, tudi v krizi in izrednih razmerah. Vendar pa morajo praktični ukrepi (zaloge, kmetijska infrastruktura, usposabljanje itd.) na tem

področju ostati v pristojnosti držav članic. Za področje zanesljive preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju trenutno ni potrebna nova zakonodaja EU.

1.6 Države članice lahko politiko EU za razvoj podeželja uporabijo kot orodje za spodbujanje ukrepov za podporo in izboljšanje zanesljive preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju. Države članice bi morale to možnost izkoristiti v svojih programih razvoja podeželja.

1.7 Kmetijski sektor bi lahko imel pomembno vlogo pri zanesljivejši in bolj trajnostni preskrbi z energijo v EU in zmanjšanju odvisnosti EU od uvoženih fosilnih goriv. Na ravni kmetijskih gospodarstev lahko lastna proizvodnja energije pomembno prispeva k zanesljivosti preskrbe. Za spodbujanje uporabe energije iz biomase v kmetijskih gospodarstvih bi bilo treba nadalje razviti tehnologije za pridobivanje energije iz biomase. Proizvodnja energije iz biomase bi morala biti trajnostna in bolj bi bilo treba poudariti boljšo uporabo stranskih proizvodov iz kmetijskega in živilskega sektorja za zmanjšanje onesnaževanja in emisij CO₂.

2. Uvod

2.1 Zanesljivost preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju pomeni zagotavljanje preskrbe s hrano in da ima prebivalstvo ekonomska sredstva za dostop do nje ter preprečevanje lakote. Večina kmetijskih proizvodov v EU se proizvaja v zadostnih količinah za preskrbo prebivalstva EU, to pa je dosežek SKP. Prehranska varnost kot javna dobrina, ki je ne nagrajuje trg, ampak jo zagotavlja kmetijsko-živilski sektor v dobro družbe, bo pomemben cilj SKP po letu 2013 ⁽¹⁾.

(1) V Helsinkih je 31. maja 2010 v zvezi s pripravo mnenja potekal seminar z naslovom Zanesljivost preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju v Evropski uniji.

2.2 Prehranska varnost bo glavni izziv globalnega kmetijstva in živilskega sektorja v prihodnjih desetletjih. Zaradi prehranske in gospodarske krize več kot milijarda ljudi po svetu trpi zaradi lakote.

2.3 Prehranska varnost pomeni dovolj hrane za zdravo življenje pa tudi hrano, ki je varna in neoporečna. To je zapletena tema, ki je povezana z drugimi sektorji, kot so proizvodnja nafte, logistika itd. Vsi logistični ali proizvodni problemi v glavnih regijah proizvodnjalkah zaradi nepričakovane krize lahko vplivajo na razpoložljivost hrane za milijone ljudi, zlasti tistih, ki živijo na urbanih območjih. Ključ do prehranske varnosti v svetu je trajnostna lokalna proizvodnja hrane ⁽²⁾.

3. Izzivi svetovne proizvodnje hrane

3.1 V skladu z napovedjo Organizacije ZN za prehrano in kmetijstvo (FAO) bo število svetovnega prebivalstva do leta 2050 doseglo skoraj 9,5 milijarde; da bi nahranili vse ljudi, se bo morala svetovna proizvodnja hrane v primerjavi s sedanjo podvojiti. Še posebej hitro bo naraščalo število prebivalcev v mestih v državah v razvoju. Kmetje bodo izpostavljeni visokim pričakovanjem in povečanemu pritisku k intenzivnejšemu kmetijstvu. Kmetijska produktivnost se bo morala povečati, da bi nahranili naraščajoče število svetovnega prebivalstva. Možnosti za povečanje rabe zemljišč so omejene zaradi drugih zahtev po njihovi rabi v nekmetijske namene in zaradi pomanjkanja ustreznih kmetijskih površin.

3.2 Naložbe v kmetijstvo se bodo morale povsod povečati, zlasti pa v državah v razvoju, ki imajo velik potencial za povečanje proizvodnje. V državah v razvoju je treba tudi izboljšati podeželsko infrastrukturo, dostop do sodobnih sredstev, trajnostno upravljanje tal in zlasti dostop do vode, pa tudi izobraževalne sisteme in delovanje kmetijskih trgov. Vendar pa bo dolgoročno glavno vprašanje v zvezi s prehransko varnostjo razpoložljivost hrane in dostop do nje. Najučinkovitejše sredstvo za to, da se zagotovi prehranska varnost, bodo splošen razvoj in višji prihodki v najrevnejših državah. Kmetijstvo ima posebej pomembno vlogo pri zagotavljanju prehranske varnosti, vendar pa je slednje težko zagotavljati le s kmetijstvom ⁽³⁾.

3.3 FAO je v sklepni deklaraciji na svetovnem vrhu o hrani leta 2009 zapisal, naj bodo za proizvodnjo hrane odgovorne posamezne države.

3.4 Prehrambna in gospodarska kriza ter spreminjajoče se svetovne razmere so pripeljale do spoznanja, da vse države in regije, tudi tiste z omejenimi možnostmi, morajo imeti pravico, da same proizvajajo hrano, in da je to celo njihova dolžnost. Treba je proizvesti več hrane na bolj trajnostni način.

3.5 Poleg rasti števila prebivalstva so pomemben izziv za svetovno preskrbo s hrano podnebne spremembe in s tem povezana omejenost naravnih virov. Podnebne spremembe imajo lahko velik vpliv na proizvodnjo hrane, zlasti v državah v razvoju, od katerih se nekatere niso dovolj sposobne prilagoditi podnebnih spremembam. Kmetijstvo si mora prizadevati za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, hkrati pa je lahko tudi del rešitve problema emisij s skladiščenjem ogljika v tleh. Treba je doseči učinkovitejšo kmetijsko proizvodnjo z manj emisijami. Kmetijstvo mora prispevati k boljši kakovosti zraka in vode, ohranjanju biotske raznovrstnosti in preprečevanju erozije. Osrednji izziv za prehransko varnost v svetu je tudi zagotavljanje potrebnih kmetijskih površin in zadostne količine sladke vode.

3.6 Pri soočanju z izzivi, povezanimi s prehransko varnostjo in podnebnimi spremembami, imajo ključno vlogo inovacije v kmetijstvu. Najpomembnejše inovacije na teh področjih se pogosto nanašajo na gojenje rastlin in rejo živali, namakalne tehnike, preprečevanje poplav, odpornost proti vročini in mrazu, diverzifikacija tradicionalnih načinov kmetovanja itd. Ena od rešitev problemov v prihodnosti bi bila lahko izboljšanje učinkovitosti metod gojenja rastlin, s čimer bi lahko bistveno povečali produktivnost v kmetijstvu.

4. Pojem zanesljivosti preskrbe

4.1 Prehranska varnost je strateško vprašanje za vse narode sveta. Dostop do hrane je en vidik širšega pojma varnosti. Problemi pri dostopu do hrane zelo hitro povzročijo večjo družbeno nestabilnost in nemire. Za zagotavljanje dostopa do hrane, tudi v krizi in izrednih razmerah, je odgovorna družba.

4.2 Prehranska varnost v modernem mrežno povezanem gospodarstvu je odvisna od mnogih vprašanj. Za prehransko varnost so potrebni stabilna preskrba z energijo (nafta in električno energijo), IT, učinkovita logistika, dobra higiena in delujoč sistem hitrega opozarjanja, da se družba zavaruje pred škodljivo hrano. Zavarovanje najpomembnejše infrastrukture v kmetijstvu in živilskem sektorju ter konkretni ukrepi na lokalni ravni so naloga držav članic.

4.3 Družba mora zagotoviti preskrbo s hrano v izrednih razmerah. To pomeni „zanesljivost preskrbe“. Na splošno se pod tem razume zagotavljanje pretoka materialov (npr. pripravljanje kriznih zalog), v širšem smislu pa preskrba s hrano pomeni sposobnost ohranjanja tistih osnovnih gospodarskih dejavnosti v družbi, ki so nujne za preživetje prebivalstva ter za delovanje in varnost družbe. Zanesljivost preskrbe v zvezi z razpoložljivostjo hrane zato pomeni sposobnost zagotavljanja proizvodnje hrane in delovanje celotnega živilskega sektorja, tudi v krizi in izrednih razmerah.

⁽²⁾ V skladu z opredelitvijo vrha o hrani Organizacije ZN za prehrano in kmetijstvo.

⁽³⁾ UL C 100, 30.4.2009, str. 44.

5. Kmetijska politika EU in zanesljivost preskrbe

5.1 Evropska unija trenutno pripravlja revizijo SKP, tj. kmetijske politike po letu 2013. Komisija je novembra 2010 objavila sporočilo o prihodnji politiki. Najverjetneje bo konec leta 2011 objavila ustrezne zakonodajne predloge, sklep Sveta in Evropskega parlamenta pa je mogoče pričakovati leta 2012. V EU se bo zadostna proizvodnja hrane še naprej zagotavljala prek SKP.

5.2 Cilji kmetijske politike EU, kot so opredeljeni v Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti in so bili nespremenjeni vključeni v Lizbonsko pogodbo, ratificirano lani, so naslednji:

- povečati kmetijsko produktivnost,
- zagotoviti primerno življenjsko raven kmetov,
- stabilizirati trge,
- zagotoviti redno preskrbo s hrano,
- zagotoviti, da je preskrba potrošnikom dostopna po primernih cenah.

5.3 Jasno je, da se bodo s svetovnimi spremembami in novimi izzivi, ki jih prinašajo, zastavljali drugi cilji kmetijske politike EU, vendar bodo zgoraj navedeni primarni cilji še vedno potrebni in pomembni. V preteklih letih je bila kmetijska politika EU deležna različnih kritik, tudi v trgovinskih pogajanjih. Pravzaprav je SKP več kot zadovoljivo izpolnila zastavljene cilje. Kljub nihanjem cen in tudi v času kriz je Unijo preskrbovala s hrano. S SKP je bila tako dosežena zanesljiva preskrba s hrano v EU, čeprav EU pri nekaterih kmetijskih proizvodih in vloženi sredstvih ni popolnoma samozadostna. Pri tem mora EU upoštevati dejstvo, da se države na obrobju EU pogosto soočajo s težavami pri zagotavljanju preskrbe v obdobjih velikih cenovnih nihanj.

5.4 V prihodnosti bodo svetovni trgi delovali bolj odprto. Z vsemi prihodnjimi trgovinskimi sporazumi bodo verjetno kmetijski proizvodi iz držav nečlanic EU lažje vstopali v EU (ob izpolnjevanju meril varnosti živil), hkrati pa se bodo odprle možnosti za dostop kmetijskih proizvodov EU do drugih trgov. Zaradi svetovnega demografskega razvoja in trgov se v svetu spreminjajo prednostne naloge kmetijske proizvodnje in povpraševanje po hrani. Soodvisnost družb in gospodarskih območij se povečuje. Zaradi podnebnih sprememb prihaja do vse več skrajnih vremenskih pojavov. Ker povečana mednarodna trgovina sama ne more zagotoviti preskrbe s hrano, se bodo v prihodnosti povečala nihanja cen kmetijskih proizvodov in nestabilnost trgov. Prihodnja kmetijska politika EU mora zagotoviti mehanizme za stabilizacijo trgov. EU ne sme povzročati nestabilnosti na svetovnih trgih hrane, ampak mora dejavno prispevati k njenemu odpravljanju.

5.5 Evropska unija je pomembna svetovna proizvajalka in izvoznica hrane. EU bo najboljše pripomogla k ohranjanju stabilnosti na svetovnih trgih in preprečevanju prehranske krize s tem, da bo zagotovila uravnovešenost lastnega kmetijskega trga in njegovo učinkovito delovanje. EU bi morala imeti tudi pomembno vlogo pri ohranjanju prehranske varnosti v svetu.

5.6 Evropski potrošniki želijo še naprej uživati kakovostna, hranljiva in varna živila. Prihodnja kmetijska politika mora zagotoviti, da bo vsa proizvodnja potekala tako, da bo zagotovljeno varstvo okolja (zrak, tla, voda) in dobro počutje domačih živali. Dejstvo, da so v EU standardi višji kot v preostalem svetu, povšuje stroške evropskih proizvajalcev, kmetijska politika EU pa mora v kmetijstvu in gospodarstvu predvideti orodja za zagotavljanje enakih pogojev proizvodnje v EU in v drugih državah. Izziv EU je uporabiti obstoječa orodja (npr. trgovinske sporazume) in razviti nova, da bi dosegli, da bodo druge države proizvajalke hrane uporabljale takšne standarde proizvodnje hrane, ki jih uporabljajo proizvajalci hrane v EU.

5.7 Politika razvoja podeželja (drugi steber SKP) bo še naprej zelo pomembna za uravnotežen razvoj podeželskih območij v prihodnosti. Podeželska območja so pomemben del Evrope. Na podeželskih območjih, ki predstavljajo 90 % celotne površine Unije, živi več kot 60 % prebivalstva sedanje Evropske unije 27 držav članic. Politika razvoja podeželja, ki močneje upošteva različne okoliščine v državah članicah, bi lahko v prihodnosti postala še pomembnejša. Vse pomembnejša bo za zaposlovanje v podeželskih skupnostih in močneje bo prispevala k diverzifikaciji poslovnih priložnosti. Lahko bi postala orodje EU za spodbujanje zanesljive preskrbe v kmetijskem in živilskem sektorju.

5.8 Glede na izzive in negotovost, povezane s prehransko varnostjo v svetu, mora prihodnja kmetijska politika EU še naprej namenjati pozornost zanesljivi dobavi. Zagotavljanje preskrbe s hrano je temeljni cilj kmetijske politike EU. EU si mora močneje prizadevati za sistematično načrtovanje, da bi zagotovila uspešno kmetijsko proizvodnjo in uspešno delovanje celotnega živilskega sektorja, tudi v krizi in izrednih razmerah. Zato morajo biti na voljo potrebni mehanizmi. Eden od ključnih ciljev kmetijske politike EU mora biti ohranjanje raznolike kmetijske proizvodnje in spodbujanje te proizvodnje v celotni EU. Prava strateška rešitev za prehransko politiko EU je ohranjanje velike raznolikosti visoko kakovostnih živil iz različnih podeželskih območij Unije za evropske državljane. To bo pripomoglo tudi k zanesljivosti preskrbe.

5.9 Za dolgoročno zanesljivo preskrbo v kmetijskem in živilskem sektorju mora biti kmetijska proizvodnja trajnostna. Poleg okoljske trajnosti sta pomembni tudi gospodarska in socialna razsežnost. Vlogo kmetijstva pri prilagajanju na podnebne spremembe in njihovem zaviranju bi bilo treba bolje upoštevati. Kmetijski in živilski sektor imata tudi vlogo pri proizvodnji energije iz biomase. Cilje strategije Evropa 2020 bi bilo treba vključiti v kmetijsko politiko.

5.10 Zaradi proizvodnje energije iz biomase je postalo kmetijstvo EU pomemben akter pri uvedbi tehnologij na področju obnovljive energije. Trajnostno kmetijstvo in živilski sektor lahko pomembno prispevata k zmanjšanju odvisnosti EU od uvoženih fosilnih goriv in zagotavljanju zanesljive preskrbe potrošnikov EU z energijo. S pomočjo pretvorbe kmetijskih odpadkov in stranskih proizvodov (gnoja, odpadkov živilske industrije itd.) v energijo iz biomase bomo zmanjšali onesnaženje in emisije CO₂.

V Bruslju, 9. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o odnosih med EU in Rusijo

(mnenje na lastno pobudo)

(2011/C 54/05)

Poročevalec: g. **VOLEŠ**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Odnosi med EU in Rusijo.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. novembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 9. decembra) s 195 glasovi za in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila

1.1 EESO pozdravlja skupno izjavo o partnerstvu za posodobitev, sprejeto na vrhu EU-Rusija v Rostovu na Donu (31. maja in 1. junija 2010), vključno s pozivom civilni družbi, naj z najboljšim dialogom pospeši svoje sodelovanje med EU in Rusijo. Odnosi med EU in Rusijo so strateškega pomena za obe strani in bi morali temeljiti na vzajemnem zaupanju. Civilna družba v EU in Rusiji bi morala aktivno sodelovati in prispevati k izvajanju pobude partnerstva za posodobitev. EESO je pripravljen k temu dejavno prispevati.

1.2 Glede skupnih prostorov EESO podpira sedanjo strukturo, vendar poziva k intenzivnejši vključitvi civilne družbe obeh strani, da bi predstavila vidike in pobude na različnih področjih dejavnosti.

1.3 EESO predlaga, da se v dialog o gospodarskih in trgovinskih odnosih vključijo zainteresirane strani in da se razmisli o ustanovitvi poslovnega foruma EU-Rusija s širokim zastopstvom.

1.4 EESO podpira prizadevanja za hiter napredek pri pogajanjih o poenostavitvi in liberalizaciji vizumskega režima.

1.5 V posvetovanja EU in Rusije o človekovih pravicah bi moralo biti vključenih več nedržavnih akterjev. EESO se je pripravljen pridružiti tej platformi.

1.6 Moralo bi obstajati več platform, kjer bi organizacije civilne družbe iz EU in Rusije lahko prispevale k nadzoru in spremljanju odnosov med EU in Rusijo. Takšno orodje bi moral postati forum civilne družbe EU-Rusija, podoben forumu civilne družbe vzhodnega partnerstva.

1.7 EESO poziva h krepitvi stikov med ljudmi in izmenjavam na področju izobraževanja in medkulturnega dialoga kot orodju za izboljšanje vzajemnega razumevanja in zaupanja.

1.8 Stališče držav članic do Rusije bi moralo biti bolj usklajeno, da bo EU enoglasno predstavljala ambiciozne, toda hkrati realistične cilje, pri tem pa pokazala dovolj prožnosti.

1.9 EESO meni, da je rusko članstvo v STO velikega pomena, popolnoma podpira ta proces in želi, da bi se čim prej zaključil.

1.10 EU bi morala pregledati pravila za finančno podporo nevladnim organizacijam v okviru Evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice, ki sicer predvideva visoko stopnjo sofinanciranja, zato mnoge ruske nevladne organizacije te podpore ne morejo uporabiti.

1.11 EESO priporoča iskanje priložnosti za vključevanje Rusije v velike regionalne projekte, o katerih bi se razpravljalo z državnimi vzhodnega partnerstva, zlasti na področju okolja, javnega zdravja, prometa in energetske učinkovitosti. Rusko civilno družbo bi morali povabiti, da se udeleži sej različnih platform foruma civilne družbe vzhodnega partnerstva, kjer se bo razpravljalo o projektih skupnega interesa med EU, državami vzhodnega partnerstva in Rusijo. Priporoča se tudi intenzivnejše vključevanje civilne družbe v izvajanje politike severne dimenzije, strategije za Baltsko morje, sinergije Črnega morja in drugih tovrstnih pobud.

1.12 EESO ponavlja svoj predlog, da se v prihodnji sporazum vključi ustanovitev skupnega organa civilne družbe EU in Rusije.

1.13 EESO bo ustanovil skupino za stike za odnose med EU in Rusijo in bo še naprej razvijal vzajemno sodelovanje z državljansko zbornico Ruske federacije, hkrati pa predlaga, da se pri skupnih dejavnostih sodelovanje razširi na druge organizacije civilne družbe, ki nimajo predstavnikov v državljanski zbornici Ruske federacije.

2. Odnosi med EU in Rusijo: stanje

2.1 Odnosi med EU in Rusijo so v zadnjih dveh desetletjih doživeli vzpone in padce. Vojaški konflikt med Rusijo in Gruzijo avgusta 2008 ter spor med Rusijo in Ukrajino zaradi zemeljskega plina januarja 2009 sta negativno vplivala na medsebojne odnose. Kljub temu sta obe strani nadaljevali prizadevanja, da bi se premaknili z mrtve točke. Glavni namen tega mnenja je predstaviti priporočila EESO o tem, kako izboljšati odnose med EU in Rusijo ter kako bi civilna družba iz EU in Ruske federacije lahko prispevala k temu cilju.

2.2 Junija 2008 je bila v Hanti Mansijsku dana pobuda za pogajanja o novem dvostranskem sporazumu med EU in Rusijo, ki naj bi nadomestil sporazum o partnerstvu in sodelovanju iz leta 1994, julija 2008 pa so se pogajanja tudi uradno začela. Vsaka stran je k pogajanju pristopila z različnim poudarkom značilnosti novega sporazuma. EU želi skleniti obširen in podroben strateški sporazum, ruska stran pa želi temeljni okvirni politični sporazum, ki bi mu sledili podrobni sporazumi na posameznih področjih, ki so v ruskem interesu. (1)

2.3 Sredi novembra 2010 se je začel že 12. krog pogajanj med EU in Rusko federacijo, ki potekajo v okviru delovnih skupin na področjih skupnih prostorov. Evropska komisija sedanje rezultate pogajanj ocenjuje previdno in optimistično, toda prezgodaj je še, da bi bilo mogoče predvideti, kdaj bodo pogajanja o novem sporazumu zaključena.

2.4 Počasen napredek pri pogajanjih o novem sporazumu odraža različna stališča obeh strani do njunih vzajemnih odnosov. EU podpira obsežno družbeno, politično in gospodarsko posodobitev v skladu z evropskim pravnim redom in institucijami. Rusija po drugi strani želi biti obravnavana kot suverena svetovna sila z lastnim pristopom do demokracije, človekovih pravic ter gospodarskih in varnostnih interesov. (2) Za to vlogo Rusija izkorišča vsa sredstva, ki jih ima na razpolago – zemeljski plin in nafto, zmogljivosti jedrskega orožja, vesoljske programe itd., vključno s svojim položajem v mednarodnih organizacijah, npr. v Varnostnem svetu ZN, Šanghajski organizaciji za sodelovanje, SND, G-20 itd. Toda mednarodni doseg teh prizadevanj je omejen zaradi šibkih točk sedanjih socialno-ekonomskih pogojev v Rusiji (3).

(1) Srečanje predstavnikov EESO z namestnikom ministrskega predsednika Ruske federacije Aleksandrom Žukovom 29. junija 2010.

(2) Nacionalna varnostna strategija Ruske federacije do leta 2020, potrjena z uredbo št. 537 predsednika Ruske federacije dne 12. maja 2009.

(3) Nacionalna varnostna strategija Ruske federacije do leta 2020, potrjena z uredbo št. 537 predsednika Ruske federacije dne 12. maja 2009; glej del 2: Sodobni svet in Rusija: sedanje stanje in razvojne usmeritve, str. 4–8; in del 9: Strateška stabilnost in enakopravno strateško partnerstvo, str. 29–31.

2.5 Stališči EU in Rusije se bistveno razlikujeta glede možnih sprememb strukture evropske varnosti. Rusija želi spremeniti strukturo evropske varnosti, kakor je bilo izraženo v ruskem predlogu za nov evropski varnostni pakt iz junija 2008, ki ga podpira ruski predsednik Dimitrij Medvedjev.

2.6 Globoka razhajanja ostajajo tudi na področju varnosti oskrbe z energijo. Rusija želi doseči poseben položaj kot glavni dobavitelj energije zemeljskega plina in nafte za EU, vključno s prednostno obravnavo njenih energetskih podjetij in njihovega dostopa na trg EU, in priznanje posebnega položaja in interesov v energetskih sektorjih Belorusije in Ukrajine. (4) Avgusta 2009 je Rusija odstopila od Pogodbe o energetski listini. Za EU ta pogodba predstavlja osnovo za vso nadaljnjo liberalizacijo njenega trga energije, tudi njeno odprtost ruskim energetskim podjetjem. Nedavna pobuda predsednika Medvedjeva za sklenitev novega globalnega sporazuma o energetski varnosti, ki bi nadomestil Pogodbo o energetski listini, je bila naslovljena na države G-20, ne izključno na EU, čeprav je EU ključni ruski trgovinski partner na področju energije.

2.7 Rusija poskuša usmerjati svoje interese do EU z razvijanjem posebnih odnosov s tradicionalnimi evropskimi „velesilami“. Res je, da imajo države članice EU lastne dvostranske odnose z Rusijo, ki odražajo njihove tradicije in interese, vendar je pomembno, da zagotovijo usklajenost svojih stališč in dejavnosti v smislu oblikovanja splošne politike EU do Rusije. Nova Lizbonska pogodba je izboljšala skupno zunanjo in varnostno politiko EU in dala EU nove pristojnosti glede energetske varnosti.

2.8 Rusija in EU se prav tako ne strinjata glede vzhodnega partnerstva, ki ga Rusija razume kot širitev vplivnega območja EU. EU vzhodno partnerstvo vidi kot orodje za delitev svojih skupnih vrednot in standardov z njenimi vzhodnimi sosedami, kajti njihovo izvajanje vodi do posodobitve njihovega gospodarskega in družbenega sistema ter prispeva k varnosti in stabilnosti celotnega evropskega kontinenta.

2.9 Sodelovanje med EU in Rusijo se je v okviru skupne politike severne dimenzije EU-Rusija-Norveška-Islandija izboljšalo. V partnerskih projektih na področju okolja, javnega zdravja, kulture, prometa in infrastrukture so bili doseženi oprijemljivi rezultati. EESO je nenehno prispeval k izvajanju politike, in svojem mnenju o politiki severne dimenzije pa je poudaril pomen vključitve civilne družbe v izvajanje politike (5).

2.10 Ne glede na sedanje zgoraj navedene nesporazume in težave prevladuje splošno soglasje o strateškem pomenu obojestranskega odnosa tako za EU kot za Rusijo. Politično voljo za izboljšanje obojestranskih odnosov jasno kažejo sklepi vrha EU-Rusija v Rostovu na Donu (31. maja in 1. junija 2010), ki

(4) Ruska energetska strategija za obdobje do leta 2030, potrjena z uredbo vlade Ruske federacije št. 1715-r dne 13. novembra 2009; glej del 9: Tuja energetska politika, str. 55–58.

(5) UL C 309, 16.12.2006, str. 91–95.

vključujejo pobudo za skupno izjavo o partnerstvu za posodobitev ⁽⁶⁾.

3. Izkušnje iz skupnih prostorov

3.1 Splošne ugotovitve

3.1.1 Institucionaliziran dialog v okviru skupnih prostorov ⁽⁷⁾ je omogočil najintenzivnejši dialog v zgodovini zunanjih odnosov EU s katero koli tretjo državo. Pri pogajanjih o novem sporazumu med EU in Rusijo je ob sedanjem sodelovanju v skupnih prostorih EU-Rusija treba upoštevati naslednje: ⁽⁸⁾

- struktura skupnih prostorov je dobro uveljavljen institucionalni okvir za vzdrževanje širokega političnega in sektorskega dialoga med EU in Rusijo in bi jo bilo treba ohraniti;
- kljub nekaj pozitivnim primerom napredka, ki je bil dosežen pri vprašanjih na nekaterih področjih, so rezultati skupnih prostorov glede na začetna pričakovanja obeh strani precej skromni;
- da bi izboljšali dialog in sodelovanje, je potrebne več politične volje, vzajemnega zaupanja, sposobnosti obeh strani, da se sporazumeta o pogojih in vrednotah, vključno z obojestransko dogovorjenimi standardi.

3.2 Skupni gospodarski prostor

3.2.1 Cilj EU pri ustanovitvi skupnega gospodarskega prostora je bilo oblikovanje odprtega in integriranega trga med EU in Rusijo. Napredek pri izpolnjevanju tega cilja je počasen in

⁽⁶⁾ Prednostna območja partnerstva za posodobitev bodo obsegala: širjenje priložnosti za naložbe na ključnih področjih za rast in inovacije, izboljšanje in poglobitev dvostranskih trgovinskih in gospodarskih odnosov ter spodbujanje malih in srednje velikih podjetij; spodbujanje približevanja tehničnih ureditev in standardov ter visoke ravni uveljavljanja pravic intelektualne lastnine; izboljšanje prometa; spodbujanje trajnostnega nizkoogljičnega gospodarstva in energetske učinkovitosti ter mednarodnih pogajanj o preprečevanju podnebnih sprememb; izboljšanje sodelovanja na področju inovacij, raziskav in razvoja ter veselja; zagotavljanje uravnovešenega razvoja z odzivom na regionalne in socialne posledice gospodarskega prestrukturiranja; zagotavljanje učinkovitega delovanja sodnega sistema in krepitev boja proti korupciji; spodbujanje neposrednih povezav med ljudmi in izboljšanje dialoga s civilno družbo, da bi se spodbudilo sodelovanje posameznikov in podjetij.

⁽⁷⁾ EU in Rusija sta se maja 2003 sporazumeli o novi obliki sodelovanja v štirih skupnih prostorih: skupni gospodarski prostor, skupni prostor svobode, varnosti in pravice, skupni prostor zunanje varnosti ter skupni prostor raziskav, izobraževanja in kulture. Maja 2005 sta se obe strani sporazumeli o svežnju načrtov za izvajanje ciljev skupnih prostorov. Glej tudi http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Iskanje novega zagona v odnosih med EU in Rusijo: načrt, orodja in institucije. Bratislava: Raziskovalni center združenja za slovaško zunanjo politiko, 2009.

območje proste trgovine je še precej oddaljena prihodnost. Zelo pomembno je, da Rusija postane članica STO, in EESO pozdravlja željo ruske strani, da čim prej zaključi postopek pristopa v STO. Toda vzpostavitev carinske unije s Kazahstanom in Belorusijo je sprožila vprašanja, kako bo to vplivalo na ruska pogajanja z STO.

3.2.2 Dialog o skupnem gospodarskem prostoru na različnih področjih je večplastna in vključuje mnoge vidike gospodarskih, trgovinskih, finančnih in industrijskih vprašanj ⁽⁹⁾. EESO priporoča, da bi moral dialog skupnega gospodarskega prostora zajeti tudi zaposlovanje in socialno politiko z vključevanjem socialnih partnerjev, ki še niso vključeni v proces pogajanj, hkrati pa bi bilo treba upoštevati omejitve pristojnosti EU na teh področjih. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti vprašanjem javnega zdravja, vključno s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi ter varstvom potrošnikov.

3.2.3 Okrogla miza EU-Rusija na področju industrije je institucionalna platforma za vključevanje podjetij v skupni gospodarski prostor. Čeprav obstajajo pozitivni vidiki trdne podpore poslovnih skupnosti z obeh strani globljemu gospodarskemu povezovanju, nekatere delovne skupine, ustanovljene z namenom omogočiti dialog med EU in Rusijo o ureditvenih in industrijskih vprašanjih, še vedno ne delujejo ⁽¹⁰⁾, politiki in državna uprava pa še vedno ne upoštevajo priporočil in predlogov. Večje in bolj sistematično vključevanje zainteresiranih strani v pogajanja bi pomagalo poiskati in odstraniti „umetne“ ovire za obojestransko trgovanje in naložbe. Oblikovati je treba orodje, ki podpira tako vključevanje. Poslovni forum EU-Rusija, ki zastopa glavne gospodarske in poslovne akterje, bi lahko postal takšno orodje.

3.2.4 Ključna tema za vse delovne skupine v skupnem gospodarskem prostoru bi morala biti odstranitev ovir za poslovanje in naložbe, da se prepreči protekcionizem, zagotovi pravična konkurenca ter s pogajanja doseže uskladitev zakonodaje in standardov. EESO poziva k večji odgovornosti za napredek in krepitev zmožnosti Rusije, da spremeni zakonodajo in prakso. Poleg tega Lizbonska pogodba daje Evropski uniji pristojnost na področju naložb, tako kar zadeva njihovo reguliranje kot tudi njihovo zaščito. Zato bi morala EU v novi sporazum, ki nadomešča in posodablja sporazum o partnerstvu in sodelovanju, vključiti določbe o znatnih naložbah, pa tudi določbe za pošteno in enako obravnavo ter predvsem verodostojne in zanesljive klavzule o arbitraži za zaščito razmerij med vlagateljem in državo.

⁽⁹⁾ Znotraj skupnega gospodarskega prostora obstajajo delovne skupine za: promet; industrijsko in podjetniško politiko; regulativni dialog o industrijskih izdelkih; veselje; informacijsko družbo; kmetijstvo; ribištvo; makroekonomsko politiko; finančne storitve; energetiko; javna naročila; okolje; olajševanje trgovine; pravice intelektualne lastnine; naložbe; medregionalno sodelovanje; statistiko; makroekonomska in finančna vprašanja.

⁽¹⁰⁾ Npr. delovne skupine, vključno s podskupinami za gradbene proizvode, stroje in električno opremo, ocenjevanje in standardizacijo skladnosti, področje letalstva in veselja, konkurenco in javno zdravje ...

3.2.5 Finančna orodja EU, namenjena podpori sodelovanja na tem področju, bi morala biti bolj povezana s politikami, njihova uporaba pa mora biti poenostavljena z vidika upravnih postopkov. V procesu je treba okrepiti faze izvajanja in ocenjevanja. S poenostavljenimi postopki bi bilo treba ustanoviti predvsem sklade za majhne projekte, da bi bila sredstva na voljo širšim ciljnim skupinam in institucijam, tudi ženskam v podjetništvu, MSP, socialni ekonomiji in uporabljena za majhne, toda konkretne projekte z rezultati ⁽¹¹⁾. Morebitno zmanjšanje razpoložljivih sredstev bi moralo nadomestiti višje sofinanciranje z ruske strani, ki bi za to dobila večji vpliv in odgovornost za programe in projekte.

3.3 Skupni prostor svobode, varnosti in pravice

3.3.1 Območje svobode, varnosti in pravice je zelo pomembno, saj vključuje vprašanja demokracije, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Obe strani imata skupen interes za obravnavo izzivov, kot so organizirani kriminal, terorizem, droge in nezakonito preseljevanje.

3.3.2 Ena glavnih tem pogajanj je politika vizumov in ponovnega sprejema. EESO zahteva, da se ob spoštovanju pristojnosti držav članic v teh zadevah upoštevajo stališča civilne družbe o poenostavitvi izdajanja vizumov za podjetja, organizacijah civilne družbe, študentih, vizumih za večkratni vstop za prebivalce obmejnih regij, zmanjšanju ali ukinitvi taks za vizume, prijavi za tuje državljanke in njeni poenostavitvi, uravnovešenem in nediskriminatornem izvajanju posameznih predpisov v zvezi z dovoljenji za delo in bivanje. EESO podpira hitro poenostavitev in liberalizacijo vizumskega režima, ki temelji na izvajanju vzajemno dogovorjenih obveznosti.

3.3.3 EU mora nadaljevati prizadevanja za vključevanje drugih nedržavnih akterjev v posvetovanje EU in Rusije o človekovih pravicah.

3.4 Skupni prostor zunanje varnosti

3.4.1 Skupna prizadevanja EU in Rusije na področju zunanje varnosti so skromna. Po pozitivnih izkušnjah v skupnih misijah na Zahodnem Balkanu in v Čadu bi si EU na vsak način morala prizadevati, da bi Rusijo vključila v skupne dejavnosti, usmerjene v ohranjanje varnosti.

3.4.2 Rusija je EU pozvala k posredovanju pri reševanju spora z Gruzijo po konfliktu med obema državama avgusta 2008. Rusija še ni izpolnila vseh obveznosti iz sporazumov z dne 12. avgusta in 8. septembra 2008. Nadzorna misija Evropske unije

(EUMM) ima zelo pomembno vlogo v okviru prizadevanj za stabilizacijo v Gruziji. Dostop EUMM do območij v Abhaziji in Južni Osetiji ostaja ena od njenih ključnih, še ne uresničenih nalog. S tega vidika je rusko sodelovanje izrednega pomena.

3.4.3 Kljub različnim stališčem glede varnosti v Evropi in svetu morata obe strani nadaljevati dialog o obojestranski varnosti in dialog, ki poteka preko obstoječih mednarodnih institucij, ki bi jih bilo treba uporabljati za razpravo o odnosih med EU in Rusijo: ZN, Svet Evrope, OVSE in svet NATO-Rusija.

3.4.4 EU v obojestranskih odnosih z Rusijo ne more zapostaviti interesov vzhodnih sosednjih držav. V svoji zavezanosti, da omogoči prestrukturiranje vzhodnim partnerskim državam, mora ostati trdna.

3.4.5 Enotnost o ključnih vprašanjih (odnosi z Rusijo, energetska politika, odnosi z vzhodnimi partnerji) bo okrepila položaj EU pri pogajanjih z Rusko federacijo. EU bi predvsem morala zavzeti enotno stališče.

3.4.6 Uradni stiki so sicer navezani, toda področja, na katerih poteka sodelovanje med organizacijami civilne družbe, raziskovalnimi instituti in možganskimi trusti v EU in Rusiji, so še vedno redka. Posledica nezadostnih stikov in pomanjkanja sodelovanja je stereotipno zaznavanje interesov in namenov „drugega“ partnerja. Zato bi dialog civilne družbe obeh strani moral prispevati k iskanju novega pristopa k vprašanju, nad katerimi sta zaskrbljeni obe strani, kot je mednarodni terorizem in njegove korenine.

3.5 Skupni prostor raziskav, izobraževanja in kulture

3.5.1 Ta skupni prostor lahko služi kot vzor najuspešnejšega sodelovanja med EU in Rusijo, pri čemer prevladujejo naravoslovni znanstveni projekti.

3.5.2 Znamenje uspeha so živahne dejavnosti, ki jih dokazujejo programi in skladi ter pristop od spodaj navzgor, kar pomeni, da znanstveniki sami odločajo o strukturi svojega dela in izbirajo najprimernejše oblike ⁽¹²⁾.

3.5.3 Po drugi strani je ta uspeh v nasprotju s precej omejeno mobilnostjo na področju izobraževanja, kjer je bilo doseženih nekaj izmenjav, npr. preko programov Tempus in Erasmus Mundus. Težko je tudi pridobiti nadaljnje informacije o delovanju delovnih skupin. Več pozornosti bi bilo treba posvetiti gibanju mladih in medkulturnim izmenjavam. Civilna družba bi se morala bolj vključiti tudi v pogajanja in spremljanje sporazumov v tem skupnem prostoru, da bi spremljala učinke raziskovalnih projektov na družbo, ki temelji na znanju.

⁽¹¹⁾ Svetovna trgovina, pravična trgovina, dostop do pravnega varstva, varstvo podatkov in zasebnosti, trajnost, energetska učinkovitost, oskrba z vodo, poučevanje potrošnikov, e-trgovina, prehranska politika, skupinska tožba, zdravje, odgovornost za pomanjkljive proizvode in storitve, finančna vprašanja, telekomunikacije, pogodbeni pogoji itd.

⁽¹²⁾ Obstajajo delovne skupine na naslednjih področjih: zdravje, prehrana, kmetijstvo in biotehnologija, nanotehnologije in novi materiali, energija, aeronavtika in okolje, jedrska cepitev in jedrska fuzija, informacijske in komunikacijske tehnologije, sedem skupin pa je bilo ustanovljenih na področju vesoljskega sodelovanja.

4. Položaj civilne družbe v Rusiji

4.1 Podatki, ki so na razpolago o položaju ruske civilne družbe ter o socialnem in civilnem dialogu ⁽¹³⁾, kažejo, da civilna družba še ne ustreza čisto evropskim standardom, čeprav sta se njen položaj in vpliv od naše zadnje ocene odnosov med EU in Rusijo delno izboljšala. ⁽¹⁴⁾

4.2 Državljska zbornica Ruske federacije, ustanovljena leta 2006, je postala uradni organ, ki zastopa civilno družbo v Rusiji. Ustanovljena je bila s sklepom predsednika, ki imenuje tretjino članov. Zbornici je uspelo postati instrument izražanja stališč civilne družbe o pomembnih vprašanih na nacionalni in regionalni ravni, kjer so bile v mnogih regijah ustanovljene lokalne zbornice. Daje priporočila in pripombe o osnutkih zakonodaje in analizira sektorje in položaj v regijah. Stališča zbornice so včasih zelo odprta in kritična do vladne politike. ⁽¹⁵⁾

4.3 V skladu s poročilom o položaju civilne družbe v Ruski federaciji, ki ga je leta 2009 ⁽¹⁶⁾ objavila zbornica, je število neprofitnih nevladnih organizacij, registriranih v Rusiji, doseglo 670 000 pravnih oseb. Med letoma 2004 in 2009 se je njihovo skupno število zmanjšalo za 17 %. Zbornica priporoča spremembo klasifikacije neprofitnih nevladnih organizacij in uporabo metode, ki ne zadeva institucij, ki so jih kot nevladne ustanovili državni organi.

4.4 Po področjih dejavnosti je večina nevladnih organizacij dejavnih na področju socialnih zadev (54 %), sledijo znanost in izobraževanje (44 %), zaščita pravic (42 %), dobrodelnost (39 %), turizem in šport (32 %), kultura (30 %), informacije (27 %), zdravje (22 %), okolje (12 %), občine (9 %), religija (9 %), gospodarstvo (6 %), nastanitve (5 %) in druge (5 %).

4.5 Zbornica je vzpostavila odnose z organizacijami tujih partnerjev, vključno z EESO (memorandum o soglasju leta 2008), in postala članica združenja AICESIS ter organizirala srečanje njegovega upravnega odbora decembra 2009. Odnosi med EESO in državljansko zbornico Ruske federacije so odtelej okrepljeni preko organizacije skupnih delavnic o vprašanih skupnega interesa in preko sprejemanja skupnih sklepov kot rezultata teh delavnic ⁽¹⁷⁾.

4.6 Rusko vodstvo se začinja zavedati, da brez vključevanja civilne družbe ne bo mogoče uresničiti strateškega cilja posodobitve Rusije. Lani je bilo sprejetih precej amandmajev k obstoječi

zakonodaji, da bi se izboljšal položaj civilne družbe, vključno z zmanjšanjem omejitev dejavnosti nevladnih organizacij, ki jih financira tujina.

4.7 Kljub postopnemu izboljšanju razumevanja vloge organizirane civilne družbe za posodobitev ruskega političnega sistema je pot do cilja še vedno dolga.

4.8 Socialni dialog med socialnimi partnerji na nacionalni ravni poteka v ruskem **tristranskem odboru** za upravljanje socialnih odnosov in delovnih razmerij. Pogajanja o splošnih sporazumih potekajo med vseruskimi sindikati in združenjem delodajalcev v sodelovanju z vlado. Kolektivne pogodbe se ponavadi dosežejo v podjetjih, ki imajo predstavnike sindikatov. Kljub temu spori včasih pripeljejo do stavk. Rusija je ratificirala večino konvencij MOD, vendar je nujno te konvencije tudi spoštovati.

4.9 **Delodajalce** kot neodvisna nevladna organizacija zastopa Ruska unija gospodarstvenikov in podjetnikov. Zastopa več kot 120 regionalnih povezav in industrijskih združenj iz ključnih gospodarskih panog in ima pomembno vlogo kot socialni partner v ruskem tristranskem odboru. Lahko daje pobude za nove osnutke zakonodaje in si nenehno prizadeva za izboljšanje obstoječe zakonodaje v zvezi z gospodarstvom in podjetništvom. Unija tesno sodeluje z Združenjem evropskih industrijskih in delodajalskih konfederacij in podpira izboljšanje poslovnih odnosov med Rusijo in EU ter njenimi državami članicami.

4.10 Poleg Ruske unije obstajajo še druge organizacije, ki zastopajo podjetnike in delodajalce, kot so gospodarska zbornica Ruske federacije ⁽¹⁸⁾, združenje ruskih direktorjev, Opora Rossii (združenje MSP) in druge. Zastopane so v državljanski zbornici Ruske federacije.

4.11 **Sindikate** predstavljata dve organizaciji: Federacija neodvisnih ruskih sindikatov – FNPR in Ruska konfederacija dela – KTR. Obe sta članici Mednarodne konfederacije sindikatov (ITUC) in njene regionalne strukture za Evropo – Vseevropskega regionalnega sveta (PERC) ⁽¹⁹⁾.

4.12 EESO je zaskrbljen, da so problemi, s katerimi se soočajo sindikati v Rusiji, zadnja leta postali še bolj pereči. Svobodni sindikati menijo, da je nespoštovanje temeljnih pravic delavcev do združevanja, kolektivnega pogajanja in stavke najbolj pereč problem. Obstajajo jasni primeri odkritega pritiska na sindikate ter njihove člane in vodje z namenom ovirati njihove zakonite dejavnosti in tudi primeri diskriminacije. Vladna uprava, odgovorna za uveljavljanje delovnopravne zakonodaje v gospodarstvu, ne zagotavlja učinkovitega pravnega varstva delavcev.

⁽¹³⁾ Poročilo o položaju civilne družbe v Ruski federaciji, ki ga je leta 2009 objavila državljanska zbornica Ruske federacije <http://www.oprf.ru/documents/1151/1256/>, informativni dokument GD RELEX za Evropski parlament iz februarja 2009.

⁽¹⁴⁾ UL C 294, 25.11.2005, str. 33–37.

⁽¹⁵⁾ Glej spletno stran državljanske zbornice Ruske federacije, vključno s seznamom dokumentov (mnenja, poročila o spremljanju, ukrepi itd.): <http://www.oprf.ru>. Za največje dosežke med uspešnimi ukrepi do državnih oblasti na ravni federacije in regionalni ravni glej rubriko „We did it!“. <http://www.oprf.ru/press/984/>.

⁽¹⁶⁾ Glej opombo 13.

⁽¹⁷⁾ Informacije o skupnih delavnicah in besedilu skupnih sklepov je mogoče najti na spletni strani: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010> (v angleščini).

⁽¹⁸⁾ Gospodarska zbornica Ruske federacije je članica združenja evropskih industrijskih in trgovinskih zbornic Eurochambers.

⁽¹⁹⁾ Predsednik FNPR je sedanjí izvoljeni predsednik PERC. V skladu s statutom generalni sekretar Evropske konfederacije sindikatov (ETUC) deluje kot generalni sekretar PERC.

4.13 Obstaja veliko različnih **nevladnih organizacij**. Njihovo področje delovanja je navedeno v točki 4.4. Organizacije za zaščito človekovih pravic, ki imajo kritičen odnos do vlade, ⁽²⁰⁾ se soočajo z drugačnimi ovirami, pritiski in grožnjami. Nevladne organizacije, ki so državljanom blizu in zastopajo potrošnike, okoljevarstvenike, socialno gospodarstvo, mladino itd. ⁽²¹⁾, se soočajo večinoma s problemi financiranja. Poleg organizacij civilne družbe, ki delujejo na federalni ravni, obstaja na tisoče nevladnih organizacij, ki delujejo na regionalni in lokalni ravni, izmed katerih se nekatere soočajo z bojkotiranjem ali neprijaznim odnosom lokalnih oblasti.

5. Predlogi EESO za izboljšanje odnosov med EU in Rusijo

5.1 Splošni predlogi

5.1.1 Nujna je vzpostavitev vzajemnega zaupanja med Rusijo in EU – to je naloga zlasti za politične voditelje, pa tudi za civilno družbo obeh strani, ki morajo trdno podpreti ta proces. Brez zaupanja skoraj ni pričakovati nadaljnega napredka pri pogajanjih med EU in Rusijo o novem sporazumu in razvoja dialoga o skupnih prostorih.

5.1.2 Na strani EU bi lahko skupni pristop, usklajen med vsemi državami članicami, bolj jasni in realistični cilji ter večja prožnost pomagali pri napredovanju odnosov med EU in Rusijo v širšem smislu, posebej pa pri vzpostavljanju štirih skupnih prostorov.

5.1.3 Odnosi med EU in Rusijo potrebujejo nov politični zagon, ki bi obema stranema omogočil oživitve vzajemnega sodelovanja in ponovno oblikovanje zavesti o strateškem partnerstvu. Program partnerstva za posodobitev, ki je bil sprejet 1. junija 2010 na vrhu v Rostovu na Donu, bi morala EU razumeti kot v prihodnost usmerjeni sveženj predlogov za sodelovanje. Predlogi bi morali dati nov zagon odnosom med EU in Rusijo, ki bodo temeljili na izkušnjah iz skupnih prostorov, hkrati pa dopolnjevali ponudbo vzhodnega partnerstva, ki že poteka s šestimi vzhodnoevropskimi državami.

5.1.4 EESO pozdravlja dejstvo, da program partnerstva za posodobitev vsebuje ne le tehnološke in gospodarske vidike, temveč tudi spodbujanje neposrednih stikov med ljudmi ter izboljšuje dialog s civilno družbo in tako spodbuja vključevanje posameznikov in podjetij. Prepričani smo, da posodobitve ruske družbe ni

mogoče doseči brez posebnega poudarka na vprašanih, kot so človekove pravice, demokracija, boj proti korupciji, pravna država, svoboda medijev, socialni dialog, povečana vloga civilne družbe pri pripravi, izvajanju in spremljanju potrebnih reform.

5.1.5 Da bi bila pomoč EU dejavnostim ruskih nevladnih organizacij bolj dostopna in operativna, EESO priporoča, da se razmisli o možnosti zmanjšanja sedanje zahteve po 20-odstotnem sofinanciranju za ruske nevladne organizacije, če želijo zaprositi za pomoč v okviru sheme nepovratnih sredstev Evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice. Prošnja za sofinanciranje z nepovratnimi sredstvi Evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice bistveno omejuje področje delovanja ruskih nevladnih organizacij, katerim bi podpora EU utegnila koristiti.

5.1.6 Pomisleki Rusije glede pobude za vzhodno partnerstvo ne smejo pomeniti, da EU ne sme predlagati in iskati sodelovanja in partnerstva z Rusijo v konkretnih regijah in regionalnih projektih, toda pod pogojem, da lahko enakopravno in konstruktivno sodelujejo njune skupne sosedske države. S tega vidika bi bilo treba upoštevati mnenja EESO o severni dimenziji ⁽²²⁾, strategiji za Baltško morje ⁽²³⁾, sinergiji Črnega morja ⁽²⁴⁾ in strategiji za Podonavje ⁽²⁵⁾. Pomembno je, da so cilji, ki jih je EU uskladila z vzhodnimi partnerskimi državami in Rusijo, čim bolj združljivi. Sektorski dialogi z Rusko federacijo in akcijski načrti, usklajeni z vzhodnimi partnerji, bi morali v glavnem voditi v isto smer, čeprav se najverjetneje razlikujejo po obsegu in zastavljenih ciljih.

5.1.7 EU, Ruska federacija in njune skupne sosednje države bi morale razviti krovne projekte na področjih, kot so energetska politika, razvoj infrastrukture, upravljanje meja, okoljevarstvena vprašanja in približevanje standardov, ki bi pomagali prekoračiti ločnice, ki bi lahko bile posledica izvajanja vzhodnega partnerstva.

5.1.8 Civilna družba mora biti vključena v opredelitev projektov, ki so v interesu EU, držav vzhodnega partnerstva in Rusije, ruske organizacije civilne družbe pa bi morale biti povabljeni v delovne skupine foruma civilne družbe držav vzhodnega partnerstva, ko se bo razpravljalo o vprašanih, ki so pomembna za vso regijo. Podoben forum civilne družbe EU in Rusije bi lahko postal orodje za vključevanje ruskih organizacij civilne družbe v razvoj odnosov med EU in Rusijo.

5.2 Vloga EESO

5.2.1 EESO in neodvisne ruske organizacije civilne družbe bi morale biti povabljeni k sodelovanju v posvetovanjih med EU in Rusijo o človekovih pravicah, ki potekajo od leta 2005.

⁽²⁰⁾ Nekatero najbolj znane so Center za razvoj demokracije in človekovih pravic, ruski Institut za človekove pravice, gibanje mladih za človekove pravice, sklad Public Verdict, sklad Glasnost, združenje za zaščito pravic volivcev Golos, ruska enota Human Rights Watch, skupina za zaščito človekovih pravic Memorial, SOVA itd.

⁽²¹⁾ Kot so Medregionalna organizacija avtomobilistov za svobodo izbiere, ruski Greenpeace, okoljevarstvena organizacija Bellona, Institut za kolektivno delovanje, Gibanje proti nezakoniti migraciji, organizacija za varstvo zgodovinskih spomenikov in ohranjanje zgodovinskega izročila Pamjat, ruska ortodoksna cerkev, Rusko-čečensko društvo prijateljstva, analitično-informacijski center SOVA, Unija odborov za matere vojakov, ruska enota sklada World Wildlife Fund.

⁽²²⁾ UL C 309, 16.12.2006, str. 91–95.

⁽²³⁾ UL C 277, 17.11.2009, str. 42–48.

⁽²⁴⁾ UL C 27, 3.2.2009, str. 144–151.

⁽²⁵⁾ UL C 277, 17.11.2009, str. 30–36.

5.2.2 Da bi se okrepilo vzajemno sodelovanje med evropsko in rusko civilno družbo, bi bilo treba sprejeti naslednja ukrepa:

5.2.2.1 ustanoviti novo skupino za stike v strokovni skupini EESO REX, ki bi obravnavala odnose med EU in Rusijo;

5.2.2.2 predlagati ustanovitev skupnega organa civilne družbe EESO in ruske civilne družbe kot eno izmed točk prihodnjega sporazuma med EU in Rusijo. Glavni cilj tega organa bi moral biti prispevek civilne družbe k razvoju sodelovanja med EU in Rusijo.

5.2.3 Nadaljevati in razvijati bi bilo treba sodelovanje z državljansko zbornico Ruske federacije in sprejeti ukrepe za izboljšanje dialoga, ki bi moral postati stalen in reden. Hkrati bi moral EESO rusko stran pozvati, naj k skupnim dejavnostim povabi tudi predstavnike drugih organizacij civilne družbe, ki trenutno niso zastopane v državljanski zbornici Ruske federacije.

5.2.4 EESO bi moral še nadalje prispevati k obstoječim stikom med evropsko in rusko civilno družbo v okviru severne dimenzije, strategije za Baltsko morje, sinergije Črnega morja in drugih tovrstnih pobud.

V Bruslju, 9. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

467. PLENARNO ZASEDANJE 8. IN 9. DECEMBRA 2010

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o približevanju zakonodaj držav članic, ki se nanašajo na merske enote (kodificirana različica)

(COM(2010) 507 konč. - 2010/0260 (COD))

(2011/C 54/06)

Svet in Evropski parlament sta 7. oziroma 15. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o približevanju zakonodaj držav članic, ki se nanašajo na merske enote

COM(2010) 507 konč. - 2010/0260 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) s 85 glasovi za, brez glasov proti in 1 vzdržanim glasom o tem predlogu sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o dovoljeni ravni hrupa in izpušnem sistemu motornih vozil (kodificirana različica)

(COM(2010) 508 konč. – 2010/0261 (COD))

(2011/C 54/07)

Svet in Evropski parlament sta 15. oziroma 7. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o dovoljeni ravni hrupa in izpušnem sistemu motornih vozil

COM(2010) 508 konč. – 2010/0261 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zadaj nameščenih varnostnih konstrukcijah pri prevrnitvi za ozkokolotečne kmetijske in gozdarske traktorje na kolesih (kodificirana različica)

(COM(2010) 510 konč. - 2010/0264 (COD))

(2011/C 54/08)

Svet in Evropski parlament sta 15. novembra 2010 oziroma 7. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zadaj nameščenih varnostnih konstrukcijah pri prevrnitvi za ozkokolotečne kmetijske in gozdarske traktorje na kolesih

COM(2010) 510 konč. - 2010/0264 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) o tem predlogu soglasno sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o označbah ali znakih za identifikacijo serije, v katero spada živilo (kodificirana različica)

(COM(2010) 506 konč. - 2010/0259 (COD))

(2011/C 54/09)

Evropski parlament in Svet sta 7. oziroma 15. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o označbah ali znakih za identifikacijo serije, v katero spada živilo

COM(2010) 506 konč. - 2010/0259 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) z 88 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi o tem predlogu sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 460/2004 o ustanovitvi Evropske agencije za varnost omrežij in informacij glede njenega trajanja

(COM(2010) 520 konč. - 2010/0274 (COD))

(2011/C 54/10)

Svet in Evropski parlament sta 19. oziroma 29. oktobra 2010 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za pripravo mnenja o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 460/2004 o ustanovitvi Evropske agencije za varnost omrežij in informacij glede njenega trajanja

COM(2010) 520 konč. - 2010/0274 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) s 101 glasom za in 1 glasom proti o tem predlogu sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o podrobnih pravilih za dostop do vladne storitve, ki jo ponuja globalni satelitski navigacijski sistem, ki izhaja iz programa Galileo

(COM(2010) 550 konč. - 2010/0282 (COD))

(2011/C 54/11)

Svet je 29. oktobra 2010 sklenil, da v skladu s členom 172 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o podrobnih pravilih za dostop do vladne storitve, ki jo ponuja globalni satelitski navigacijski sistem, ki izhaja iz programa Galileo

COM(2010) 550 konč. - 2010/0282 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) s 97 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi o tem predlogu sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1060/2009 o bonitetnih agencijah

(COM(2010) 289 konč. – 2010/0160 (COD))

(2011/C 54/12)

Poročevalec: g. CEDRONE

Svet in Evropski parlament sta 23. junija 2010 oziroma 13. julija 2010 sklenila, da v skladu s členoma 114 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1060/2009 o bonitetnih agencijah

COM(2010) 289 konč. – 2010/0160 (COD).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. novembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) s 172 glasovi za, 12 glasovi proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 To mnenje obravnava drugo fazo trifaznega pristopa Komisije k ureditvi bonitetnih agencij. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da je EU v tem primeru, ko gre za tako velik problem, ki je zelo prizadel naše gospodarstvo, naša podjetja in naše državljanke in ki mu še ni videti konca, reagirala energično in – tudi s tem predlogom uredbe – spodbudila podobne reakcije na mednarodni ravni. EESO želi, da bi se to nadaljevalo v enaki meri in na enak način.

1.2 Po mnenju EESO je treba hitro reagirati, da bi odpravili razlike v stopnji vključenosti finančnih trgov in finančnega nadzora (ki je še vedno v rokah držav članic), saj so te razlike delno krive za nastanek teh problemov. Zato EESO **pozitivno ocenjuje** ta predlog o ustanovitvi Evropskega organa za vrednostne papirje in trge (ESMA) ⁽¹⁾ za nadzor bonitetnih agencij. Njegova učinkovitost bo odvisna od zblíževanja ustreznih nacionalnih določb in odprave **zmede**, ki ostaja, kar presega sedanje predloge, kakor so zahtevale nekatere države članice.

1.3 EESO pozdravlja predloge iz Uredbe (ES) št. 1060/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o bonitetnih agencijah ⁽²⁾ zlasti v zvezi s temeljnimi vprašanji, kot so transparentnost in konflikt interesov, informacije, konkurenca in tuje bonitetne agencije. EESO se sicer zaveda kompleksnosti tega vprašanja, vendar obžaluje, da je prišlo do zamude pri začetku

veljavnosti te uredbe, na podlagi katere bi že morale priti do sprememb, ki se zdaj predlagajo.

1.4 EESO izraža zaskrbljenost tudi zaradi posebnosti državnega dolga in zlasti zaradi neobstoja evropskega organa za oceno državnega dolga. Zato z zanimanjem pričakuje rezultat javnega posvetovanja, ki trenutno poteka ⁽³⁾.

1.5 Po mnenju EESO bi bilo najprej treba za evropske podružnice agencij s sedežem zunaj ozemlja EU določiti nova pravila v zvezi z nadzorom. V zvezi s tem EESO pozdravlja ustrezne določbe iz uredbe iz leta 2009. Najboljša rešitev bi bil dogovor znotraj G-20, da se določijo pravila na svetovni ravni, s katerimi bi uskladili različne sodne prakse v zvezi s tem, določili mednarodni kodeks ravnanja, ki bi veljal za vse agencije, in zaupali nadzor Odboru za finančno stabilnost (*Financial Stability Board*), ki bi moral biti pristojen za podeljevanje kazni v soglasju z organi iz različnih držav. EESO izraža zadovoljstvo, da se je ta proces na predlog EU že začel.

1.6 EESO meni, da bi bilo treba reformo, ki se je že začela, čim prej zaključiti.

1.7 Nujno je povrniti zaupanje potrošnikov in investitorjev v finančni trg, kar lahko dosežemo samo, če bodo ljudje prepričani, da se zadeva resno obravnava in sprejemajo strogi ukrepi za „akterje“, ki ne spoštujejo pravil.

⁽¹⁾ European Securities and Markets Authority.

⁽²⁾ V nadaljevanju: „uredba iz leta 2009“.

⁽³⁾ Javno posvetovanje o bonitetnih agencijah, ki se je začelo 5. novembra 2010.

1.8 Po mnenju EESO je pozitivno, da je bil zaradi vloge bonitetnih agencij v zadnji krizi na svetovnih trgih z vrednostnimi papirji in finančnih trgih uveden trifazni program za ureditev dejavnosti, ki jih agencija izvaja za investitorje in potrošnike (glej dokument Komisije o javnem posvetovanju na to temo). Vloga bonitetnih agencij je zelo pomembna za zagotavljanje potrebnih informacij, da se prepreči pretirano tveganje pri kreditnih poslih (vloga, ki je sama po sebi zelo pomembna za zagotavljanje stabilnosti in varnosti finančnih trgov), njihovo ocenjevanje kreditnega tveganja pa je bolj vprašljivo, ko gre za države. EESO pozdravlja vključitev državnega dolga v sedanje javno posvetovanje.

1.9 Razlogi za razmislek o oligopolu, ki ga ima teh nekaj bonitetnih agencij pri ocenjevanju tveganj pri instrumentih ali finančnih obveznostih – investitorjev, bank, zavarovalnic ali vlad – so v tem, da veljajo te informacije za javno dobro in da so zato njihove storitve splošnega pomena. EESO zato pozdravlja dejstvo, da so nekatera evropska podjetja, ki so v bonitetnem sektorju nova, prva pri ESMA zaprosila, da se jim dovoli poslovanje kot bonitetnim agencijam.

1.10 Kadar bonitetne agencije ocenjujejo finančno vzdržnost neke države (državno tveganje), kakor v nedavnem primeru znižanja ocene javnega dolga Grčije in nekaterih drugih držav EU, ki so bile močno zadolžene na mednarodnih trgih, se postavi vprašanje, ali je njihovo dejanje v skladu z njihovimi cilji (ponuditi trgu ustrezne informacije na transparenten in odgovoren način). Postavlja se tudi vprašanje, ali ne obstaja konflikt interesov med zasebnimi mednarodnimi vlagatelji (ki si s to oceno pomagajo pri ocenjevanju tveganja svojih naložb) in državljani oz. potrošniki te države, ki trpijo posledice napovedi morebitne nesolventnosti države, ne glede na dejstvo, da je lahko nesolventnost posledica pomanjkljivosti in neukrepanja politike.

1.11 Bonitetne agencije lahko državni dolg dobro ocenijo, če imajo na voljo ustrezna sredstva in metode in če spoštujejo pravila, ki so jih za to določili pristojni organi.

1.12 EESO meni, da je ocena državnega dolga v javnem interesu. Odbor pozdravlja javno posvetovanje, ki ga je začela Komisija, in se veseli, da bo lahko kmalu predstavil svoje argumentirano mnenje. Obenem pa upa, da bo državni dolg ocenjevala neodvisna mednarodna ali evropska agencija, ki bo ustanovljena v ta namen in bo branila skupni interes. Ta agencija bo morala ukrepati hitro, transparentno in z ustreznimi instrumenti.

1.13 Pomembno je, da se pri ocenjevanju tveganj ustvari močnejša konkurenca med bonitetnimi agencijami, ki so neodvisne druga od druge in od tretjih strani. EESO predlaga, da se v primeru, da ne bi dosegli soglasja na mednarodni ravni, razmislili o ustanovitvi posebne evropske agencije za državni dolg in

pooblaščne evropske agencije za ocenjevanje navadnih kreditov, da bi prispevali k večji konkurenčnosti sektorja.

1.14 EESO pozdravlja, da uredba iz leta 2009 poleg predlogov o evropskem nadzoru bonitetnih agencij obravnava tudi glavna vprašanja, ki so s tem povezana (sankcije, konkurenca, konflikt interesov, informacije) ⁽⁴⁾.

1.15 EESO pozdravlja zmanjšanje manevrskega prostora držav članic v zadevni zakonodaji. Ta ukrep olajšuje izmenjavo informacij in usklajenost različnih zakonodaj, da ne bi zvedenel pozitivni učinek evropskega nadzora.

1.16 EESO predlaga boljšo uskladitev nacionalnih zakonov v zvezi z zaščito uporabnikov finančnih produktov in storitev (potrošnikov, podjetij itd.). V okviru evropskega organa za nadzor (sedanjega evropskega sistema finančnih nadzornih organov, ESFS) bi lahko predvideli enega ali več predstavnikov potrošnikov, ki bi jih imenovali socialni partnerji in potrošniške organizacije.

1.17 EESO predlaga, da se na splošno spodbuja kroženje finančnih informacij in spodbuja pluralnost akterjev in priprava novih pravil, s katerimi bi metode ocenjevanja postale bolj transparentne in učinkovite, zlasti za izvedene finančne instrumente.

1.18 EESO predlaga, da se tudi na mednarodni ravni ukine sedanji sistem samoregulacije. V okviru usklajevanja različnih pristojnih organov si je treba prizadevati za določanje strogih pravil, ki bi veljala za vse, in za **njihovo zanesljivo izvajanje**. EU mora storiti vse, da bi mednarodne organizacije sprejele ta cilj.

1.19 EESO predlaga poenostavitev uredbe, da bi bila bolj jasna in bi jo bilo lažje razumeti in izvajati.

1.20 EESO zahteva, da se ukine obveznost agencij izdajati oceno vrednostnih papirjev, s katero se omogoča njihova prodaja (to je predlagal tudi Odbor za finančno stabilnost). Z odpravo tega pogoja, ki je potreben za dajanje vrednostnih papirjev na trg, bi se – tudi v primeru visokih ocen – izognili pasivnemu sprejemanju zelo tveganih finančnih instrumentov. Odbor se strinja s pomisleki de Larosièrjeve skupine, da uporaba bonitetnih ocen za regulatorni kapital odvzema preveč odgovornosti finančnim institucijam, hkrati pa utrjuje oligopolni položaj bonitetnih agencij. EESO pozdravlja dejstvo, da je to vprašanje del sedanjega javnega posvetovanja.

⁽⁴⁾ Glej mnenje EESO o predlogu uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta o bonitetnih agencijah, UL C 277/25, 17.11.2009, str. 117.

2. Uvod

2.1 Znano je, da sta bila med razlogi za zadnjo krizo zelo pomanjkljiva zakonodaja in neustrezen nadzor mednarodnih financ. Poleg tega je kriza jasno pokazala nasprotje med finančnim sistemom in bančnimi skupinami, ki poslujejo kot globalna podjetja, medtem ko delujejo in so prisiljene propasti kot subjekti nacionalne zakonodaje (Mervyn King, guverner angleške centralne banke *Bank of England*).

2.2 Tako je tudi znotraj EU, kjer je kriza pospešila potrebo po referenčnem evropskem okviru tako na področju zakonodaje kot nadzora. Medtem ko je trg vse bolj povezan, pa se pravila in sistemi nadzora v posameznih državah članicah zelo razlikujejo.

2.3 Evropska komisija je sprejela progresiven pristop k ureditvi bonitetnih agencij. Takoj po krizi v bančnem sektorju se je osredotočila na regulacijo in nadzor, s posebnim poudarkom na oceni kompleksnih izvedenih finančnih instrumentov in na z njimi povezanih konfliktnih interesov. Napake pri oceni teh instrumentov so v veliki meri prispevale h krizi ⁽⁵⁾.

2.4 Ugotovitve de Larosièrjeve skupine so vzporedno z zakonodajnimi postopki v zvezi z uredbo iz leta 2009 privedle do odločitve o popolni prenovi finančne regulacije in nadzora v EU. Do zdaj je bil sprejet predlog za izvajanje nadzornega okvira na dveh ravneh v EU. Na nižji ravni so trije namenski nadzorni organi, eden od teh – ESMA (Evropski organ za vrednostne papirje in trge) – je odgovoren za nadzor bonitetnih agencij. Predlog uredbe, ki jo obravnava to mnenje, se nanaša le na spremembe, ki so bile potrebne za to, da se pristojnosti ESMA dodajo med določbe uredbe iz leta 2009.

2.5 Ker je bančni finančni krizi sledila kriza državnega dolga, se je pojavil nov sklop vprašanj o vlogi bonitetnih agencij med drugim glede državnega dolga. Možno je, da bo v tej dodatni fazi dejavnosti sprejeta tretja uredba, ki pa trenutno obstaja le v obliki dokumenta za javno posvetovanje 5. novembra 2010. Naslovi poglavij nakazujejo obravnavana vprašanja: zanesljivost bonitetne ocene za regulatorni kapital, bonitetne ocene državnega dolga, povečanje konkurence v sektorju bonitetnega ocenjevanja, civilna odgovornost bonitetnih agencij in možni konflikti interesov. Pričakuje se, da bo EESO pravočasno pripravil argumentirano mnenje o teh vprašanjih v okviru verjetnega sprejetja nove uredbe, o čemur se govori.

2.6 Celo usklajena pravila na ravni EU omogočajo veliko maneverskega prostora državam članicam, da niti ne omenjamo nacionalnih „interpretacij“ med prenosom zakonodaje.

2.7 De Larosièrjeva skupina je ugotovila, da so bonitetne agencije zelo omejene, zlasti pri kompleksnih izvedenih finančnih instrumentih, kar zadeva metode ocenjevanja, ki jih uporabljajo, pomanjkanje informacij in transparentnosti ter očitne konflikte interesov. ⁽⁶⁾

2.8 Še več, opraviti imamo s pravim oligopolom, saj samo tri agencije nadzorujejo približno 90 % trga bonitetnih ocen: *Moody's*, *Standard & Poor's* in *Fitch* (in skoraj vse so ameriške). Te agencije so imele odločilno vlogo pri nastanku svetovne finančne in gospodarske krize. Čeprav je načelo „izdajatelj plača“ dokaj primerno za dolgove držav in podjetij, je ustvarilo konflikt interesov pri ocenjevanju kompleksnih izvedenih finančnih instrumentov, kar ustvarja začarani krog, ki ogroža transparentnost opravljenih transakcij.

2.9 Vendar pa te agencije – kot da se ni nič zgodilo – še naprej izdajajo ocene, ki niso nujno objektivne. Tako je 26. aprila 2010 *Standard & Poor's* kljub dejstvu, da je Evropska unija Grčiji namenila 110 milijard evrov pomoči, znižal kreditno oceno Grčije na raven Azerbajdžana.

2.10 Šele po vsem tem in po kritiki vodilnih evropskih voditeljev glede delovanja sistema ocenjevanja kreditnega tveganja je Evropski svet sklenil, da pripravi javno posvetovanje, v katerega bo vključeno tudi vprašanje državnega dolga. Vlade nekaterih držav članic ostro zavračajo možnost, da bi trgi lahko razkrili napake in napačne izračune razsipnih vlad, čeprav so vlade od nekdaj razglašale nezmožnost vračanja dolgov. To mnenje pa se nanaša na uredbo iz leta 2009.

2.11 Komisija je v sporočilu z dne 2. junija 2010 ⁽⁷⁾ povzela ves dotedanji napredek (glej priložene tabele) za ustanovitev varnejšega, bolj transparentnega in bolj odgovornega evropskega finančnega sistema, ki bi služil realnemu gospodarstvu in celotni družbi.

2.12 Od tod je prišel poziv k **centraliziranemu nadzoru** bonitetnih agencij, ki delujejo v EU, da se odgovornost zaupava novemu evropskemu sistemu finančnega nadzora in trem evropskim nadzornim organom, obravnava temeljnih vprašanj v zvezi z nadzorom pa preloži na poznejši datum.

⁽⁵⁾ Povzetek uredbe iz leta 2009 je v delu 3 mnenja EESO o predlogu uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta o bonitetnih agencijah, UL C 277/25, 17.11.2009, str. 117.

⁽⁶⁾ Glej mnenje EESO o predlogu uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta o bonitetnih agencijah, UL C 277/25, 17.11.2009, str. 117.

⁽⁷⁾ *Reguliranje finančnih storitev za trajnostno rast* (COM(2010) 301 konč.).

3. Povzetek sprememb Uredbe (ES) št. 1060/2009

3.1 Vsebina, obseg in opredelitve (spremembe naslova I)

3.1.1 Glavni, najpomembnejši element je – kot rečeno – prenos nadzora z nacionalne na evropsko raven; največji del **pristojnosti za nadzor** nad agencijami, ki so registrirane v Evropi ali imajo sedež v tretji državi, vendar delujejo v Evropi (evropska hčerinska podjetja) ima **ESMA**.

3.1.2 V členu 4 so naštetih upravitelji **alternativnih investicijskih skladov**, da bi se obravnavali enako kot druge finančne institucije EU glede uporabe bonitetnih ocen, kar pomeni, da mora v primeru, če alternativni investicijski skladi uporabljajo bonitetne ocene, te ocene izdati agencija, ki je registrirana ali certificirana v skladu z novo uredbo.

3.2 Izdajanje bonitetnih ocen (spremembe naslova II)

3.2.1 Izdajatelj strukturiranih finančnih instrumentov ali povezanih tretjih oseb morajo **dostop do informacij**, predloženih agenciji, ki so jo najeli, omogočiti tudi konkurenčnim bonitetnim agencijam, ki pa smejo te informacije uporabiti samo za izdajo ocene. S tem naj bi se izognili morebitnim konfliktom interesov agencij, ki jih plača izdajatelj – ta, ki je zaprosil za oceno (po modelu „izdajatelj plača“).

3.3 Postopek registracije in nadzor dejavnosti bonitetnega ocenjevanja (spremembe naslova III)

3.3.1 Z uvedbo enotnega evropskega nadzornega organa je treba ukiniti sedanje določbe o kolegialnem nadzornem sodelovanju (ukinitev kolegijev), da bi omogočili učinkovitejši nadzor agencij, ki poslujejo pod več jurisdikcijami. Evropski organ lahko Komisijo zaprosi za regulacijo postopka registracije in standardov glede potrebnih informacij. Poleg tega lahko zaprosi za informacije, uvede preiskave morebitnih kršitev uredbe, izvaja inšpekcijske preglede itd.

3.4 Sodelovanje med organom ESMA in nacionalnimi organi (spremembe naslova III)

3.4.1 Nacionalni organi so še naprej odgovorni za nadzor uporabe bonitetnih ocen nadzorovanih subjektov (bank, zavarovalnic, investicijskih podjetij itd.), ki si izmenjujejo informacije o bonitetnih agencijah, med seboj sodelujejo in pomagajo organu ESMA.

3.4.2 ESMA lahko nekatere naloge prenese na nacionalne organe, tudi zaradi stroškov. Prenesejo se lahko zlasti naslednje naloge: preiskave in inšpekcijski pregledi na kraju samem, ocene vlog za registracijo in nekateri vidiki, povezani z nadzorom. V zvezi s tem mora ESMA, katere pristojnost je kljub temu ohranjena, izdati posebne smernice.

3.5 Kazni, postopek odbora (spremembe poglavja I naslova IV)

3.5.1 ESMA lahko Komisijo zaprosi, da bonitetni agenciji **naloži kazni**, da odpravi kršitev in izda javno obvestilo, pridobi informacije, ki jih je zaprosila, ali odpre preiskavo. Če neka bonitetna agencija krši uredbo, lahko ESMA zahteva plačilo kazni, začasno prepoved izdajanja novih ocen, odpravo kršitve ali celo umik registracije.

3.5.2 Postopki odbora so usklajeni z Lizbonsko pogodbo.

3.6 Prehodne in končne določbe (spremembe poglavja II naslova IV)

3.6.1 Z začetkom dela organa ESMA nacionalni organi na tem področju ne bodo imeli več pristojnosti. Določiti bo treba tudi postopke za predajo dokumentov in informacij, ki jih imajo nacionalni organi.

3.7 Po mnenju EESO so sklepi javnega posvetovanja o bonitetnih agencijah, ki ga je nedavno uvedla Evropska komisija, enaki ugotovitvam, predstavljenim v tem mnenju. EESO bo po potrebi poglabil vprašanja, obravnavana na posvetovanju.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Novi predlog Komisije gre v pravo smer, kar se tiče prenosa nadzora z nacionalne na evropsko raven, saj gre za zelo kompleksno zadevo, kjer ne moremo pričakovati zadovoljivih rezultatov samo na podlagi kolegialnosti držav članic ⁽⁸⁾, kakor je bilo predlagano v prejšnji uredbi. Poleg tega pravilno sledi predlogu iz de Larosièrejevega poročila ⁽⁹⁾. Uredba je morda malce preveč dvoumna, saj ne ponuja vedno jasnih predlogov.

⁽⁸⁾ Uredba (ES) št. 1060/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o bonitetnih agencijah.

⁽⁹⁾ Glej mnenja EESO o naslednjih predlogih: Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema v Skupnosti in o ustanovitvi Evropskega odbora za sistemska tveganja, COM(2009) 499 konč. - 2009/0140 (COD); Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Evropskega bančnega organa, COM(2009) 501 konč.- 2009/0142 (COD); Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Evropskega organa za zavarovanja in poklicne pokojnine, COM(2009) 502 konč.- 2009/0143 (COD); Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Evropskega organa za vrednostne papirje in trge, COM(2009) 503 konč.- 2009/0144 (COD)), UL C 339/08, 14.12.2010, str. 34.

4.2 Kljub vsemu pa ta predlog uredbe glede na prejšnjo uredbo (iz septembra 2009) ne prinaša nobene večje spremembe v zvezi s pogoji, ki jih morajo izpolnjevati bonitetne agencije, niti v zvezi z registracijo niti v zvezi z opravljanjem dejavnosti.

4.3 Najpomembnejše vprašanje pa ostaja v zvezi z agencijami, ki delujejo zunaj Evrope in na katere se predlagane spremembe ne nanašajo: **na koga se sploh nanaša evropska uredba?** Kako nevtralizirati ocene, ki jih izdajajo, na primer *Moody's*, *Standard & Poor's* in *Fitch*, ki imajo še vedno največji vpliv kljub ogromni škodi, ki so jo povzročile? Ali bo nadzor nad njihovimi evropskimi podružnicami dovolj, da se zaustavi njihov svetovni oligopol?

4.4 Znano je, katere so glavne bonitetne agencije, ki delujejo na mednarodni ravni: *Moody's*, *Standard & Poor's*, *Fitch ratings*, *Dun & Bradstreet*, *A. M. Best*, *Egan-Jones Ratings Company* (ZDA), *Dominion Bond Rating* (Kanada), *Baycorp Advantage* (Avstralija), *China Credit Information Service* (Kitajska), *Japan Credit Rating* (Japonska), *Rating Agency Malaysia* (Malezija), *NKC Independent Economists* (Južnoafriška republika). In **kje je Evropa?** Dejstvo je, da Evropa, vodilna svetovna gospodarska sila, NIMA niti ene bonitetne agencije – niti za ocenjevanje državnega dolga!

4.5 Anglosaška skupina bonitetnih agencij odraža nekdanji prevladujoči položaj anglosaškega kapitalizma, ki ga nista prekinili niti dve svetovni vojni, ter posebne operativne težave, povezane z azijskimi gospodarstvi. Presenetljivo je, da se od ustanovitve skupnega trga ni pojavila nobena evropska agencija, čeprav ima agencija *Fitch*, ki je v francoski lasti, sedež zunaj Francije. Dejstvo, da v EU od leta 1957 ni bila ustanovljena nobena bonitetna agencija svetovne razsežnosti, je mogoče primerjati z enako šibkim položajem EU na področju visokotehnoloških podjetij v enakem obdobju. EU ne spodbuja podjetništva v sodobnih panogah. V okviru posvetovanja o bonitetnih agencijah bo obravnavano vprašanje konkurence. Preučiti bo treba tudi pomanjkanje podjetniškega duha.

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO pozitivno ocenjuje ustanovitev evropskega nadzornega organa za finančne trge – čeprav je dolgo trajalo. Predlog je

vsekakor korak v pravo smer, saj s tem pravni okvir bolj prilagaja potrebam, nastalim v želji, da bi trgov, državljanom in podjetjem povrnili zaupanje in varnost. Predlog kljub vsemu ostaja pomanjkljiv, da bi dosegli zastavljene cilje.

5.2 EESO pozdravlja tudi predlog, da bi registrirana ali certificirana agencija začela ocenjevati alternativne investicijske sklade, če bo potrebno.

5.3 Težje pa se zdi, da bi s sedanjim predlogom model „izdajatelj plača“ postal bolj transparenten, objektiv in konkurenčen, saj v sistemu še vedno obstaja konflikt interesov. Agencije, ki se nahajajo v takem položaju, ne bi smele izdajati ocen o svojih partnerjih. EESO pozdravlja začetek usklajevanja pravil na mednarodni ravni, kakor obstaja na primer v ZDA in na Japonskem.

5.4 EESO pozdravlja – tudi z vidika stroškov – prenos nekaterih nalog na nacionalne organe pod pogojem, da je jasna razmejitev odgovornosti med evropskimi in nacionalnimi organi. Še zlasti je pomembno spoštovanje sprejetih obveznosti in opredelitev ukrepov v zvezi s točnostjo informacij, registracijo in inšpekcijskimi pregledi na kraju samem.

5.5 EESO pozdravlja uvedbo kazni za agencije, ki ne opravljajo svojih dolžnosti ali ne spoštujejo uredbe.

5.6 Pravi problem za politiko – glede na to, da nimamo pravila z nedolžnimi novinci – ni toliko v oblikovanju jasnih in svarilnih pravil, temveč v njihovem uresničevanju. Določiti bi bilo treba tudi **kazni za vodje** in odgovorne osebe evropskih in mednarodnih nadzornih organov, če ne opravljajo svojih dolžnosti, zaradi škode, ki jo imajo zaradi njihove nedejavnosti banke in zdrave finančne institucije ter gospodarstvo, podjetja in državljani. S tem dajejo samo veliko podporo špekulacijam in vsem, ki za tem stojijo. Plačajo naj vsaj osebno za svoje neizpolnjevanje obveznosti. Etičnost, ki jo mnogi omenjajo v teh turbulentnih časih, bo težko doseči brez odgovornosti in s tem kazni.

5.7 Zato del, ki se nanaša na mednarodna vprašanja, ni popolnoma primeren. Bolje je treba obravnavati tudi vprašanja v zvezi z uporabniki finančnih produktov: tako podjetji kot državljanom.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu Uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o homologaciji kmetijskih ali gozdarskih vozil

(COM(2010) 395 konč. – 2010/0212 (COD))

(2011/C 54/13)

Glavni poročevalec: **Ludvík JÍROVEC**

Svet je 7. septembra 2010 sklenil, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog Uredbe (EU) št. .../... Evropskega parlamenta in Sveta o homologaciji kmetijskih ali gozdarskih vozil

COM(2010) 395 konč. – 2010/0212 (COD).

Predsedstvo Odbora je 14. septembra 2010 strokovno skupino za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo zadolžilo za pripravo dela Odbora na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 9. decembra) v skladu s členom 57 poslovnika za glavnega poročevalca imenoval g. JÍROVCA ter mnenje sprejel s 142 glasovi za, 2 glasovoma proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod in povzetek predloga Komisije

mora biti nova uredba dovolj prožna, da bo hkrati dovoljevala nenehen razvoj obstoječih strojev in uvajanje novih tipov.

1.1 Cilj predlagane uredbe je določiti usklajene predpise o proizvodnji kmetijskih in gozdarskih vozil. Obstoječa zakonodaja bo nadomeščena zaradi uskladitve z načeloma boljše priprave zakonodaje in poenostavitve. Predlog naj bi poleg tega povečal konkurenčnost industrije in izboljšal delovanje notranjega trga.

2.2 Pri nekaterih tipih traktorjev, ki so namenjeni zgolj za terensko uporabo, bi bilo treba razmisliti o izjemah od določb, ki urejajo uporabo na cesti. Pri specializiranih vozilih je to še poseben problem.

1.2 Predlog temelji na priporočilu, ki ga je v poročilu izrazila skupina CARS 21, in znatno poenostavlja zakonodajo o homologaciji, tako da nadomešča 24 osnovnih direktiv (in okoli 35 povezanih direktiv o spremembah) na področju tehničnih zahtev za kmetijska in gozdarska vozila z eno uredbo Sveta in Parlamenta.

2.3 Poleg tega EESO meni, da bi morali vsakršni predpisi temeljiti na več hitrostnih razredih od sedanjih dveh. S tehnološkim napredkom se izboljšujeta stabilnost in zavorna moč traktorjev, zato se bo povečala tudi hitrost cestnih traktorjev. Za počasnejše tipe vozil, ki sodijo v kategorijo kmetijskih ali gozdarskih vozil, bi bilo treba zagotoviti nove možnosti. Po mnenju EESO bi predlagana uredba zavirala razvoj manjših traktorjev, saj bi po nepotrebnem povečala stroške uskladitve, hkrati pa ne bi priznavala sprememb, ki so potrebne pri vozilih z največjo hitrostjo do 65 km/h in z možnostjo še večje hitrosti v prihodnje.

1.3 Po mnenju Odbora je kodifikacija vseh obstoječih besedil v eno samo uredbo zelo koristen ukrep. Predlog kodifikacije vsebuje zagotovilo, da besedilo ne uvaja bistvenih sprememb in da je njegov edini namen jasna in pregledna zakonodaja EU. Odbor popolnoma podpira ta cilj in glede na zgoraj navedeno zagotovilo pozdravlja predlog Komisije.

2. Ugotovitve

2.1 Postopek homologacije je dolgotrajen in EESO izraža zaskrbljenost, da bo povzročil zamude pri uvajanju novih strojev, kar bi imelo za majhne proizvajalce zelo hude posledice. Zato

2.4 EESO poleg tega poziva Komisijo, naj obravnava tudi postranska vprašanja, povezana z uporabo kmetijskih ali gozdarskih vozil na cestah. Predvsem se zavzema za evropske standarde v zvezi z vozniškimi dovoljenji, pregledi vozil in cestno uporabo. To bi pripomoglo k skupnim pravilom in predpisom za uporabo traktorjev v Evropi, ki bi nadomestila sedanje različne nacionalne ureditve.

2.5 Proizvajalcem bi bilo treba po mnenju EESO dati možnost, da izpolnijo tehnične in druge zahteve, še preden uredba stopi v veljavo. Kjer to ni mogoče, bi bilo treba poskrbeti za ustrezne izjemne ali prehodne ureditve.

2.6 Glede člena 8 (*Zahteve za varnost pri delu*) EESO meni, da je smiselno, če se nadaljnji predpisi sprejmejo v okviru Direktive 2006/42/ES o strojih in ne v obliki direktive o homologaciji.

V Bruslju, 9. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov

(COM(2010) 484 konč. - 2010/0250 (COD))

(2011/C 54/14)

Glavni poročevalec: **g. IOZIA**

Svet in Evropski parlament sta – prvi 13. oktobra 2010 in drugi 7. oktobra 2010 – sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov

COM(2010) 484 konč. - 2010/0250 (COD).

Predsedstvo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora je 20. oktobra 2010 strokovno skupino za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo zadolžilo za pripravo dela Odbora na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra (seja z dne 8. decembra) za glavnega poročevalca imenoval g. IOZIO ter mnenje sprejel s 144 glasovi za, 4 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Ugotovitve in priporočila

1.1 Po ugotovitvah Banke za mednarodne poravnave je bila hipotetična vrednost izvedenih finančnih instrumentov konec leta 2009 približno 615 bilijonov ameriških dolarjev (615 000 000 000 000), kar je več kot desetkratni znesek svetovnega BDP. Prihodki, ki jih bodo imele banke v letu 2010 iz teh izvedenih finančnih instrumentov, naj bi znašali 150 milijard dolarjev. 40 % tega prometa predstavljajo prosti trgi (*over-the-counter* – OTC). Po ugotovitvah nedavne študije velike svetovne bančne skupine bodo reforme teh OTC, ki bodo sprejete v Evropi in Ameriki, povzročile zmanjšanje prihodkov za najmanj 15 milijard dolarjev.

1.2 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja predlog uredbe o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov in se strinja z izjavo komisarja Barniera: „Noben finančni trg si ne sme privoščiti podrejanja zakonom džungle. Izvedeni finančni instrumenti OTC imajo velik vpliv na realno gospodarstvo, ki zajema vse od hipotekarnih posojil do cen živil. Odsotnost pravnega okvira za izvedene finančne instrumente OTC je prispevala k finančni krizi in njenim dramatičnim posledicam, ki jih vsi občutimo.“

1.3 Odločitev za uredbo, ki bi uredila to področje, je ustrezna in izpolnjuje zahtevo po splošnih in enotnih obveznostih za vse, ki delujejo v tem sektorju.

1.4 EESO se strinja s predlogom Komisije, da se standardne izvedene finančne instrumente obravnava s pomočjo centralnih nasprotnih strank (*central counterparties* – CCP) in da se zagotovi, da bodo za CCP, ki bodo prevzemale vse večja tveganja, veljali enotni bonitetni standardi. Ta ideja je izražena že v predhodnem mnenju EESO: „Izvenborzni prosti trgi (OTC) ne bi smeli biti na voljo

za dvostranske transakcije, temveč bi morali delovati izključno s centralno nasprotno stranko, ki s spremljanjem ravni celotnega tveganja lahko omeji dostop do transakcij preveč izpostavljenim strankam. Poleg tega bi morale transakcije potekati na enotni platformi ali kvečjemu na opredeljenem številu platform, da bi tako izboljšali transparentnost trgov.“

1.5 EESO pozdravlja odločitev, da se nacionalnim oblastem ter evropskemu organu za vrednostne papirje in trge (v nadaljevanju: organ ESMA) naloži skupna odgovornost za nadzor trgov izvedenih finančnih instrumentov OTC (s katerimi se trguje na prostem trgu), za prepoznavanje različnih vrst izvedenih finančnih instrumentov, ki jih je treba obravnavati centralno, za dajanje, odvzemanje ali spreminjanje dovoljenj CCP ter za podobno ravnanje v primeru repozitorijev sklenjenih poslov.

1.6 EESO meni, da je nujno okrepiti sodelovanje med organom ESMA in nacionalnimi oblastmi, ki bodo gotovo pozvane, naj prispevajo svoje izkušnje in poznavanje lokalnih trgov ter lajšajo postopen proces vse večje interoperabilnosti CCP z ocenjevanjem njihove ravni kompetence, notranje organiziranosti in sposobnosti obvladovanja tveganj. EESO meni, da je trenutno prav, da se interoperabilnost omeji na gotovinske finančne instrumente.

1.7 Predlog uredbe dejansko udejanja priporočila odbora za finančno stabilnost (*Financial Stability Board*), naj se storitve CCP razširijo na standardizirane izvedene finančne instrumente OTC; skupina G-20 je sklenila, da je treba do konca leta 2012 s temi pogodbami poslovati na borzah ali elektronskih tržnih platformah in da morajo njihov kliring izvajati centralne nasprotno stranke (CCP). Poleg tega je pogodbe o izvedenih finančnih instrumentih OTC treba registrirati v repozitorijih sklenjenih poslov (*trade repositories*).

1.8 Na mednarodni ravni je skupna delovna skupina CPSS-IOSCO februarja 2010 začela celovito revizijo standardov tržne infrastrukture: plačilnih sistemov, sistemov poravnave vrednostnih papirjev in CCP. Njen cilj je posodobiti sedanja načela in priporočila ter jih utrditi ob upoštevanju spoznanj, do katerih je prišla po zaslugi nedavne finančne krize. Prvi pomemben rezultat je bila objava dokumenta *Ugotovitve glede repozitorijev sklenjenih poslov na trgu izvedenih finančnih instrumentov OTC (Considerations for trade repositories in OTC derivatives market)* maja 2010. Glede vloge CCP pa je tehnični odbor dal koristna priporočila že marca 2004, ki pa žal niso bila upoštevana.

1.9 Predlog Komisije ne omenja kakšnega posebnega predpisa za zamenjave kreditnega tveganja (*credit default swap* – CDS). EESO bi želel, da bi bili kmalu sprejeti tudi predpisi za CDS, da bi zanje, tako kot za „prodajo na kratko“ (*short selling*), uvedli omejitve s 1. julijem 2012, za izvedeni finančne instrumente pa do konca leta 2012.

1.10 Oktobra 2009 je Komisija pripravila sporočilo o prihodnjih ukrepih na področju urejanja trga izvedenih finančnih instrumentov. Njen cilj je povečati preglednost, s standardizacijo zmanjšati operativna tveganja ter z ustreznimi spremembami direktive o trgih finančnih instrumentov (MiFID) razviti trge standardiziranih pogodb.

1.11 EESO je prepričan, da predlagani ukrepi zaradi vse pomembnejše vloge repozitorijev sklenjenih poslov krepijo preglednost trgov in da zmanjšujejo tveganja nasprotnih strank s postopnim večanjem števila transakcij, ki jih bodo urejale CCP. Te pa bodo urejali strožji predpisi glede upravljanja, notranje organiziranosti in zahtev glede kapitala, ki bodo z uporabo elektronskih postopkov za potrjevanje pogojev pogodb o izvedenih finančnih instrumentih OTC zmanjšali operativno tveganje.

1.12 EESO se strinja tako s predlogom glede centralnih nasprotnih strank kot z omejitvami „prodaje na kratko“ (*short selling*). Zagotavljanje preglednosti transakcij, odgovornosti operaterjev in nasprotnih strank ter izogibanje pretiranim špekulacijam so nujni cilji, za katere si Komisija učinkovito prizadeva s sprejemanjem ukrepov za vsaj delno odpravo pomanjkanja predpisov, ki je prispevalo k razmahu finančne krize.

1.13 Kljub temu pa EESO opozarja na tveganja, ki jih ne gre podcenjevati. Nanašajo se, na primer, na pretirano poudarjanje koristi, ki jih lahko CCP kratkoročno prinesejo trgov CDS. Konkurenčnost različnih CCP pri kliringu in drobljenju celotnega procesa je drugi dejavnik, ki ga ne gre podcenjevati, enako pa velja tudi za nevarnost omejevanja palete instrumentov, ki so na voljo, ter večanja stroškov transakcij, povezanih s finančno dejavnostjo.

1.13.1 Da bi učinkovito preprečili ta tveganja, bi bilo treba temeljito proučiti zlasti vprašanja interoperabilnosti centralnih nasprotnih strank, zaupnosti izmenjave podatkov, koncentracije zbiranja podatkov in obveznosti poročanja centralni nasprotni stranki ter vključitve strank v upravljanje centralnih nasprotnih strank.

1.14 EESO evropskim institucijam priporoča:

- naj čim prej sprejmejo uredbo o izvedenih finančnih instrumentih OTC, ki bo ponovno vzpostavila zaupanje in mir na trgih ter zaščitila varčevalce,
- naj dopolnijo nove predpise o izvedenih finančnih instrumentih, kar je Komisija že napovedala,
- naj pospešijo dokončanje celotne institucionalne in ureditvene strukture, povezane z reformo ureditve finančnih trgov.

2. Predlog Komisije

2.1 Skupina G-20 je večkrat poudarila svojo zavzetost za pospešitev sprejetja odločnih ukrepov za izboljšanje preglednosti in odpravila pomanjkanje predpisov s področja izvedenih finančnih instrumentov OTC.

2.2 Predlog uredbe navaja številne ukrepe, ki so bili predlagani v resoluciji Evropskega parlamenta z dne 15. junija 2010 z naslovom „Trgi izvedenih finančnih instrumentov: prihodnji ukrepi politike“, in je v skladu z nedavno sprejeto zakonodajo ZDA, s tako imenovanim Frank-Doddovim zakonom (*Frank-Dodd Act*).

2.3 Kar zadeva kliring, poročanje in zmanjšanje tveganja izvedenih finančnih instrumentov OTC, je kliring s pomočjo CCP predviden zgolj za standardizirane pogodbe OTC. Vendar pa za vključitev čim večjega števila izvedenih finančnih instrumentov OTC v mehanizem obveznega kliringa uredba predvideva dva pristopa za določitev, za katere pogodbe je kliring obvezen.

2.4 Prvi pristop, imenovan od spodaj navzgor (*bottom-up*), predvideva, da pristojni organ dovoli CCP sprejemati odločitve glede kliringa določenih vrst pogodb. Po odobritvi pa mora ta isti pristojni organ obvestiti organ ESMA, ki bo lahko odločal o tem, ali se takšna obveznost kliringa uporabi za vse tovrstne pogodbe v EU.

2.5 Drugi pristop, imenovan od zgoraj navzdol (*top-down*), pa omogoča določiti pogodbe, pri katerih CCP ne izvajajo kliringa. Za ta pristop pa je predvideno, da organ ESMA skupaj z Evropskim odborom za sistemska tveganja (*European Systemic Risk Board* – ESRB) določi, za katere pogodbe potencialno velja obveznost kliringa. Nasprotno stranke, za katere velja obveznost kliringa, morajo uporabiti CCP.

2.6 Uredba se načeloma ne bo porabljala za nefinančne subjekte (družbe), razen če njihove pozicije v izvedenih finančnih instrumentih OTC dosežejo določen prag in veljajo za sistemske pomembne.

2.7 Uredba določa postopek za ugotavljanje, katere nefinančne institucije imajo sistemske pomembne pozicije v izvedenih finančnih instrumentih OTC, ter zanje predpisuje posebne obveznosti. Postopek temelji na opredelitvi dveh pragov: a) informacijskega praga in b) praga kliringa.

2.8 Uredba zato zahteva uporabo elektronskih sredstev in vzpostavitev postopkov upravljanja tveganja. In nazadnje: finančne nasprotne stranke in nefinančne nasprotne stranke, ki presegajo prag kliranga, morajo repozitoriju sklenjenih poslov poročati o podrobnostih vseh pogodb o izvedenih finančnih instrumentih in o vseh njihovih spremembah.

3. Zahteve za CCP

3.1 CCP morajo prevzeti dodatna tveganja, zato uredba zanje iz varnostnih razlogov določa stroge organizacijske, poslovne in bonitetne zahteve (pravila notranjega upravljanja, strožje zahteve glede kapitala itd.)

3.2 CCP mora imeti trdne dogovore glede upravljanja, ki morajo upoštevati vsa morebitna navzkrižja interesov lastnikov, vodstva, klirinških članov in posrednih udeležencev. Še posebej pomembna je vloga članov neodvisnega odbora. Poleg tega se za izdajo dovoljenja za opravljanje dejavnosti CCP zahteva minimalna količina kapitala. Uredba bo od CCP zahtevala, da ima vzajemni jamstveni sklad, v katerega morajo prispevati člani CCP.

4. Odobritev in nadzor repozitorijev sklenjenih poslov

4.1 Uredba za povečanje preglednosti tega trga določa zahtevo po poročanju o transakcijah z izvedenimi finančnimi instrumenti OTC. Informacije se poročajo v repozitorije sklenjenih poslov. Repozitoriji sklenjenih poslov bodo registrirani pri organu ESMA, ki jih bo tudi nadzoroval.

4.2 Uredba vsebuje tudi določbe, ki zagotavljajo, da repozitoriji sklenjenih poslov izpolnjujejo vrsto standardov. Ti so zasnovani tako, da zagotavljajo zanesljivost, varnost in zaščito informacij, ki jih vsebujejo repozitoriji sklenjenih poslov za regulativne namene. Za repozitorije sklenjenih poslov bodo še zlasti veljale organizacijske in operativne zahteve za zagotovitev ustreznega hranjenja podatkov.

5. Ugotovitve EESO

5.1 V infrastrukturi trgov vrednostnih papirjev so se pokazale znatne vrzeli pri upravljanju tveganj nasprotnih strank in pri preglednosti trgovanja na trgih izvedenih finančnih instrumentov OTC, zlasti na trgu zamenjave kreditnega tveganja (CDS), čemur se pripisuje odgovornost za „veliko recesijo“.

5.2 Te „atipične“ pogodbe so prispevale k manjšemu zaznavanju tveganja in k razmahu krize, ki je močno prizadela ustanove, ki so jih izdale, in s tem tudi končne varčevalce. Na koncu so se zaradi špekulacij bank, ki so prodajale „gole“ CDS, tj. brez podlage, povečale stopnje, s tem pa tudi finančni stroški izdajatelj, kar jih je lahko celo pahnilo v stečaj.

5.3 Zato so CDS opisali kot „svinčena padala“, ker so potencialna smrtna nevarnost za svetovni finančni sistem. Edina konkretna rešitev, ki je bila sprejeta, je bilo preprečevanje stečaja finančnih ustanov z njihovo dokapitalizacijo z javnimi sredstvi, kar pomeni njihovo podržavljanje. Ta poseg pa je enostavno povzročil neizogibno povečanje javnega dolga in s tem sta se težava in tveganje prenesla z banke na državo, ki ji pripada, kar je v območju eura povzročilo hud pretres na valutnih trgih in vse države prisililo v sprejetje strogih varčevalnih ukrepov, ki so prispevali k upočasnitvi šibke oživitve gospodarstva.

5.4 V ZDA je družba *Depository Trust & Clearing Corporation* (DTCC) ustanovila posebno podjetje (*The Warehouse Trust Company LLC*), ki mu je dovoljeno delovati kot sistem za registracijo sklenjenih poslov (*trade repository*) za CDS; ameriška vlada je uvedla zakonodajno reformo trgovanja z izvedenimi finančnimi instrumenti OTC, ki predvideva obvezno uporabo centralnih nasprotnih strank pri standardnih pogodbah ter koncentracijo trgovanja na urejenih trgih in organiziranih platformah.

5.5 V Evropi Evropska komisija pripravlja zakonodajni predlog o evropski tržni infrastrukturi (*European Market Infrastructures Legislation*), katerega cilj je povečati preglednost in stabilnost trgov izvedenih finančnih instrumentov OTC. Predvideni ukrepi so v skladu z ameriški predlogi, da bi se izognili tveganju regulatorne arbitraže (kar je pomembno).

5.6 EESO sviri tudi pred nekaterimi tveganji v zvezi s predlaganimi ukrepi urejanja trga izvedenih finančnih instrumentov. Dejansko za propad finančnih trgov niso krivi le izvedeni finančni instrumenti ali odsotnost centralnih nasprotnih strank in prepovedi „prodaj na kratko“.

5.7 Od osemdesetih let dalje so se na finančnih trgih širili vse bolj sofisticirani instrumenti, ki so večali njihovo učinkovitost in jih približevali idealu popolnosti trgov, ki ga opisuje ekonomska teorija. Posledično se je povečala tudi zapletenost dejavnosti urejanja, spremljanja in nadzora; svežnji reform, o katerih poteka razprava, so vsi usmerjeni v večji nadzor trgov, s tem pa se pogosto zmanjšuje njihova učinkovitost.

5.8 Bolj ko cena (ali donos) vrednostnega papirja odraža razpoložljive informacije, bolj je trg učinkovit. Za povečanje učinkovitosti trga je treba torej spodbujati kroženje informacij, da se jih lahko čim prej vključi v cene vrednostnih papirjev. Pomembno je vedeti, kaj je treba žrtvovati v prizadevanjih za učinkovitost.

5.9 Predvsem pa se lahko zgodi, da ukrepi za zmanjšanje palete razpoložljivih finančnih instrumentov, kot so omejitve tako imenovanih „goli“ CDS ali dejavnosti „prodaje na kratko“, ne povečajo učinkovitosti trgov. Omejevanje razpoložljivih instrumentov pravzaprav zmanjšuje zmogljivost trgov za absorbiranje in razširjanje informacij, ki jih imajo operaterji na voljo.

5.10 Seveda je mogoče razpravljati o koristnosti „golih“ CDS in o dodatnih informacijah, ki jih prinašajo v primerjavi z drugimi instrumenti, ali o njihovem vplivu na stroške financiranja. Vsekakor pa njihova enostavna prepoved ne bi prinesla velikega povečanja učinkovitosti. Omejiti možnost „prodaj na kratko“ zmanjšuje likvidnost sistema in s tem sposobnost takojšnjega odzivanja na nove informacije, ki so na voljo. Poleg tega bi bilo omejevanje poslovanja z vrednostnimi papirji OTC s tem, da morajo operaterji z izvedenimi finančnimi instrumenti obvezno poslovati na reguliranih trgih in uporabljati klirinške družbe, lahko imelo dvojen učinek.

5.11 Po eni strani bi to prispevalo k povečanju preglednosti trga (lažje bi bilo, na primer, nadzorovati znesek in tveganje, povezano z vrednostnimi papirji operaterjev) in omogočilo vsaj delno omejevanje potencialnih izvorov nestabilnosti. Vsekakor pa v okoliščinah finančnega pritiska zgolj preglednost morda ni dovolj. Komisija v svojem predlogu nacionalnim regulatorjem daje jasna pooblastila, da lahko v izjemnih okoliščinah omejijo ali „začasno“ prekinejo prepoved „prodaje na kratko“ za katerikoli finančni instrument. Pri tem se morajo uskladiti z organom ESMA, ki bo v vsakem primeru imel možnost ukrepati neposredno v dveh primerih: če sta ogrožena normalno delovanje in integriteta trgov ali če nacionalni regulatorji niso ukrepali ali njihovi ukrepi ne zadostujejo.

5.12 Po drugi strani pa kljub vsemu obstaja tveganje, da se z omejevanjem palete razpoložljivih instrumentov povečajo stroški transakcij, povezanih s finančnimi dejavnostmi. Trg standardiziranih terminskih pogodb (*futures*) je visoko standardiziran in urejen (saj je pomembno, da je mogoče opazovati pogodbene cene vrednostnih papirjev), trg nestandardiziranih terminskih pogodb (*forward*), ki so v zasnovi podobni instrumenti kot *futures*, pa je prilagojen potrebam nasprotnih strank in operaterjem omogoča prožno strukturiranje odplačil. Ti vrednostni papirji so premalo standardizirani in bi jih bilo težko prenesti v okvir tradicionalnega reguliranega trga, ne da bi omejili možnosti, ki jih imajo na razpolago vlagatelji.

5.13 CCP štejejo kot rešitev, oziroma kot instrument upravljanja sistemskih tveganj in način za doseg učinkovitejših in preglednejših trgov OTC. CCP so nedvomno pomemben dejavnik zmanjševanja tveganj in večanja učinkovitosti trgov ter nepogrešljiv del infrastrukture trga izvedenih finančnih

instrumentov, ki kotirajo na borzi. Zato je logično razmišljati, da bodo CCP prispevale tudi k razvoju trgov OTC. Vendar pa mnogi organi in politiki dajejo preveč poudarka koristim, ki bi jih lahko CCP kratkoročno prinesle trgov CDS.

5.14 Dejansko CCP ne morejo veljati za rešitev za tveganja nasprotnih strank in lahko se zgodi, da ne bodo mogle povečati učinkovitosti trga, glede na njegovo stanje danes. V sedanjih razmerah, ko v vsaki regiji obstajajo številne CCP, odvisno od tega, ali gre za izvedene finančne instrumente za zavarovanje neplačanih kreditov ali za zamenjavo obrestnih mer (*interest rate swap – IRS*), je ogrožena možnost učinkovite uporabe zavarovanj in zmanjševanja izpostavljenosti nasprotni stranki. CCP lahko opravi kliring izpostavljenosti na večstranski osnovi, vendar le za regijo, nasprotnne stranke ali primerne vrste izvedenih finančnih instrumentov, ki jih podpira. To pomeni, da med pozicijami CDS in pozicijami IRS kliringa ni mogoče opraviti.

5.15 Dvostranski kliring izpostavljenosti več vrstam izvedenih finančnih instrumentov OTC z eno samo nasprotno stranko zunaj CCP lahko pomeni učinkovitejšo uporabo zavarovanj. Obenem pa se je treba zavedati dejstva, da so izvedeni finančni instrumenti vedno inovativni in narejeni po meri in da mnoge pogodbe za kliring niso primerne. Te pozicije je treba uskladiti ob upoštevanju kreditnega tveganja in s pomočjo ustreznega procesa upravljanja zavarovanja, ki pa ne vključuje CCP.

5.16 CCP prispevajo dodano vrednost in pomagajo porazdeliti in izolirati tveganje, povezano z enim samim operaterjem. EESO to podpira. Njihova priljubljenost se bo povečala, povečale bodo zrelost in preglednost trga ter pospešile zeleni razmah dejavnosti OTC v prihodnosti.

5.17 Vendar pa so CCP le eden od mnogih delov trdne infrastrukture upravljanja tveganj. Tveganje nasprotnne stranke ne bo odpravljeno in dvostransko tveganje bo še vedno obstajalo v primeru zunanjih pozicij CCP.

5.18 Na koncu treba dodati še, da obstajajo številna podjetja, ki ne vlagajo v sisteme upravljanja tveganj pri svojih portfeljih izvedenih finančnih instrumentov. Takšna podjetja verjetno računajo, da se jih bo reševalo, tudi če je njihovo upravljanje tveganj povsem neprimerno.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o pravici do obveščeniosti v kazenskem postopku

(COM(2010) 392 konč. - 2010/0215 (COD))

(2011/C 54/15)

Glavni poročevalec: **g. PEZZINI**

Svet je 29. septembra 2010 sklenil, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o pravici do obveščeniosti v kazenskem postopku

COM(2010) 392 konč. - 2010/0215 (COD).

Predsedstvo Odbora je 20. oktobra 2010 strokovno skupino za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo zadolžilo za pripravo dela na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) g. PEZZINIJA imenoval za glavnega poročevalca ter mnenje sprejel s 161 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja delo Komisije v zvezi s pripravo celovitega zakonodajnega svežnja, ki bo zagotovil skupen nabor procesnih pravic v kazenskem postopku v državah članicah.

1.2 Pravica do pravočasne in pravilne obveščeniosti je del pravosodne prakse v EU in je ob preseljevanju državljanov iz ene države članice v drugo toliko bolj pomembna.

1.3 Tudi državljani tretjih držav, ki v vedno večjem številu vstopajo v EU, morajo vedeti, da obstaja zakonodajni okvir EU, pa tudi jasni postopki, ki tudi v kazenskem postopku izkazujejo spoštovanje posameznika.

1.4 EESO je prepričan, da mora približevanje nacionalnih zakonodaj, ki je podlaga za direktivo, postati temelj za sodelovanje na področju pravosodja, da bo upoštevana tudi Listina temeljnih pravic EU, ki je bila vključena v Pogodbo o EU (PDEU in PEU).

1.5 Po mnenju EESO varstvo temeljnih pravic posameznika preko skupnih in deljenih postopkov nedvomno predstavlja močan element kohezije in krepitev prostega gibanja ljudi znotraj EU.

2. Splošne ugotovitve

2.1 Da bi zagotovila temeljno pravico do „poštenega“ kazenskega postopka v skladu z načelom pravne države, je EU sprejela poseben ukrep za krepitev procesnih pravic osumljenih ali obtoženih oseb v kazenskih postopkih.

2.2 Ukrep med drugim zajema krepitev pravic do obrambe. Ta skupni ukrep bo zelo pomemben, zlasti za povečanje zaupanja v evropsko območje pravice in učinkovitosti načela vzajemnega priznavanja sodnih odločb v kazenskih zadevah.

2.3 Zaradi odprave notranjih meja in večjega uveljavljanja pravic do prostega gibanja in prebivanja število oseb, ki so danes vpletene v kazenski postopek v državi članici, v kateri nimajo prebivališča, dejansko narašča.

2.4 Resolucija Sveta EU 2009/C295/01 z dne 30. novembra 2009 opozarja na:

- sklepe Evropskega sveta v Tampereju iz leta 1999;
- Haaški program iz leta 2004;
- stockholmski program iz decembra 2009 za obdobje 2010–2014

in na splošno predlaga postopno zagotovitev celovitega izvajanja in usklajenega spoštovanja „pravice do poštenega sojenja“.

2.4.1 To je v skladu z načelom iz člena 6 Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki je skupna podlaga za varstvo pravic osumljenih in obtoženih v kazenskih postopkih.

2.5 Pravica do poštenega sojenja in pravice do obrambe so zagotovljene v členih 47 in 48 Listine EU o temeljnih pravicah ⁽¹⁾.

2.6 Zlasti časovni načrt v šestih točkah, opredeljen v navedeni resoluciji Sveta, kot prednostna navaja naslednja ukrepa:

— Ukrepanje A: ker mora vsakdo, ki želi v celoti uveljavljati svoje pravice, poznati svoje pravice do obrambe, mora osumljenec ali obtoženec, ki ne govori ali ne razume jezika, uporabljenega v postopku, imeti pravico do tolmača in prevoda dokumentov, ki so bistveni za postopek ⁽²⁾;

— Ukrepanje B: oseba, ki je osumljena ali obtožena kaznivega dejanja, bi morala biti ustno ali po potrebi pisno obveščena o osnovnih pravicah (*obvestilo o pravicah*). Poleg tega bi ta oseba morala nemudoma prejeti tudi informacije o vrsti obtožbe zoper njo in razlogih za takšno obtožbo. Obtoženec bi moral biti v ustreznem času upravičen do vseh informacij, potrebnih za pripravo obrambe.

3. Povzetek predloga

3.1 V skladu s pooblastilom iz navedene resolucije Sveta je Komisija 27. julija 2010 objavila predlog direktive o pravici do obveščeni v kazenskem postopku (COM(2010) 392 konč.).

3.2 Namen predloga direktive je natančno opredeliti izvajanje ukrepa B, navedenega v časovnem načrtu, s pomočjo skupnih minimalnih standardov v zvezi s pravico do obveščeni v kazenskih postopkih na območju EU.

⁽¹⁾ Člen 5(2) PDEU (pravica do svobode in varnosti): „Ob odvzemu prostosti je treba vsakogar takoj poučiti v jeziku, ki ga razume, o vzrokih za odvzem prostosti in česa ga dolžijo“.

Naslednji člen 6(3) (pravica do poštenega sojenja) določa, da „kdor je obdolžen kaznivega dejanja, ima naslednje minimalne pravice: (a) da ga takoj in natančno seznanijo v jeziku, ki ga razume, z bistvom in vzroki obtožbe, ki ga bremenijo; (b) da ima primeren čas in možnosti za pripravo svoje obrambe; (c) da ima brezplačno pomoč tolmača, če ne razume ali ne govori jezika, ki ga uporablja sodišče.“

Ista jamstva poštenega sojenja so izrecno predvidene v italijanski ustavi v členu 111, kakor je bil spremenjen z ustavnim zakonom št. 2/1999.

⁽²⁾ Direktiva 2010/64, objavljena v UL L 280 dne 26. oktobra 2010, je začela veljati 20. oktobra 2010.

3.3 Rezultat tega predpisa je, da mora organ pregona obtožencu ne le dati na razpolago potrebne informacije, temveč jih mora tudi dejavno posredovati obrambi.

3.4 Med drugim bi morali ti pozitivni in smiselni ukrepi v praksi prispevati k skrajšanju trajanja in zmanjšanju stroškov sodnih postopkov ter preprečiti pravosodne napake in potemtakem zmanjšati število tožb.

3.5 Tako bi bilo mogoče ustvariti neke vrste pozitivno nadomestilo za – četudi majhno – dodatno finančno obremenitev, ki se nedvomno pojavi ob pripravi in konkretni uporabi ukrepov za obveščanje.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Uvodna izjava (18): besedilo „je treba na začetku kazenskega postopka brez odlašanja obvestiti o pravicah“ utegne izzvati protislovje, zato bi bilo treba natančno opredeliti trenutek, ko mora biti na razpolago ustno ali pisno obvestilo o obtožbi.

4.2 Uvodna izjava (19): besedilo v prvem stavku „o navedenih procesnih pravicah, ki ga neposredno zadevajo“ ni dovolj natančno, zato bi bilo treba predvsem zaradi učinkovite obrambe jasno opredeliti vrsto in področje uporabe teh procesnih pravic.

4.3 Uvodna izjava (21): besedilo v zadnjem stavku „kadar resno ... škodi notranji varnosti države članice“ je nejasno. Prislov „resno“ je treba nepreklicno upoštevati, da se prepreči morebitna „politična“ diskrecija držav članic v utemeljitvi, da izpolnjujejo zahtevo za gotovitve „notranje varnosti“.

4.4 Uvodna izjava (22): besedilo „mehanizem za preverjanje, ali je bil osumljenec ali obtoženec“ bi bilo preglednejše, če se za besedo „preverjanje“ vstavi besedna zveza „s pomočjo formalnih aktov“.

4.5 V členu 3(1) bi lahko besedno zvezo „brez odlašanja“ nadomestili z izrazom „od vsega začetka“.

4.6 Člen 3(2), zadnja vrstica: besedilo „pred sodiščem brez odlašanja“ bi bilo treba nadomestiti z besedami „je treba takoj privedi pred sodnika“, da bo besedilo usklajeno s členom 5(3) Evropske konvencije o človekovih pravicah. (Op. prev.: v italijanskem izvirniku bi bilo treba „essere prontamente tradotto“ nadomestiti z „essere al più presto condotto“. V slovenski različici bi bilo treba v skladu s tem „brez odlašanja“ nadomestiti s „takoj“ in ustrezno prilagoditi celotno točko.)

4.7 Člen 4(1): izraz „brez odlašanja“ bi bilo treba nadomestiti z izrazom „že v samem začetku postopka“.

4.8 Člen 6: ker direktiva zadeva pravico do obveščeniosti o obtožbi med sojenjem in pred njim, mora člen predvideti, da je treba informacije o obtožbi zagotoviti tudi med policijskimi preiskavami ali vsaj če te potekajo v imenu organa pregona in vsaj ob prvi obtožbi.

4.9 Člen 6(1) se spremeni tako: „Države članice zagotovijo, da je osumljenec ali obtoženec v zadostni meri obveščen o obtožbi in o **razlogih zanjo**, da je zajamčena poštenost kazenskega postopka.“ Tako bi upoštevali določbo EKČP (člen 6(3)(a)), ki izrecno navaja **vzroke obtožbe**.

4.10 Člen 6(2): izraz „brez odlašanja“ se nadomesti z izrazom „takoj“, da bi besedilo uskladili z EKČP; o razlagi tega izraza že obstaja obsežna sodna praksa.

4.11 Člen 6(3)(a): formulacijo „opis okoliščin, v katerih se je **zgodilo** kaznivo dejanje“ bi bilo treba nadomestiti s formulacijo „opis okoliščin, v katerih **naj bi se zgodilo** kaznivo dejanje“, saj v času obtožnice še ni jasno, da je bilo kaznivo dejanje dejansko storjeno. Takšen sklep je možen samo po sojenju.

4.12 Člen 6(3)(a): besedilo „ *vključno s časom, krajem in stopnjo udeležbe*“ bi bilo natančnejše, če bi „*stopnjo udeležbe*“ nadomestili z „*dejansko vlogo*“.

4.13 Člen 6(3): dodajo se tri nove alineje z naslednjim besedilom:

- „c) višini kazni, ki se uporablja za zgoraj opisano kaznivo dejanje,
- d) sredstvih obrambe in dokaznih sredstvih ter o ustreznih instrumentih, in
- e) relativnem pomenu morebitnega priznanja.“

4.14 Člen 7(2): pri uvrstitvi dokumentov med *zaupne*, s čimer se po zaključenih preiskavah zavrne dostop do nekaterih dokumentov, je treba preprečiti preveliko diskrecijsko pravico organov pregona, saj na splošno velja, da so po zaključenih preiskavah akti postopka dostopni.

4.15 Člen 7(3): vse jezikovne različice bi se morale sklicevati na „*predkazenski postopek*“ in se izogniti besedni zvezi „*preiskovalni postopek*“ (v izvirni italijanski različici „*fase istruttoria*“), ker mnogi pravni sistemi tega postopka ne poznajo več.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2010/18/ES glede možnosti držav članic, da omejijo ali prepovejo gojenje GSO na svojem ozemlju

(COM(2010) 375 konč. – 2010/0208 (COD))

(2011/C 54/16)

Poročevalec: **Gerfried GRUBER**

Evropski parlament in Svet sta 7. septembra 2010 oziroma 10. septembra 2010 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2010/18/ES glede možnosti držav članic, da omejijo ali prepovejo gojenje GSO na svojem ozemlju

COM(2010) 375 konč. – 2010/0208 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 17. novembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 9. decembra) s 169 glasovi za, 12 glasovi proti in 12 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepna ugotovitev

1.1 EESO priznava, da vprašanje razvoja gensko spremenjenih organizmov v evropskem kmetijstvu ustvarja resne pomisleke pri velikem delu evropskega prebivalstva. Zato EESO pozdravlja namero Evropske komisije, da obravnava to občutljivo vprašanje proste presoje držav članic glede gojenja GSO z namenom, da poišče izvedljivo rešitev, in si prizadeva za spodbujanje evropskega okvira, ki bo skladen z dobrim delovanjem notranjega trga. Vendar EESO meni, da osnutek predloga, ki je bil predložen in ki temelji v glavnem na etičnih in moralnih merilih, ustvarja več negotovosti kot jasnosti in bi v praksi lahko pomenil širjenje različnih (pravno negotovih) ukrepov v državah članicah in regijah, kar bi lahko negativno vplivalo na delovanje notranjega trga EU, pravno varnost subjektov in verodostojnost sistema.

1.2 Vendar Odbor meni, da je treba obravnavani predlog z vidika že navedenih ugotovitev bistveno izboljšati in natančneje opredeliti, zlasti kar zadeva pravno varnost vpletenih. Po mnenju Odbora bi lahko takšno pravno varnost zagotovili na primer z oblikovanjem konkretne in izvršljive pravne podlage v sekundarni zakonodaji EU s posebnimi razlogi, pogoji in postopki, ki bi se uporabljali za nacionalne ukrepe. Bolj na splošno Odbor poziva, naj se dodatno pojasnita pravna podlaga predloga in skladnost morebitnih prepovedi držav članic na podlagi člena 26b s pravili notranjega trga EU in s trgovinskim pravom STO ter drugimi mednarodnimi pravnimi obveznostmi.

1.3 Vprašanje nacionalnih omejitev gojenja GSO je tesno povezano z vprašanji soobstoja in odgovornosti za škodo, povezano

z GSO, in za nenamerno mešanje. Odbor meni, da je treba te teme obravnavati skupaj ali hkrati z zakonodajnimi predlogi kot del celovitejšega pregleda zakonodajnega okvira EU na področju biotehnologije v kmetijstvu, kar je tudi v skladu s sklepi Sveta za okolje iz decembra 2008.

1.4 Glede na časovni okvir trenutnega predloga Komisije, tj. pred dokončno izvedbo še potekajočega splošnega pregleda obstoječega pravnega okvira, za zdaj ni mogoče pripraviti nobenega dokončnega mnenja o predlogu, saj ga je možno v zadostni meri oceniti le v povezavi s tekočo oceno sistema odobritev in splošnim pravnim okvirom. To pa ne bi smelo neupravičeno zavleči izboljšav sedanjega predloga.

2. Ozadje in vsebina predloga uredbe

2.1 V Evropski uniji (EU) obstaja obsežen pravni okvir za odobritev gensko spremenjenih organizmov (GSO). Predpisi v zvezi z gojenjem GSO so zajeti v Direktivi 2001/18/ES⁽¹⁾ in Uredbi (ES) št. 1829/2003⁽²⁾. Omejitve gojenja že

⁽¹⁾ Direktiva 2001/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. marca 2001 o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov v okolje in razveljavitvi Direktive Sveta 90/220/EGS (UL L 106, 17.4.2001, str. 1).

⁽²⁾ Uredba (ES) št. 1829/2003 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 22. septembra 2003 o gensko spremenjenih živilih in krmih (UL L 268, 18.10.2003, str. 1).

odobrenih GSO na ravni držav članic so mogoče v obliki zaščitnih ukrepov, temelječih na dodatnih znanstvenih informacijah, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da določen GSO predstavlja tveganje za zdravje ljudi ali okolje, v skladu s členom 23 Direktive 2001/18/ES pod tam navedenimi pogoji. Poleg tega lahko države članice v skladu s členom 26a sprejmejo ustrezne ukrepe, da bi preprečile nenamerno prisotnost GSO v drugih proizvodih (soobstoj).

2.2 Svet je marca 2009 zavrnil zahtevo Evropske komisije, da bi bilo treba razveljaviti obstoječe nacionalne zaščitne ukrepe (v Avstriji in na Madžarskem), ker niso bili ustrezno znanstveno utemeljeni. To stališče se je pokazalo v podobnih, predhodnih glasovanjih v Svetu, tako da je mogoče govoriti o zastoji v političnem ukrepanju, podobno kot pri sistemu odobritev. Junija 2009 je 13 držav članic ⁽³⁾ v skupni izjavi Evropsko komisijo pozvalo, naj pripravi predloge, v skladu s katerimi naj bi odločitev o gojenju GSO prepustili državam članicam.

2.3 Na podlagi političnih smernic predsednika Komisije Barrosa je Evropska komisija s sklepom z dne 13. julija 2010 predložila zakonodajni predlog, na podlagi katerega naj bi bilo državam članicam prepuščeno, da same odločajo o gojenju GSO. Predlogi Komisije vsebujejo sporočilo o prosti presoji držav članic glede gojenja gensko spremenjenih pridelkov ⁽⁴⁾ in predlog uredbe o ustrezni spremembi pravnega okvira ⁽⁵⁾.

2.4 S pravno tehničnega vidika to pomeni, da se Direktiva 2001/18/ES z uredbo dopolni z novim členom 26b. Ta določba predvideva, da lahko države članice sprejmejo ukrepe za omejitve ali prepoved gojenja GSO, ki so bili že odobreni za notranji trg, na svojem celotnem ozemlju ali njegovem delu, če navedeni ukrepi temeljijo na razlogih, ki niso povezani s tveganji za zdravje ali okolje, ki so že zajeta v okviru veljavnega sistema odobritev in ki so v skladu s Pogodbama.

2.5 Cilj predloga uredbe je, da se državam članicam v skladu z načelom subsidiarnosti prizna več svobode pri odločanju o gojenju GSO in da se zagotovi ustrezna pravna varnost. Komisija meni, da je predlog uredbe v skladu s pravili notranjega trga in mednarodnimi obveznostmi. Po mnenju Komisije novi predpis prav tako ne nasprotuje veljavnemu sistemu odobritev, ampak naj bi tega zgolj dopolnjeval.

2.6 Pravna služba Sveta je 5. novembra izdala pravno mnenje o izbiri pravne podlage, možnih nacionalnih ukrepov ter združljivosti predlaganih ukrepov s sporazumi GATT. Pravna služba meni, da izbrana pravna podlaga ni veljavna, izraža resne dvome v zvezi s združljivostjo ukrepov, ki bi jih lahko države članice sprejele, s Pogodbama ali z GATT, ter poudarja, da bi bilo pred Sodiščem Evropske unije in v STO težko zagovarjati ukrep, ki bi ga država članica ali regija sprejela na podlagi etičnih ali moralnih meril. Poleg tega je te pomisleke deloma potrdila tudi pravna

služba Evropskega parlamenta, ki je v mnenju z dne 17. novembra 2010 izrazila podobne skrbi v zvezi s skladnostjo možnih utemeljitev nacionalnih omejitev, npr. na podlagi javne morale, s pravili notranjega trga EU in s trgovinskim pravom STO.

3. Veljavni sistem odobritev GSO

3.1 Cilj postopka odobritve, uveljavljenega na evropski ravni, je zagotovitev visoke ravni zaščite življenja in zdravja ljudi, zdravja in dobrega počutja živali, okolja in interesov potrošnikov ter učinkovitega delovanja notranjega trga.

3.2 Veljavna pravila o odobritvi in uporabi GSO temeljijo na vrsti (pravnih) temeljnih načel, ki jih je treba po mnenju EESO upoštevati. Omeniti je treba zlasti naslednja:

- neodvisna odobritev, ki temelji na znanstveni podlagi;
- visoka raven zaščite zdravja in okolja, v skladu z načelom previdnosti;
- spoštovanje pravil notranjega trga in mednarodnih obveznosti;
- svoboda izbire in preglednost v celotni verigi preskrbe s hrano;
- pravna varnost ter
- subsidiarnost in sorazmernost.

3.3 Predloge Evropske komisije je treba obravnavati v okviru časovne in vsebinske povezanosti z izvajanjem sklepov Sveta iz decembra 2008, ki med drugim zahtevajo pregled veljavnega sistema odobritev, ki naj bi bil končan konec leta 2010. Tukaj gre zlasti za novo opredelitev smernic Evropske agencije za varnost hrane (EFSA) v zvezi z oceno morebitnih tveganj za zdravje in okolje, ⁽⁶⁾ za poročilo Evropske komisije o izboljšanju spremljanja stanja okolja po odobritvi, kot tudi študijo, ki zadeva socialno-ekonomske in okoljske vplive gojenja GSO. Prav tako bo izvedena ocena pravnega okvira za živila in krmo, ki vsebujejo GSO, kot tudi za gojenje GSO. Do leta 2012 naj bi bil celoten sistem odobritev GSO popolnoma prenovljen.

3.4 Poleg tega je treba preučiti tudi razmerje med nacionalnimi prepovedmi ali omejitvami gojenja in pravili o soobstoju, saj sta obe vprašanji tesno povezani, Evropska komisija pa želi tudi na tem področju državam članicam zagotoviti večjo prožnost. V zvezi s tem so pomembne ugotovitve, ki jih je Komisija navedla v svojem poročilu z dne 3. aprila 2009 o izvajanju smernic o soobstoju ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Avstrija, Bolgarija, Irska, Grčija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Poljska in Slovenija.

⁽⁴⁾ COM(2010) 380 konč.

⁽⁵⁾ COM(2010) 375 konč.

⁽⁶⁾ Glej javno posvetovanje o osnutku smernic EFSA, ki se je začelo 12. novembra in bo potekalo do 24. januarja 2011, spletna stran <http://www.efsa.europa.eu/en/press/news/gmo101112.htm>.

⁽⁷⁾ COM(2009) 153 konč.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Čeprav Odbor v tem trenutku še ni izrazil stališča o konkretni obliki nacionalnih prepovedi gojenja, pa je treba omeniti izjave, ki so vsebinsko povezane z obravnavanim predlogom uredbe in so kot prispevki k razpravi oz. predlogi še vedno veljavne.

4.2 Tako je Odbor v mnenju na lastno pobudo z dne 16. decembra 2004 ⁽⁸⁾ izrazil podrobno stališče o soobstoju GSO ter konvencionalnih in ekoloških proizvodov ter podal predloge v zvezi s stopnjo ureditve. V njem med drugim navaja, da bi bilo treba določene ukrepe, ki naj bi preprečili križanje v skladu s posebnimi regionalnimi pogoji, kot tudi regionalne določbe o gojenju ali prepovedi gojenja urediti na nacionalni ravni. Poleg tega je Odbor poudaril, da so potrebni minimalni standardi na ravni EU za soobstoj in vprašanje odgovornosti.

4.3 Posebno pozornost je treba nameniti ukrepom za zaščito naravovarstvenih in ekološko občutljivih območij. Poleg tega je treba upoštevati ukrepe za zaščito regionalnih gospodarskih in kulturnih interesov ter druge socialno-ekonomske učinke.

4.4 Odbor je v tem mnenju tudi opozoril, da se predpogoji za ureditev soobstoja z regionalnega vidika razlikujejo ter da se zdi zlasti v regijah z majhnim deležem kmetijstva vzporedna pridelava – tako konvencionalna kot tudi ekološka – gensko spremenjenih in gensko nespremenjenih organizmov znotraj ene regije neizvedljiva.

4.5 V zvezi s tem mnenje navaja možnosti trženja regionalnih oznak kakovosti in jamstev o poreklu, pri katerih se – glede na pričakovanja potrošnikov – GSO ne uporabljajo. V skladu s tem so se številne regije opredelile, da so območja brez GSO, pri čemer je Odbor opozoril na s tem povezane pravne negotovosti, ki jih je treba pojasniti.

5. Posebne ugotovitve in odprta vprašanja

5.1 Merila možne prepovedi ali omejitve gojenja

5.1.1 Z Direktivo 2001/18/ES so bile usklajene določbe o odobritvi GSO, vključno z določbami o sprejetju zaščitnih ukrepov v skladu s členom 23 in tistimi o soobstoju v skladu s členom 26a. Podlaga za to je člen 114 PDEU (nekdanji člen 95 PEU) o približevanju zakonodaje za doseganje ciljev notranjega trga. Nov člen 26b zdaj določa, da lahko države članice celo v primeru enotne odobritve, ki se sprejme na ravni EU, prepovejo gojenje GSO.

5.1.2 Sprva se postavlja vprašanje, v kolikšni meri je lahko nacionalna prepoved gojenja izvzeta iz usklajenega zakonodajnega področja in ne nasprotuje splošnim pravnim načelom notranjega trga. Poleg tega se v skladu z nedavnim mnenjem

pravne službe Sveta ⁽⁹⁾ zdi, da je pravna podlaga člena 114 PDEU neveljavna glede na cilje, vsebino in področje uporabe predloga člena 26b. Po drugi strani pa pravna služba EP ne izraža dvoma o členu 114 PDEU kot pravni podlagi predloga, kar kaže na to, da so na ravni EU v zvezi s tem vprašanjem različna pravna tolmačenja, ki jih je treba pojasniti in razrešiti.

5.1.3 Predlog ne vsebuje nobenega seznama utemeljitev, bodisi dokončnih bodisi ponazoritvenih, ki bi državam članicam lahko služile kot izhodišče za prepoved gojenja GSO. V členu 26b je navedeno zgolj, da morajo biti razlogi drugačni od tistih, ki se preverjajo v okviru odobritev. Zato se ni mogoče opirati na razloge, ki se navajajo pri oceni tveganja za zdravje in okolje v okviru sistema odobritev EU ali ki so s tem povezani. Po mnenju EESO je mogoče pravno varnost, ki jo zagotavlja predlog, povečati z vključitvijo samega člena 26b, okvirnega (vendar odprtega) seznama konkretnih razlogov, ki lahko državam članicam služijo kot izhodišče za omejitev ali prepoved gojenja GSO. Med takšne razloge bi lahko poleg etičnih, moralnih in verskih argumentov vključili tudi določena socialno-ekonomska vprašanja. Taka pojasnitev v sekundarni zakonodaji bi lahko dopuščala izvzetje iz splošnega pravila, kot to dopuščajo razlogi, navedeni v členu 36 PDEU in obravnavani v sodni praksi Sodišča Evropske unije, in bi torej povečala skladnost s pravili notranjega trga in Pogodb.

5.2 Pravna varnost

5.2.1 Odbor meni, da pravne varnosti ni mogoče zagotoviti zgolj s sklicevanjem na primarno zakonodajo. V zvezi s tem opozarja npr. na sodbo C-165/08 Sodišča Evropske unije ⁽¹⁰⁾, po kateri je nacionalna prepoved odobritve semen GSO nezdržljiva z določbami EU. Ta sodba kaže na težave držav članic, kadar želijo svoje ravnanje utemeljiti z razlogi, ki niso povezani z zdravstvenimi in okoljskimi vidiki.

5.2.2 Vendar pa EESO priznava, da bi glede na sedanje pravne in politične razmere oblikovanje jasne in trdne pravne podlage državam članicam lahko zagotovilo večjo pravno varnost kot sedaj. A to je lažje doseči s konkretno in natančno pravno podlago v sekundarni zakonodaji (tj. Direktive 18/2001/ES) kot pa s sklicevanjem na omejene in nejasne možnosti na podlagi splošnih pravil notranjega trga.

5.3 Področje uporabe nadzora EFSA – sodelovanje z državami članicami

5.3.1 Sistem odobritev na podlagi znanstvenih ugotovitev bi morali zagotoviti s ponovno opredelitvijo smernic EFSA o oceni morebitnih tveganj za zdravje in okolje; te smernice morajo imeti po odobritvi držav članic tudi normativni značaj. EESO v tem okviru izraža upanje, da se bo sistem znanstveno utemeljenega in neodvisnega pregleda v postopku odobritve v smislu previdnostnega načela razvijal še naprej.

⁽⁹⁾ Mnenje pravne službe Sveta, 5/11/2010, 2010/0208 (COD), 15696/10.

⁽¹⁰⁾ Sodba Sodišča Evropske unije C-165/08 (Evropska komisija proti Poljski) z dne 16. julija 2009.

⁽⁸⁾ UL C 157, 28.6.2005, str. 155.

5.3.2 EESO poziva k razmisleku o tem, ali ne bi bilo treba v okviru znanstvene ocene tveganja, ki jo izvaja EFSA, države članice intenzivneje vključiti v obravnavo specifičnih vprašanj. EFSA je bila ustanovljena na podlagi Uredbe (ES) št. 178/2002⁽¹¹⁾ z namenom, da pripravlja znanstvena mnenja o varnosti živil in krme, ob hkratnem upoštevanju okoljskih tveganj. Seveda učinke GSO na okolje nadzorujejo tudi v državah članicah. Države članice pa lahko različne okoljske razmere na svojem ozemlju natančneje preučujejo same. EFSA bi morala te rezultate ustrezno preverjati.

5.3.3 Na splošno bi bilo treba oblikovati metodološka merila, katerim morajo ustrezati vse znanstvene raziskave, ki se izvedejo za EFSA in ki jih izvede EFSA. To bi moralo vključevati medsebojne preglede, prav tako pa bi lahko prispevalo k boljšemu usklajevanju med EFSA in državami članicami⁽¹²⁾. Odbor se zaveda, da EFSA formalno uporablja najvišja možna, znanstveno povsem neodvisna merila za ocenjevanje tveganj, in da je zato tudi najbolj spoštovana institucija EU na mednarodni ravni. Pri razvoju raziskovalnih metod bi bilo potrebno tesnejše sodelovanje med EFSA in raziskovalnimi inštituti, univerzami in samostojnimi raziskovalci, ki se v državah članicah ukvarjajo z oceno tveganj.

5.3.4 Kljub temu pa EESO zaradi večje transparentnosti in kakovosti postopkov za izdajo znanstvenih mnenj v zvezi z GSO predlaga reformo EFSA, da bi v skupini za GSO poleg raziskovalcev sodelovali predstavniki vseh zainteresiranih strani (potrošnikov, industrije, trgovcev, ekoloških pridelovalcev, ekoloških živinorejcev, potrošniških združenj, nutricionistov, zdravnikov itd.).

5.4 Notranji trg

5.4.1 Evropska komisija izhaja iz tega, da možnost uvajanja nacionalnih prepovedi gojenja ne povzroča motenj na notranjem trgu za GSO v obliki semen, živil ali krme. Ta domneva je vprašljiva, saj bi lahko vsaj na območjih ali v državah članicah, v katerih je bila prepoved gojenja sprejeta, prišlo do omejevanja trgovine z odobrenimi semeni GSO. Ta ocena temelji na obstoječi sodni praksi Sodišča Evropske unije v primerljivih zadevah⁽¹³⁾.

5.4.2 Trenutno je težko oceniti, ali bi lahko prepoved gojenja povzročila izkrivljanje konkurence. Ker pa ni (minimalnih) standardov za soobstoj in vprašanja odgovornosti na ravni EU, bo

to verjetno povzročilo izkrivljanje konkurenčnih pogojev v kmetijskih sektorjih, ki ne gojijo GSO. Vsekakor so z nujnimi ukrepi za zagotavljanje soobstoja povezane upravne in finančne obremenitve, ki jih je treba upoštevati pri vseh prihodnjih rešitvah. Po drugi strani bi lahko navedba o odsotnosti GSO v izdelkih vsekakor pomenila tržne prednosti, pri čemer bo oblikovanje cen vselej odvisno od vedenja potrošnikov.

5.4.3 Gensko spremenjene rastline potrebujejo v primerjavi s konvencionalnimi rastlinami nekoliko drugačne ukrepe na področju tehnik gojenja in rastlinske pridelave, kot so na primer drugačna fitofarmaceutvska sredstva. Ker notranji trg za fitofarmaceutvska sredstva ni dokončno izoblikovan in ne deluje, bi lahko prihajalo do težav v zvezi z njihovo razpoložljivostjo. To je le en primer, ki ponazarja raznolikost razmer, v katerih morajo kmetje sprejemati svoje odločitve o proizvodnji.

5.5 Socialno-gospodarski učinki

5.5.1 Kar zadeva socialno-gospodarske učinke odobritev GSO, je treba opozoriti na poročilo Evropske komisije, ki naj bi bilo pripravljeno do konca leta 2010. Ugotovitve iz tega poročila bi bilo treba vsekakor vključiti v oceno obravnavanega predloga, saj se bodo med razlogi za uvedbo prepovedi gojenja v skladu s členom 26b najverjetneje navajali predvsem učinki na gospodarstvo, družbo in okolje. Dokler pa poročilo ne bo pripravljeno, je nemogoče dati popolno mnenje o tem predlogu.

5.5.2 Vendar je treba omeniti, da Uredba (ES) št. 1829/2003 v nekaterih primerih že zdaj dopušča, da se pri pregledu posameznega primera upoštevajo dodatni upoštevanja vredni dejavniki v okviru obvladovanja tveganja, ki sledi oceni tveganja za zdravje in okolje.

5.5.3 Zaradi pomanjkanja znanja v zvezi z učinki na gospodarstvo in konkurenčno pravo bi bilo treba v predlogu predvideti klavzulo o oceni, Evropska komisija pa bi morala predhodno izvesti ustrezno oceno učinka.

5.6 Mednarodne obveznosti

5.6.1 Po mnenju Odbora je pomembno, da se preveri izpolnjevanje mednarodnih obveznosti, zlasti STO/GATT in Kartagenskega protokola. Ker je pričakovati, da se bodo države članice, ki želijo uvesti prepoved gojenja, zdaj opirale tudi na novi člen 26b, je še posebej pomembno, da odločitve v zvezi s tem temeljijo na trdni in zanesljivi mednarodnopravni podlagi.

⁽¹¹⁾ Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL L 31, 1.2.2002, str. 1).

⁽¹²⁾ Glej tožbo Madžarske proti Evropski komisiji v zvezi z Amfloro (zadeva T-240/10).

⁽¹³⁾ Glej na primer zadeve C-110/05, Komisija proti Italiji; C-142/05, Mickelsson in Roos; C-188/04, Alfa Vita in C-416/00, Morellato.

5.6.2 Glede na pomen tega vprašanja EESO obžaluje, da Evropska komisija ni podala natančnejših pojasnil v zvezi s skladnostjo z mednarodnimi obveznostmi EU. V zvezi s tem bi bilo treba upoštevati tudi mnenja pravnih služb evropskih institucij glede združljivosti s pravili STO, zlasti nedavno mnenje pravne službe Sveta⁽¹⁴⁾, ki je izrazila resne dvome o skladnosti morebitnih ukrepov držav članic, sprejetih na podlagi novega člena 26b v obliki, kot jo predlaga Komisija, s Pogodbama ali s sporazumom GATT. Tudi pravna služba Evropskega parlamenta izraža podobne pomisleke glede skladnosti možnih utemeljitev na podlagi npr. javne morale s pravili notranjega trga EU in trgovinskim pravom STO.

5.7 Svoboda izbire v verigi preskrbe s hrano

5.7.1 Prav tako je pomembno, da se v zadostni meri upošteva svoboda izbire, ki jo imajo tako proizvajalci kot tudi trgovci in potrošniki. Načeloma bi morali imeti proizvajalci kot podjetniki možnost, da svobodno odločajo o metodah gojenja. Prav tako bi morali uvozniki in trgovci imeti možnost, da opravljajo svoje zakonite poklicne dejavnosti kljub predlaganemu novemu členu 26b.

5.7.2 Nacionalne omejitve ali prepovedi gojenja bi morale biti zato skladne s splošnimi temeljnimi načeli Pogodb, zlasti z načeloma subsidiarnosti in sorazmernosti.

5.7.3 Da bi lahko tudi potrošniki svobodno izbirali med živili z GSO in brez njih, so potrebni dobro delujoča sledljivost in označevanje, pa tudi ustrezna ponudba, ki potrošnike zanima. Pri tem je treba upoštevati zlasti razpoložljivost proizvodov na regionalni ravni. EESO poudarja, da se mora evropski potrošnik popolnoma zavedati, da morebitna prepoved gojenja GSO v njegovi regiji ali državi ne bo preprečila prostega trgovanja z GSO na tem ozemlju in nadaljnega množičnega uvoza GSO iz tretjih držav za živalsko krmo ali prehrano ljudi z dvomljivo sledljivostjo.

5.8 Medsebojno učinkovanje pri vprašanjih na področju soobstoja

5.8.1 Na splošno je cilj soobstoja preprečitev nenamernega mešanja konvencionalnih ali ekoloških proizvodov z gensko spremenjenimi proizvodi, tako da lahko proizvajalci in potrošniki svobodno izbirajo ter da se, na drugi strani, prepreči gospodarska škoda za podjetnike.

5.8.2 EESO meni, da sta učinkovito izvajanje in zagotavljanje soobstoja eden od bistvenih dejavnikov v okviru celotne uporabe GSO, pri čemer obstajajo še številne nejasnosti, prav tako pa je treba pridobiti dodatno znanje predvsem o dolgoročnih posledicah na vseh ravneh.

5.8.3 Možnost prepovedi gojenja v skladu s predlogom Komisije lahko sicer zmanjša problem nenamernega mešanja ali križanja na zadevnih območjih, vendar pa ne sme na noben način ovirati prizadevanj za razvoj pravil za dolgoročni soobstoje različnih metod gojenja. Kot je Odbor že priporočil leta 2004⁽¹⁵⁾, je za zagotovitev proste presoje in enakih konkurenčnih pogojev v kmetijskem sektorju ter obvladovanje socialno-ekonomskih učinkov gojenja GSO nujno potrebna minimalna uskladiitev standardov za soobstoje in vprašanja odgovornosti na ravni EU (ali pa zakonska zahteva v členu 26a, da države članice take predpise sprejmejo na nacionalni ali regionalni ravni). To je še zlasti pomembno za obmejna območja.

5.8.4 Če naj bi bolj razvili oblikovanje ukrepov na področju soobstoja na nacionalni in regionalni ravni, je izmenjava znanja in dobrih praks še toliko bolj pomembna. Zato se mora delo Evropskega urada za soobstoje osredotočiti na to vprašanje, prav tako pa je treba ustrezno vključiti zainteresirane strani na vseh ravneh.

5.8.5 Vendar pa še naprej ostajajo odprta vprašanja o mejni vrednosti za GSO v semenih kot tudi o mejni vrednosti za GSO, ki niso odobreni na ravni EU, a se uvozijo v EU (to zadeva v glavnem krmo). Na ta vprašanja mora odgovoriti še Evropska komisija oziroma treba bi bilo čim prej začeti z izvajanjem predlogov, ki jih je predložila Komisija.

5.9 Čezmejni primeri in vprašanja odgovornosti

5.9.1 Še vedno so nepojasneni predpisi glede odgovornosti v primeru nenamernega mešanja z GSO, zlasti pri kontaminaciji preko nacionalnih meja. Trenutno sosednje države članice niso zavezane k medsebojnemu obveščanju o krajih gojenja GSO. Zato se informacije pogosto izmenjujejo le na podlagi osebnih stikov.

5.9.2 Ena od možnosti bi lahko bila, da bi bile države članice, na mejah katerih se gojijo GSO, zavezane objavljati informacije o gojenju GSO na spletu, in sicer tudi v jeziku sosednje države. S takšnim ukrepom bi bilo morda mogoče tudi preko nacionalnih meja bolje uveljavljati zahtevke v primeru nenamernega mešanja z GSO in iz tega izhajajočih gospodarskih izgub.

5.9.3 Izboljšavo bo prinesla dopolnitev Kartagenskega protokola, ki je bila sprejeta 12. oktobra 2010 in v kateri so določena skupna pravila o odškodninski odgovornosti in povrnitvi škode, ki jo biotski raznovrstnosti povzročajo čezmejni promet. Tam predvidene obveznosti je treba začeti izpolnjevati brez nepotrebnih zamud.

⁽¹⁴⁾ Mnenje pravne službe Sveta, 5/11/2010, 2010/0208 (COD), 15696/10.

⁽¹⁵⁾ UL C 157, 28.6.2005, str. 155.

5.9.4 EESO poleg tega spodbuja k temu, da se preveri, v kolikšni meri je mogoče zavezujoče evropske minimalne standarde za soobstoj in vprašanja odgovornosti (ali pa zakonsko zahtevo v členu 26a, da države članice take predpise sprejmejo na nacionalni ali regionalni ravni) obvezno uvesti vsaj za mejne regije držav članic, da se zmanjšajo tveganja, povezana z odgovornostjo na področju

civilnega prava, ter pojasnijo dvomljivosti med državami članicami. Odbor meni, da so taki predpisi na področju odgovornosti nujni, saj trenutno zavarovalniški sektor še vedno noče ponuditi zavarovanj za škodo, povezano z GSO, obstoječi sistem EU glede okoljske odgovornosti na podlagi Direktive 2004/35/ES pa ne zagotavlja dovolj kritja za tovrstno škodo.

V Bruslju, 9. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

PRILOGA

Naslednji del besedila je bil črtan na podlagi amandmaja, ki ga je sprejela plenarna skupščina, čeprav je prejel vsaj četrtno glasov:

Točka 5.8.5

Rešitev za nizek delež neodobrenih GSO bi morala biti tehnične narave tako, da se določi mejna vrednost za takšne pojave, ki bo veljala tako za krmo kot tudi za živila.

Rezultat glasovanja

Za: 83

Proti: 79

Vzdržani: 29

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropska digitalna agenda

(COM(2010) 245 konč.)

(2011/C 54/17)

Poročevalec: **g. McDONOGH**

Evropska komisija je 19. maja 2010 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Evropska digitalna agenda

COM(2010) 245 konč.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 16. novembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 8. decembra) s 83 glasovi za in 1 vzdržanim glasom.

1. Sklepne ugotovitve

1.1 Odbor pozdravlja sporočilo Komisije o evropski digitalni agendi in deli zaskrbljenost v zvezi s škodo, ki jo je povzročila finančna kriza za gospodarski in družbeni napredek v Evropi. Odbor se strinja z mnenjem Komisije, da je velike možnosti informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) mogoče izkoristiti za mobilizacijo digitalnega gospodarstva, s katero bi zagotovili nujno potrebno spodbudo za rast in izboljšanje življenjskih razmer za državljane EU. Prav tako se strinja s Komisijo, da je treba različne politične pobude na področju IKT in digitalno agendo poenotiti ter da jih je treba obravnavati v okviru usklajenega akcijskega načrta.

1.2 A čeprav so nekateri deli sporočila dobro napisani in jasno predstavljajo politične pobude, ki jih je treba sprejeti, so drugi deli – na primer poglavje, ki obravnava koristi za družbo EU, ki jih prinašajo IKT, in poglavje o mednarodnih vidikih digitalne agende – glede akcijskega načrta še vedno nejasni. Odbor pričakuje pravočasno in ustrezno obdelavo vseh elementov digitalne agende in izčrpno posvetovanje o podrobnih pobudah, pri katerih bo ustrezno sodeloval.

1.3 Odbor je seznanjen s težavami, ki jih je ugotovila Komisija in ki ovirajo razvoj živahnega digitalnega gospodarstva v Evropi, zlasti s težavami zaradi trgovinske, kulturne in pravne razdrobljenosti EU 27 držav članic ter kronično nezadostnimi naložbami v omrežja, izobraževanje na področju IKT ter raziskave in inovacije.

1.4 Vendar so bile te težave že dolgo v središču prizadevanj EU. Kljub vsem prizadevanjem in akcijskim načrtom je napredek zaostal za pričakovanji. Zdaj, v letu 2010, je nesprejemljivo, da 30 % gospodinjstev v EU še vedno nima dostopa do interneta ⁽¹⁾ in da se v gospodarski krizi Evropa ne more dovolj opreti na rast digitalnega gospodarstva, ki naj bi nam pomagalo hitro okrevati.

1.5 Čeprav je Evropa eden najbolj omreženih delov sveta, so kompleksnost, nezadostna dostopnost in nizka uporabnost mnogih izdelkov in storitev IKT glavna ovira za vključevanje številnih ljudi, zlasti starejših in invalidov. Evropa se mora osredotočiti na vprašanje, kako bi se bilo mogoče z izboljšanjem načrtovanja izdelkov in storitev IKT odzvati na potrebe starajoče se družbe in invalidov, tudi ob upoštevanju ciljev ustrezne konvencije OZN.

1.6 Odbor izraža razočaranje, da njegovi nenehni pozivi za vključitev dostopa do interneta v opredelitev univerzalne storitve ostajajo brez učinka. Če hoče EU resnično uresničiti svojo digitalno agendo in načelo e-vključenosti (*eInclusion*), mora ukrepati takoj. Odbor se zaveda izzivov v zvezi s financiranjem, ki jih prinaša ta ukrep, zato priporoča, da se sredstva EU dajo na voljo ponudnikom infrastrukture na podlagi transparentnih, objektivnih in sorazmernih meril.

⁽¹⁾ Eurostatovo tiskovno sporočilo STAT/09/176.

1.7 EU postaja na področjih napredne infrastrukture za IKT, izdatkov za raziskave in razvoj IKT ter sodelovanja državljanov v digitalnem gospodarstvu vse manj konkurenčna v primerjavi z ZDA, Japonsko in Južno Korejo. To zaostajanje v globalni konkurenčnosti je treba preobrniti z agresivnimi in učinkovito izvajanimi političnimi pobudami.

1.8 Odbor meni, da je za nezadovoljiv napredek pri doseganju evropskih ciljev na področju IKT in digitalnega gospodarstva krivo predvsem neustrezno izvajanje političnih pobud na evropski in nacionalnih ravneh. Teoretično je bilo znano, kaj je treba storiti, vendar pa v praksi to ni bilo uresničeno. Odbor poziva države članice, naj nemudoma izvedejo direktive in priporočila v zvezi z digitalno agendo.

1.9 Odbor tudi meni, da samourejevalne sile trga ne zadoščajo za ustrezno zagotavljanje javne koristi. Zato je potreben uravnotežen regulativni okvir, da bi spodbujali interese večine državljanov, kot je bilo predvideno v strategiji Evropa 2020.

1.10 Sporočilo prihaja ob pravem času: za izvajanje evropske digitalne agende kot dela strategije *Evropa 2020* sta potrebna strategija vodenja in koncept upravljanja⁽²⁾. Odbor pozdravlja določbe o vodenju in upravljanju, ki so vsebovane v sporočilu Komisije in s katerimi je mogoče zagotoviti pravilno in pravočasno izvajanje te pomembne agende. Vendar mora Komisija zdaj pripraviti podroben dokument o uresničevanju strategije za digitalno agendo, da bi se slednja osredotočila na učinkovito izvajanje.

1.11 Odbor podpira akcijski načrt s sedmimi stebri, predstavljen v sporočilu Komisije, in Komisiji čestita za opravljeno delo. Čeprav bo treba podrobnosti tega akcijskega načrta še bolj obdelati, Odbor meni, da je že okvirni načrt dokaj obsežen in večidel pravičen.

1.12 Vendar je Odbor presenečen, da je bila iz tega sporočila izpuščena tako pomembna naložba v prihodnost Evrope na področju IKT, kot je program Galileo. Odbor poziva Evropsko komisijo, naj program Galileo izrecno vključi v akcijski načrt za evropsko digitalno agendo, in v zvezi s tem opozarja na svoja mnenja o programu.⁽³⁾

1.13 Odbor z zanimanjem pričakuje zaprosila za posvetovanje, ki bodo v ustreznem času predložena glede posameznih sporočil Komisije o različnih vidikih digitalne agende.

(2) *EVROPA 2020 – Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast*, COM(2010) 2020 konč.

(3) UL C 256, 27.10.2007, str. 73; UL C 324, 30.12.2006, str. 41; UL C 324, 30.12.2006, str. 37; UL C 318, 23.12.2006, str. 210; UL C 221, 8.9.2005, str. 28; UL C 302, 7.12.2004, str. 35; UL C 48, 21.2.2002, str. 42.

Odbor Komisijo pri pripravi teh sporočil opozarja na svoja številna prejšnja mnenja⁽⁴⁾, v katerih je izrazil svoja stališča o potrebi po varni in dinamični informacijski družbi, močni evropski industriji IKT in produktivnem digitalnem gospodarstvu z velikimi možnostmi rasti.

2. Priporočila

2.1 Hitra internetna povezava, ki je na voljo povsod, mora biti z ustreznimi mehanizmi financiranja vključena v opredelitev univerzalne storitve.⁽⁵⁾

2.2 Poleg tega bi bilo treba zagotoviti več sredstev za razvoj veščin in znanja s področja IKT ter programe ozaveščanja za državljane ter mala in srednje velika podjetja. V državah članicah bi bilo treba vzpostaviti informacijske in svetovalne službe, ki bi malim in srednje velikim podjetjem ter državljanom pomagale, da bi digitalno gospodarstvo razumeli in se vanj vključevali.

2.3 Zaradi svoje zavezanosti e-vključenosti v digitalni agendi bi moral Svet podpirati pobude v vsej EU za seznanjanje učencev, starejših in socialno prikrajšanih državljanov z uporabo širokopasovne tehnologije (npr. z učenjem prek interneta, videokonferencami, storitvami e-uprave itd.). Vsi izobraževalni programi bi morali temeljiti na najboljših praksah.

2.4 Na področju IKT 7. okvirnega programa za raziskave je treba posebno pozornost nameniti razvoju nove generacije izdelkov in storitev, namenjenih izpolnjevanju posebnih potreb starejših, invalidov in slabo pismenih oseb.

2.5 Spodbujanje in podpora odprtih standardov za izdelke in storitve IKT v Evropi bi morali postati izrecni sestavini digitalne agende. Odprti standardi olajšujejo konkurenco ter malim in srednje velikim podjetjem omogočajo rast in mednarodno konkurenčnost.

(4) *Kako digitalno dividendo pretvoriti v družbeno korist in gospodarsko rast*, še ni objavljeno v UL; UL C 255, 22.9.2010, str. 116, in UL C 77, 31.3.2009, str. 60; *Izboljšanje modelov participativnega javno-zasebnega partnerstva pri zagotavljanju e-storitev za vse v EU 27*, še ni objavljeno v UL; UL C 255, 22.9.2010, str. 98; UL C 128, 18.5.2010, str. 69; UL C 317, 23.12.2009, str. 84; UL C 218, 11.9.2009, str. 36; UL C 175, 28.7.2009, str. 8; UL C 175, 28.7.2009, str. 92; UL C 175, 28.7.2009, str. 87; UL C 77, 31.3.2009, str. 63; UL C 224, 30.8.2008, str. 61; UL C 224, 30.8.2008, str. 50; UL C 97, 28.4.2007, str. 27; UL C 97, 28.4.2007, str. 21; UL C 325, 30.12.2006, str. 78; UL C 318, 23.12.2006, str. 222; UL C 110, 9.5.2006, str. 83; UL C 123, 25.4.2001, str. 36.

(5) COM(2005) 203 konč. ter Direktiva EP in Sveta 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami.

2.6 Evropska komisija mora poskrbeti ne samo za povečanje sredstev za inovacije na področju IKT ter raziskave in razvoj, temveč tudi za ustrezno prevzemanje odgovornosti in za primerno razmerje med ceno in vrednostjo naložb. Pomembno je, da se pri vlaganjih uporabljajo ustrezne prakse upravljanja, kar pomeni, da morajo naložbe potekati na podlagi pričakovanih gospodarskih in/ali družbenih koristi ter da morajo za vse naložbe veljati stroge računovodske zahteve, da se zagotovi dejansko doseganje načrtovanega dobička.

2.7 Pri upravljanju naložb v raziskave in razvoj je treba zagotoviti dobro usklajevanje med različnimi programi in projekti, da bi čimbolj povečali koristi in se izognili izgubam zaradi podvajanja.

2.8 Prizadevanja na področju raziskav in razvoja bi morala namenjati absolutno prednost trajnostnemu razvoju z naložbami v tehnologije, ki prekinjajo povezavo med gospodarsko rastjo in okoljsko škodo.

2.9 Prednost bi lahko namenjali financiranju inovativnih tehnologij, ki bi temeljile na vodilni vlogi Evrope na področju brezžičnih in mobilnih komunikacij v svetovnem merilu, da bi tako zagotovili univerzalen dostop do hitrega interneta – po možnosti z uporabo radijskih frekvenc, ki se bodo sproščale z zmanjševanjem števila zahtevkov radiotelevizijskih in drugih dejavnosti za radiofrekvenčne pasove (t. i. „nezaseden frekvenčni prostor“). ⁽⁶⁾

2.10 Odbor poziva Komisijo, naj program Galileo izrecno uvrsti med cilje in vire digitalne agende. Zagotoviti bi bilo treba tudi sredstva za spodbujanje tehnologije in aplikacij, zmožnih uporabljati zelo natančne globalne navigacijske signale, ki bodo na voljo prek storitev Galilea. ⁽⁷⁾

2.11 EU bi morala še naprej financirati raziskave in razvoj na področju interneta stvari. ⁽⁸⁾ To bo prineslo tehnološki napredek na področjih brezžičnih tehnologij, interneta in Galilea.

2.12 Naložbe v raziskave in razvoj na področju zaščite kritične informacijske infrastrukture bi bilo treba občutno povečati. ⁽⁹⁾

⁽⁶⁾ Mnenje, *Kako digitalno dividendo pretvoriti v družbeno korist in gospodarsko rast* (še ni objavljeno v UL), in http://www.economist.com/blogs/babbage/2010/09/white-space_wireless.

⁽⁷⁾ Storitve Galilea bodo vključevale javne storitve (*Open Service*, OS), poslovne storitve (*Commercial Service*, CS), storitve za varstvo človeškega življenja (*Safety-of-Life Service*, Sol), javne regulirane storitve (*Public Regulated Service*, PRS) ter iskanje in reševanje (*Search and Rescue Service*, SAR).

⁽⁸⁾ UL C 255, 22.9.2010, str. 116, in UL C 77, 31.3.2009, str. 60.

⁽⁹⁾ UL C 255, 22.9.2010, str. 98.

2.13 Za učinkovito zaščito kritične informacijske infrastrukture v vsej EU bi morala Evropska unija vzpostaviti primeren regulativni organ, v katerem bi bili med drugim tudi člani Agencije EU za temeljne pravice, in mu dati ustrezna pooblastila. ⁽¹⁰⁾

2.14 V Evropi bi si morali prizadevati za močno industrijo informacijske varnosti, organizirano na skladen in usklajen način, ki bi bila zmožna enakovredno tekmovati z ustrezno, finančno zelo dobro podprto industrijo v ZDA. ⁽¹¹⁾

2.15 Pri sodelovanju s svetovnimi podjetji s področja IKT za izvajanje digitalne agende mora Evropska komisija varovati interese državljanov.

2.16 Kot splošno politično načelo bi moral imeti javni interes – torej „javna korist“ – enako težo kot zasebni in gospodarski interesi.

2.17 Evropska komisija bi morala sprejeti vse možne ukrepe, da bodo države članice dosledno izvajale regulativni okvir za elektronske komunikacijske storitve ⁽¹²⁾ ter da bo izvajanje enakomerno, uravnoteženo in splošno v vseh 27 državah članicah.

2.18 Da bi zagotovili ustrezno spoštovanje predpisov, je treba pooblastila regulatorjev komunikacij v državah članicah in na ravni EU okrepiti podobno kot pooblastila in pristojnosti Evropske agencije za varnost v letalstvu (EASA) ⁽¹³⁾.

2.19 Ob upoštevanju vse večjega pomena mobilnih IKT bi se morala Evropa hitro približati bolj tržno usmerjenemu pristopu k upravljanju frekvenc, z okrepljenimi pristojnostmi udeležencev na trgu, uvedbo širšega trgovanja s frekvencami in z manj birokratskih predpisov držav članic o dodeljevanju pasovnih širin. ⁽¹⁴⁾

⁽¹⁰⁾ Prav tam.

⁽¹¹⁾ Skupno tržno vrednost ameriškega trga kibernetne varnosti ocenjujejo na 55 mrd. dolarjev (2010–2015), skupno letno stopnjo rasti v naslednjih šestih letih pa na 6,2 % – <http://www.marketresearchmedia.com/2009/05/25/us-federal-cybersecurity-market-forecast-2010-2015/>.

⁽¹²⁾ Direktiva 2002/21/ES o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve, Direktiva 2002/19/ES o dostopu do elektronskih komunikacijskih omrežij in pripadajočih naprav ter o njihovem medomrežnem povezovanju ter Direktiva 2002/77/ES o konkurenci na trgu za elektronska komunikacijska omrežja in storitve.

⁽¹³⁾ <http://easa.europa.eu/>.

⁽¹⁴⁾ *Kako digitalno dividendo pretvoriti v družbeno korist in gospodarsko rast* (še ni objavljeno v UL); UL C 97, 28.4.2007, str. 27, in UL C 224, 30.8.2008, str. 50.

2.20 Evropska komisija bi morala države članice spodbujati, naj uveljavljajo svoje nacionalne interese za razvoj in uporabo omrežij za prenos na velike razdalje in komutiranih omrežij, da bi uresničile svoje nacionalne cilje, kot je premoščanje širokopasovne vrzeli. To je mogoče doseči s sodelovanjem s telekomunikacijskimi podjetji v javno-zasebnih partnerstvih. ⁽¹⁵⁾

2.21 Na gosto poseljenih območjih v Uniji bi bilo treba nameenjati spodbude ponudnikom infrastrukture za namestitve optičnih vlaken do doma (FTTH).

2.22 Eden poglavitnih spodbujevalnikov spletnih dejavnosti je razpoložljivost smiselnih spletnih vsebin in storitev. Vlade, javni organi, storitvena in druga podjetja bi morala pospešiti svoj razvoj v zvezi s spletom in prehod svojih strank na spletno poslovanje.

2.23 Treba bi bilo najti inovativne poti za pospeševanje zagotavljanja visokokakovostnih uporabniških spletnih storitev podjetij za njihove stranke. V zvezi s tem je treba posebno pozornost nameniti napredku na področju uporabe spletnih videovsebin.

2.24 Naložbe bi morale biti usmerjene k razvoju inovativnih rešitev za izzive, ki jih prinaša jezikovna raznolikost v EU. ZDA in druga velika gospodarstva, ki uporabljajo eno samo *linguo franco*, imajo pri vzpostavljanju enotnega, skladnega spletnega trga za blago in storitve prednost. Jezikovna raznolikost je za uresničevanje strategije Evropa 2020 poseben izziv.

2.25 Razmisliti bi bilo treba tudi o uvedbi evropske elektronske identitete (e-ID) za državljane EU, da bi olajšali izvajanje elektronskih storitev in elektronskega poslovanja.

2.26 Komisija bi morala v vsej EU uresničiti sistem certificiranja in označevanja za e-trgovce, tako da bi potrošniki lahko imeli univerzalno zaščito pri nakupu blaga in storitev prek spleta, ne glede na nacionalne meje. Takšen sistem bi okrepil zaupanje potrošnikov v elektronsko poslovanje.

2.27 Pri čezmejnih nakupih mora biti državljanom omogočeno zaupanje, da so njihovi osebni podatki in denar zaščiteni. Treba je zagotoviti zaščito zasebnosti in varno shranjevanje podatkov.

2.28 Komisija mora vzpostaviti sistem izdajanja dovoljenj za klicne centre, da se zagotovi zaščita zasebnih podatkov in denarja državljanov EU pri poslovanju prek klicnih centrov, zlasti takšnih centrov zunaj EU.

2.29 Pozornost je treba nameniti zagotovitvi zaščite za potrošnike, ki se pri potrjevanju spletnega nakupa zmotijo. Trenutno se potrošniki vse preveč zlahka zmotijo pri potrjevanju rezervacij letalskih vozovnic ali drugih nakupih, kar jih lahko drago stane. Morda bi morala vsa takšna opravila ponujati tudi možnost pritiska na gumb za razveljavitev.

2.30 Posebno pozornost je treba nameniti elektronskemu poslovanju, pri katerem sodelujejo otroci. Treba je določiti ustrezne predpise in kodeks ravnanja.

2.31 EU bi morala financirati krepitev možnosti Europolu za boj proti spletnemu kriminalu. Neizprosno mora preganjati tovrstni kriminal in za kršilce v vsej EU uveljaviti enotne stroge kazenske ukrepe.

2.32 Komisija bi morala pripraviti dokument o izvajanju strategije za pripravo poglavja sporočila, ki se nanaša na izvajanje in upravljanje. Odbor meni, da ciljev digitalne agende brez podrobnega in usklajenega načrta izvajanja ne bo mogoče doseči.

2.33 Evropska komisija bi morala v čim večji meri uporabljati instrumente za upravljanje IKT, da bi podprla izvajanje digitalne agende.

2.34 EESO bo ustanovil stalno skupino za stalno obravnavo najpomembnejšega razvoja in izvajanja digitalne agende.

3. Ozadje

3.1 Evropska digitalna agenda je ena izmed sedmih vodilnih pobud strategije Evropa 2020 in je namenjena opredelitvi ključne vloge, ki jo bo morala imeti uporaba informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT), če bo Evropa želela doseči svoje cilje za leto 2020. To pomembno politično pobudo so v celoti podprli ministri za informacijsko družbo EU na neformalnem ministrskem srečanju v Granadi (v Španiji) aprila 2010 ⁽¹⁶⁾.

3.2 Potreba po evropski digitalni agendi

3.2.1 Cilj digitalne agende je začrtati pot, da bi čimbolj izkoristili družbeni in gospodarski potencial IKT.

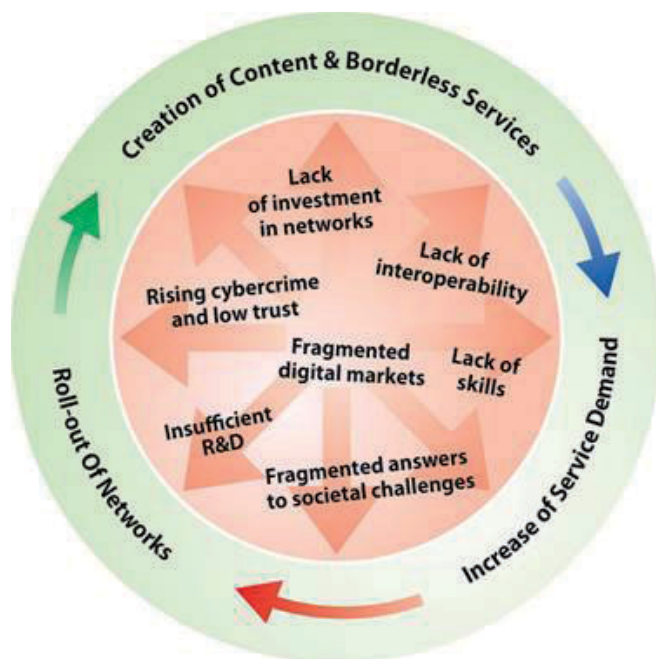
3.2.2 Veliki potencial IKT je mogoče mobilizirati z dobro delujočim uspešnim krogom. Ta proces je na **sliki 1** prikazan kot zunanji krog.

⁽¹⁵⁾ Izboljšanje modelov participativnega javno-zasebnega partnerstva pri zagotavljanju e-storitev za vse v EU 27 (še ni objavljeno v UL).

⁽¹⁶⁾ http://www.eu2010.es/export/sites/presidencia/comun/descargas/Ministerios/en_declaracion_granada.pdf.

Slika 1

Uspešni krog digitalnega gospodarstva

3.2.3 Čeprav je jasno, kakšno moč spreminjanja imajo IKT, pa se je treba za to, da bi jo izkoristili, soočiti z resnimi izzivi. Evropska komisija je ugotovila sedem najpomembnejših ovir; navedene so na **sliki 1** v notranjem krogu.

3.2.4 Zaradi teh ovir Evropa zaostaja za svojimi industrijskimi partnerji. 30 % Evropejcev še nikoli ni uporabilo interneta. Stopnja pokritosti s hitrimi optičnimi omrežji je v Evropi samo enoodstotna, medtem ko je na Japonskem 12 in v Južni Koreji 15-odstotna. Izdatki za raziskave in razvoj na področju IKT v EU dosega le 40 % izdatkov v ZDA.

3.3 Digitalna agenda vsebuje predloge za ukrepe, ki jih je treba nujno sprejeti, da bi se lotili sedmih največjih ovir, ki krnijo transformacijski potencial IKT, in Evropo spet pripeljali na pot pametne, trajnostne in vključujoče rasti.

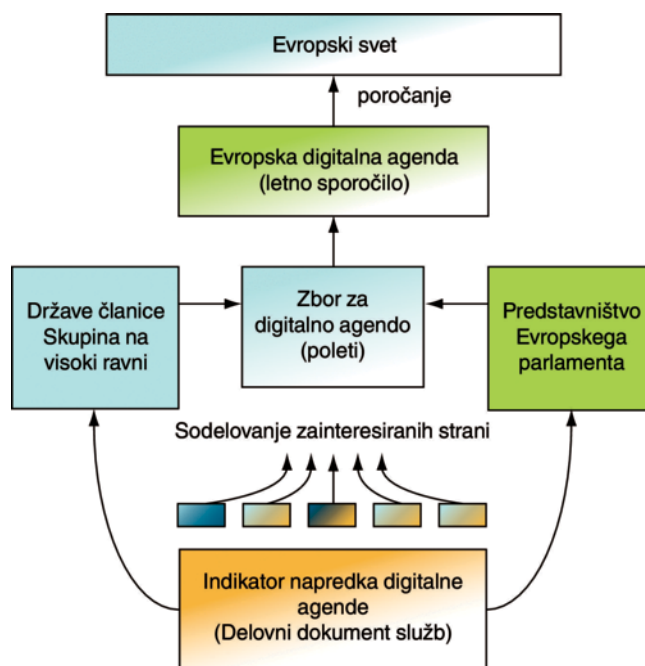
3.4 Pobuda za ukrepe vključuje sto ukrepov in 13 ključnih ciljev na področju dosežkov, ki bi jih bilo treba izvesti v naslednjih desetih letih, vključno z več kot 30 zakonodajnimi pobudami. Agenda sloni na sedmih stebrih in priznava temeljni pomen mednarodne razsežnosti za doseganje svojih ciljev.

3.5 Izvajanje in upravljanje

Naslednji diagram prikazuje strukturo upravljanja, predlagano za vodenje izvajanja digitalne agende:

Slika 2

Cikel oblikovanja politike v okviru evropske digitalne agende

4. Ugotovitve

4.1 Neustrezno izvajanje političnih pobud je še poslabšalo stagnacijo evropskega digitalnega gospodarstva, ki je posledica razdrobljenosti in prenizkih vlaganj. Temeljnega pomena je, da Evropska komisija uporabi evropsko digitalno agendo kot vodilno pobudo za to, da ustvari dobro strategijo vodenja in učinkovito upravljanje ter tako Evropi zagotovi digitalno gospodarstvo z velikim potencialom rasti, ki ga potrebuje.

4.2 Zaradi povečevanja obsega in intenzivnosti naložb v IKT in krepitev impulzov za digitalno gospodarstvo je treba dodeljevanje sredstev EU dopolniti z boljšim in strožjim upravljanjem in obveznostjo prevzemanja odgovornosti.

4.3 Gospodarnost in učinkovitost izdatkov EU za raziskave in razvoj na področju IKT sta odločilnega pomena, ker moramo čimbolj povečati koristi iz velikih naložb, ki bodo izvedene. Pomembno je, da so programi in projekti raziskav in razvoja različni in da se ne podvajajo po nepotrebnem na nacionalni, mednarodni in panožni ravni.

4.4 Evropa je na področjih programske opreme in spletnih storitev preveč odvisna od svetovnih velikanov IKT. Med deseterico največjih svetovnih podjetij IKT je samo eno evropsko – Nokia; in tudi med deseterico največjih svetovnih podjetij za programsko opremo je samo eno evropsko – SAP.

4.5 Odprti standardi so imeli za razvoj in uspeh interneta pomembno vlogo. Evropa bi morala izrecno spodbujati odprte standarde, da bi olajševala konkurenco in odpravljala ovire za vstop novoustanovljenih podjetij – vključno z zasebnimi podjetji in podjetji socialne ekonomije – na trg. Močna podpora za odprte standarde v okviru akcijskega načrta za *interoperabilnost in standarde* bi koristila tudi razvoju evropskih mednarodno konkurenčnih podjetij IKT.

4.5.1 EU mora v Evropi ustvariti primerno gospodarsko okolje za spodbujanje razvoja inovativnih in močnih podjetij IKT, ki bodo lahko nekoč konkurenčna na svetovnem prizorišču.

4.5.2 Dober „domači trg“ je bistvenega pomena za to, da se bodo dinamična mala in srednje velika podjetja lahko v prihodnosti razvila v svetovne velikane. Lotiti se je treba razdrobljenih digitalnih trgov in manjkajoče interoperabilnosti, da bi tako podprli obstoječi prikriti potencial evropskih podjetij IKT.

4.6 Velikanska sredstva, ki jih ZDA namenjajo za IKT, povzročajo beg možganov iz Evrope. Pričakujejo, da bo ameriški trg IT v obdobju 2011–2015 vreden skupno 530 milijard dolarjev in do leta 2015 dosegel letne izdatke v višini 115 milijard dolarjev. Če želi Evropa dohajati hitrost razvoja v digitalni dobi, se mora agresivno posvetiti vlaganjem v IKT.

4.7 Po novici o virusu Stuxnet, ki napada kritične industrijske procese upravljanja ⁽¹⁷⁾, se je vprašanje kibernetске varnosti in zaščite kritične informacijske infrastrukture znašlo čisto v vrhu dnevnih redov političnih organov.

4.7.1 Evropa je pri ustvarjanju blaginje in kakovosti življenja svojih državljanov že zdaj močno odvisna od IKT. To vse večjo odvisnost od IKT morajo spremljati vse bolj dognani varnostni ukrepi za zaščito kritične informacijske infrastrukture (elektrike, vode, prometa, varnostnih sistemov itd.) in za zaščito državljanov pred kibernetским kriminalom.

4.7.2 Odbor opozarja Komisijo na svoje mnenje o zaščiti kritične informacijske infrastrukture ⁽¹⁸⁾. Odbor zlasti meni, da EU za ustrezno zaščito pred napadi potrebuje močno vodstvo in primeren organ z zadostnimi pooblastili.

4.8 Zelena knjiga Evropske komisije opozarja na demografske spremembe v Evropi zaradi hitro starajočega se prebivalstva v povezavi z zmanjševanjem števila mladih ljudi. Čeprav to prinaša veliko problemov, se odpirajo tudi nove možnosti, med drugim na področju tehnoloških inovacij za izboljšanje kakovosti življenja starejših in invalidov, blaženja ekonomskih težav vse starejšega prebivalstva ter ustvarjanja novih možnosti za gospodarstvo in podjetja v Evropi. Nove IKT za starejše bodo predvidoma imele

pomembno vlogo pri reševanju nekaterih problemov v prihodnosti. Zato mora Evropa načrtovati, katere rešitve lahko tehnologija zagotovi za potrebe starajočega se prebivalstva. IKT lahko starejšim pomagajo, da bodo izboljševali kakovost svojega življenja, živeli bolj zdravo, dlje časa ostali neodvisni in dejavno delovali na delovnem mestu ali v družbi. Na področjih, kot so komuniciranje, nakupovanje, varnost in zdravje, bi bilo mogoče ponujati številne storitve.

4.9 Ker se interesi evropskih državljanov in svetovnih podjetij IKT ne ujemajo vedno, je treba interesom državljanov namenjati enako težo kot interesom podjetij.

4.10 Jezikovna raznolikost je za Evropo pri vzpostavljanju močnega enotnega trga za spletno blago in storitve poseben izziv. Potrebni je več vlaganj za inovativne rešitve.

4.11 Razpoložljivost kakovostnih spletnih vsebin in storitev je za uporabo interneta temeljnega pomena. Vlade in javni organi v EU so elektronske storitve uvedli le po koščkih. Treba bo še veliko storiti, da bi zamudnikom pomagali pri nadaljnjem izvajanju njihovih programov. Zlasti bi bilo mogoče veliko več storiti na področju elektronske nabave javnega blaga in storitev (*e-procurement*).

4.12 Spodbujanje čezmejnega elektronskega poslovanja v EU je zelo kompleksna zadeva. Da bi pritegnili nove stranke, mora biti elektronsko trgovanje uporabniku prijazno in varno. Pravna, jezikovna, kulturna in tehnološka razdrobljenost 27 držav članic EU danes povzroča precejšnje ovire pri oblikovanju odprtega elektronskega poslovanja v vsej EU. Teh težav se je sicer treba lotevati korak za korakom, vendar bi bila uvedba elektronske identitete za vsakega državljan in vseevropskega certificiranja spletnih trgovcev pravi kvantni skok za omilitev teh težav.

4.13 Odličen primer certificiranja spletnih trgovin prihaja iz Nizozemske. Poslovno združenje spletnih trgovcev je ustanovilo inštitut za certificiranje, ki ga nadzoruje neodvisen organ. Vsi člani poslovnega združenja morajo upoštevati kodeks ravnanja in uporabljati standardno potrošniško pogodbo, oblikovano po dogovoru z nizozemsko organizacijo za varstvo potrošnikov *Consumentenbond*. Pri poslovanju s certificiranimi spletnimi trgovci se lahko stranke zatečejo k uporabi razčlenjenega pritožbenega postopka za reševanje sporov. Seznanjenost strank s to certifikacijo je velika, saj certifikacijsko oznako pozna kar 83 % spletnih kupcev. Odbor pričakuje, da bo Komisija sprejela ukrepe za izvajanje certifikacijskega sistema za e-trgovce v vsej EU.

4.14 Državljeni, ki uporabljajo internet prvič, so še posebej izpostavljeni kibernetским kriminalcem in brezvestnim trgovcem. Te ranljive uporabnike, tako odrasle kot otroke, je treba zaščititi, da bodo lahko varno deskali po internetu. ⁽¹⁹⁾

⁽¹⁷⁾ <http://www.nytimes.com/2010/09/27/technology/27virus.html> in <http://www.ft.com/cms/s/0/e9d3a662-c740-11df-aeb1-00144feab49a.html?ftcamp=rss>.

⁽¹⁸⁾ UL C 255, 22.9.2010, str. 98.

⁽¹⁹⁾ EESO je v zadnjih 15 letih izdal več mnenj o tej temi. Zadnji dve sta o vplivu spletnih strani za družabne stike na državljane in potrošnike (UL C 128, 18.5.2010, str. 69) in o zaščiti otrok, ki uporabljajo internet (UL C 224, 30.8.2008, str. 61).

4.15 Evropska komisija bi lahko v svoje letno poročilo o napredku vključila posebno poglavje o invalidih, da bi ugotovili in ocenili napredek, ki je bil na tem področju dosežen v okviru evropske digitalne agende.

4.16 V takšnem evropskem spletnem gospodarstvu brez meja mora Europol imeti potrebna sredstva za preverjanje poslovnih in družabnih spletnih dejavnosti, da bi bile varne za vse uporabnike.

V Bruslju, 8. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Cena naročnine 2011 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 100 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni DVD	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	770 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni DVD	22 uradnih jezikov EU	400 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), DVD, ena izdaja na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	300 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečajji	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku prodaja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem DVD-ju.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

